

การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนจากการประเมินผล

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 และ 2521

ปริญญานิพนธ์

ของ

มิลินทร์ สำ เกา เงิน

1 S.A. 2524

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915053

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2524

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

• 86979

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

កងការពារការសង្គ្រាម

.....พระยาน
.....กรรมการ
.....กรรมการ

.....กรรมการ
.....กรรมการ
.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี จากความกรุณาช่วยเหลืออย่างมากจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อยุธยา ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย อาจารย์ ดร.โชติ เพชรชื่น รวมทั้ง อาจารย์ สวัสดิ์ จงกล ที่กรุณาให้คำแนะนำ แนวคิดการวิจัย และการวิเคราะห์ ทำให้ปริญญานิพนธ์นี้สมบูรณ์ และมีคุณค่ามากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อธิบดีกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง ซึ่งกรุณาให้ผู้วิจัยได้ร่วมเดินทางไปเก็บข้อมูลพร้อมกับเจ้าหน้าที่กองวิจัย ณ จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี ชัยนาท และสงขลา สำหรับการเก็บข้อมูลที่เชียงใหม่ ได้รับความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร.นพนธ์ สัมมา การเก็บข้อมูลที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับความช่วยเหลือจาก ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจารย์ บุญทัน ฉลวยศรี กรุณาให้ยืมรถยนต์เพื่อการเดินทางไปเก็บข้อมูลกับอาจารย์ บุญชม ศรีสะอาด ซึ่งเดินทางร่วมไปอำนวยความสะดวกให้ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ตลอดจนครูประจำชั้น โรงเรียนประถมศึกษา ในกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 50 โรงเรียน ที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้านการทดสอบนักเรียน อีกทั้งให้เวลาในการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างมากไว้ในโอกาสนี้ด้วย

มิสินทร์ สำเภาเงิน

13 ก.พ.24

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	/ ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
	ความสำคัญของการวิจัย.....	9
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
	ขอบเขตของการวิจัย.....	9
	ความจำกัดของการวิจัย.....	10
	สมมุติฐานของการวิจัย.....	10
	/ คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ.....	11
2	เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
	จริยธรรมในหลักสูตรประถมศึกษาจากอดีตถึงปัจจุบัน.....	13
	การประเมินผลเพื่อการพัฒนาหลักสูตร.....	23
	รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตร.....	26
	ขบวนการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503.....	30
	ขบวนการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521.....	33
	หัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	39
	การวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
	การศึกษาและวิจัยในประเทศไทย.....	48
	การศึกษาและการวิจัยในต่างประเทศ.....	57

บทที่	หน้า
3 การดำเนินการวิจัย.....	65
* แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	73
* เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
ข้อมูลภาคสนาม.....	85
พฤติกรรมความมีวินัย.....	85
✓ พฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร.....	89
✓ พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ.....	92
พฤติกรรมช่วยเหลือตัวเอง.....	97
พฤติกรรมการเสียสละ.....	101
✓ พฤติกรรมความซื่อสัตย์.....	105
✓ พฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา.....	108
วิเคราะห์ความแตกต่าง เปรียบเทียบของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	113
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	113
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	116
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	119
วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร	
พฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	122
ข้อมูลภาคการศึกษา เฉพาะกรณี.....	124
สภาพทั่วไปของโรงเรียนที่สังเกต.....	124

บทที่

สภาพและบรรยากาศของการจัดการเรียนการสอน.....	126
- พฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากการสังเกต เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียน	
วัดหนองบัว กับโรงเรียนวัดสวนส้ม.....	127
✓ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	134
สรุปผลการวิจัยของข้อมูลภาคสนาม : ตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	
และตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	138
สรุปผลการวิจัยของข้อมูลการศึกษา เฉพาะกรณี.....	140
อภิปรายผลการวิจัย.....	141
จากขบวนการจัดรูปแบบการทดลองหลักสูตร.....	141
จากครู.....	144
จากกลวิธีการสอนจริยธรรม.....	146
จากสื่อการเรียนการสอน.....	150
ข้อเสนอแนะ.....	152
ข้อเสนอแนะในการประเมินหลักสูตรด้านจริยธรรม.....	152
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อ.....	153
บรรณานุกรม.....	155
ภาคผนวก.....	168
แบบสอบถามฉบับที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	169
แบบสอบถามฉบับที่ 2 แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	171
แบบสอบถามฉบับที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	175 ✓
แบบสอบถามฉบับที่ 4 ตัวอย่างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	181
กระดาษคำตอบแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	182

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 รูปแบบของการประ เหมินผลหลักสูตรของสเด็ก.....	27
2 การประ เหมินพฤติกรรมนักเรียนโดยวิธีจัดอันดับคุณภาพ จากจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่ว่านักเรียนสามารถปฏิบัติงานที่กำหนดให้อย่างขยันและมีความ รับผิดชอบในการทำงาน.....	36
3 การประ เหมินพฤติกรรมนักเรียนโดยวิธีแบบสำรวจรายการ จากจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่ว่ากำหนดให้ทำงานร่วมกัน นักเรียนสามารถร่วมงานและ เข้ากับเพื่อน ๆ ได้.....	37
4 พฤติกรรมเด็กจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว.....	40
5 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างแยกตามจังหวัดและสังกัด.....	68
6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนทดลองแยกตามเพศ.....	69
7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนควบคุมแยกตามเพศ.....	71
8 ลักษณะจำนวนข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยทั้งภาคสนามและการศึกษา เฉพาะกรณี แยกตามกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม เพศ และภาค.....	72
9 ตาราง เมทริกซ์ลักษณะแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	77
10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่งของแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	78
11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	78
12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมความมีวินัย พิจารณา ความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	85
13 ค่าสถิติพฤติกรรมความมีวินัย เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	87
14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	89
15 ค่าสถิติพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	91

ตาราง	หน้า
16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	93
17 ค่าสถิติพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	95
18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเอง พิจารณา ความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	97
19 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเอง เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	99
20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการเสียสละ พิจารณา ความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	101
21 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมการเสียสละ เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	103
22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เปรียบเทียบ ระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	105
23 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	107
24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	109
25 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	111
26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	113
27 ค่าสถิติตัวแปรที่เกี่ยวข้องคะแนนการอบรมเลี้ยงดู เปรียบเทียบระหว่าง หลักสูตร เพศ และภาค.....	114

ตาราง

28	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	116
29	ค่าสถิติตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรม เปรียบเทียบระหว่าง หลักสูตร เพศ และภาค.....	117
30	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	119
31	ค่าสถิติตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เปรียบเทียบระหว่าง หลักสูตร เพศ และภาค.....	120
32	แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร พฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	122
33	พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเปรียบเทียบ จากการสังเกตระหว่างโรงเรียน วัดหนองบัว กับโรงเรียนวัดสวนส้ม.....	129
34	สรุปผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ตัวแปร ที่เกี่ยวข้อง และความสัมพันธ์ของตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรม กับตัวแปร ที่เกี่ยวข้องของข้อมูลภาคสนาม รวมทั้งข้อมูลภาคการศึกษาเฉพาะกรณี.....	135
35	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาค ด้วยวิธี ทุกกี (Tukey-Honestly significant difference) ของตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และ ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	136

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบพิจารณาความไม่สอดคล้อง.....	29
2 ขบวนการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521.....	38
3 แสดงที่ตั้งของจังหวัดในกลุ่มตัวอย่าง.....	66
4 ที่ตั้งของโรงเรียนที่ศึกษา เฉพาะกรณี.....	67
5 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ของคะแนนพฤติกรรมความมีวินัย เปรียบเทียบระหว่าง หลักสูตร เพศ และภาค.....	86
6 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ของคะแนนพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร เปรียบเทียบ ระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	90
7 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ของคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ เปรียบเทียบ ระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	94
8 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ของคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเอง เปรียบเทียบ ระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	98
9 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ของคะแนนพฤติกรรมการเสียสละ เปรียบเทียบระหว่าง หลักสูตร เพศ และภาค.....	102
10 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ของคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เปรียบเทียบระหว่าง หลักสูตร เพศ และภาค.....	106
11 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ของคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา เปรียบเทียบ ระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค.....	110

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การที่สถาบันการศึกษาใดก็ตาม คิดจะสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความมุ่งหวังสูงสุดมิใช่อุบัติการณ์ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ แต่อยู่ที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้ สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาให้มากที่สุด ผลการศึกษาไม่ว่าจะเป็นทิศทางใดก็ตามย่อมไม่ เกิดขึ้นเพราะหลักสูตรบนแผ่นกระดาษ แต่เกิดจากการนำหลักสูตรไปปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายในการสอน เนื้อหาวิชา ตลอดจนกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อ ให้เกิดผลโดยตรงกับผู้เรียน อย่างไรก็ตามกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญได้แก่ ขบวนการสอน โดยมีตัวหลักสูตรช่วยกำหนดทิศทางและขอบเขตอันพึงประสงค์ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึง เป็นการ เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งเริ่มต้นด้วยการพิจารณาวัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์ วิธีการสอน ตลอดจนวิธีการประเมินผล (Saylor and Alexander, 1974 : 22)

การศึกษาโดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมเด็กให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต โรงเรียนจะปฏิบัติหน้าที่ให้การศึกษาจนบรรลุเป้าหมายได้ จะต้องจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการของนักเรียน และสังคม แต่สังคมโดยทั่วไปนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหลักสูตรจึงควรพัฒนาปรับปรุงให้ เหมาะสมกับกาลสมัย ด้วยการนำผลการวิจัยและประเมินผลหลักสูตรที่ได้จากการวิจัยค้นหาข้อ บกพร่อง ตลอดจนประสิทธิภาพของหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่มา เป็นข้อมูลการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้า เรื่อง เด็ก 2509 : 1)

หลักสูตรการศึกษานับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน เน้นพฤติกรรมการศึกษา 3 รูปแบบ

(1) พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถเก็บรวบรวมความรู้ จำแนกข้อมูล เพื่อใช้ตัดสินใจและประเมินคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ตามเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนด (2) จิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติ สามารถเลือกและยอมรับค่านิยมที่เหมาะสม ตัดสินใจความดีความชั่ว ตลอดจนการยอมรับ ปฏิบัติตามพฤติกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยเหตุผลของตนเอง (3) ทักษพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการให้การศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนใช้ประสาทสัมผัส และใช้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้คล่องแคล่ว ควบคุมอารมณ์ทั้งทางสีหน้าและวาจา แสดงมารยาท และวางตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ (Bloom. and others. 1971 : 79)

พฤติกรรมทั้งสามรูปแบบดังกล่าวแล้ว จิตพิสัย น่าจะมีความสำคัญมากที่สุด เพราะจิตพิสัยเป็นรากฐานของจริยธรรมที่ทำให้บุคคล เลือกประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมที่มีคุณค่าเหมาะสม ทำให้เกิดความมั่นคง ความสงบสุขของปัจเจกชนในสังคม อันมีผลทำให้การพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งด้านการศึกษาบรรลุเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านการศึกษา ถ้าการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนมีแต่ความรู้ แต่ขาดจริยธรรมแล้วจะทำให้สังคมมีแต่ความวุ่นวายสับสน สังคมที่ขาดจริยธรรมจะสังเกตได้จากพฤติกรรมของบุคคลในสังคมมีบุคคลเห็นแก่ตัว แล้งน้ำใจ ขาดความเมตตา และคอร์รัปชันกันมาก ซึ่งเป็นเครื่องถ่วงทำให้การพัฒนาประเทศไม่สามารถบรรลุถึงจุดหมายปลายทางในระยะเวลาอันรวดเร็วได้

จริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ควร เน้นเพื่อปลูกฝังและอบรมเยาวชน นับตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูปฏิบัติทางบ้าน ตลอดจนการอบรมสั่งสอนของทางโรงเรียน เพื่อสร้างอุปนิสัยให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังเช่นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อโปรดให้ส่งพระเจ้าลูกยาเธอไปศึกษาวิชาการ ณ ต่างประเทศ ทรงย้ำอยู่เสมอว่าความรู้ นั้นต้องการให้นำไปประยุกต์ใช้ แต่ต้องใช้จริยธรรมเป็นหลักสำคัญ (ส. ศิวรักษ์ 2519 : 46) และเมื่อพระองค์ทรงจัดการศึกษาตามแบบฝรั่ง ได้มีลายพระหัตถ์ตอนหนึ่งกล่าวว่า "การสอนศาสนาในโรงเรียนนั้น ทั้งในกรุงและหัวเมือง ให้มีการปลูกฝังด้าน

จริยธรรม ให้มีความวิตกไปว่า เด็กชั้นหลังจะห่างเหินศาสนา จนกลายเป็นไม่มีคุณธรรมมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้จะถือว่าเหมือนอย่างทุกวันนี้ คนที่ไม่รู้อะไรก็มีมาก ต่อไปภายหน้าถ้าคนได้เล่าเรียน คงประพาศดีกว่าคนที่ไม่ได้เล่าเรียนนั้นหาถูกไม่ คนไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตามคงจะหันไปหาทางทุจริตโดยมาก ถ้ารู้น้อยก็โกงไม่คล่องหรือโกงไม่สนิท ถ้ารู้มากก็โกงคล่องขึ้นหรือพิสดารมากขึ้น การที่หัดให้อ่านอักขรวิธี ไม่เป็นเครื่องฝึกหัดให้คนดีและชั่ว เป็นแต่ได้วิธีสำหรับจะเรียนความดี ความชั่วได้คล่องขึ้น" (เสฐียรพงษ์ วรรณปก 2519 : 130) เช่นเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเห็นว่า พฤติกรรมความประพฤตินั้นมีความสำคัญที่ต้องฝึกหัดอบรมอย่างจริงจังสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ดังพระราชดำรัสในพิธีเปิดสัมมนา เรื่องการพัฒนาสังคมในด้านศีลธรรม และจิตใจ ความตอนหนึ่งว่า "จิตใจและความประพฤติที่สะอาดและมีระเบียบเป็นรากฐานสำคัญของชีวิต ทั้งจิตใจทั้งความประพฤติมิใช่เกิดขึ้นเองได้ หากแต่ต้องฝึกหัดอบรมและสนับสนุนกันอย่างจริงจังสม่ำเสมอ นับตั้งแต่บุคคลเกิด ดังที่มนุษย์ไม่ว่าชาติใด ภาษาใด ได้เฝ้าพยายามกระทำสืบต่อกันมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถรักษาตัวและมีความสุข ความสำเร็จในการครองชีพ ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความผาสุกสงบ ดังนั้นแม้เราจะอยู่ในท่ามกลางความเจริญรุดหน้าแห่งปัจจุบันอย่างไร เราก็ทอดทิ้งการศึกษาทางด้านจิตใจ และศีลธรรมจรรยาไปไม่ได้ ตรงข้ามเราควรเอาใจใส่สั่งสอนกันให้หนักแน่นทั่วถึงยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความคิดความเข้าใจถูกต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งหลายที่วิวัฒนาการไปไม่หยุดยั้ง" (ราชเลขาธิการ 2518 : 14) และความอีกตอนหนึ่งทรงมีพระบรมราโชวาทในงานพระราชทานประกาศนียบัตรและรางวัลแก่นักเรียนวชิราวุธวิทยาลัยว่า "ผลอันพึงประสงค์ของการศึกษากล่าวสั้นโดยเนื้อแท้มีสองสถาน สถานหนึ่ง คือ ความรู้แจ้งจริงในวิทยาการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนำไปทำกิจกรรมงานสร้างตัวสร้างความสำเร็จก้าวหน้าให้แก่บ้านเมือง แก่ส่วนรวมและแก่มนุษยชาติ อีกสถานหนึ่งได้แก่ความคิดจิตใจที่ฝึกฝนกลมกล่อมแล้วอย่างถูกต้อง ให้คล่องแคล่วและสูงส่งดีมีธรรม ซึ่งจำต้องมีไว้เป็นพื้นฐานอันมั่นคงสำหรับรองรับความรู้ทางวิทยาการ เพื่อให้บุคคลใช้ความรู้ทั้งปวงได้ โดยมีประสิทธิผลอันเต็มเปี่ยมและ เป็นธรรม ไม่ให้เกิดความเป็นภัย เป็นโทษเพราะความเมาเมาทั้งปวง" (ราชเลขาธิการ 2517 : 52)

จากเหตุผลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการศึกษาคำเป็นต้องปลูกฝังพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยเน้นให้เห็นถึงคุณค่าภายใน (Intrinsic Value) กันอย่างจริงจัง มากกว่าคุณค่าภายนอก (Extrinsic Value) กล่าวคือ เน้นให้เห็นคุณค่าของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากกว่าความ มั่งคั่งยศศักดิ์ และชื่อเสียง ทั้งที่จริยธรรมแม้ว่าจะจะเป็นโอกาสของสังคมพัฒนาซึ่งเกิดความ เปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมตามสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้พฤติกรรมมนุษย์ในสังคม พัฒนามิได้เป็นไปตามแนวทางจริยธรรมที่พึงประสงค์ ด้วยเหตุนี้การให้การศึกษาด้านจริยธรรมจึง ควรเน้นให้นักเรียนมีการฝึกปฏิบัติสร้างเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พึงปรารถนาเสมอ ๆ จน กลายเป็นนิสัย การเน้นจึงอยู่ที่การปฏิบัติให้สัมพันธ์กับการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาอื่น ๆ ด้วยทุก ๆ โอกาส

จริยธรรมเป็นพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่อาจได้รับการสนับสนุนว่า พฤติกรรมนั้น เป็น สิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและให้มีการถ่ายทอดไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่บุคคลในสังคม นั้นไม่ต้องการหรือต้องการกำจัดออกไป อย่างไรก็ตามจริยธรรมแบ่งได้เป็นสี่ประเภท (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 3-5) ประกอบด้วย

1. ความรู้เชิงจริยธรรม เป็นความรู้ถึงการกระทำว่า สิ่งใดดีควรกระทำหรือสิ่งใด ไม่ดีควรยกเว้น พฤติกรรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ความรู้ทางจริยธรรมนี้จัด เป็นพื้นฐาน ขั้นต้นของจริยธรรม
2. ทัศนคติเชิงจริยธรรม เป็นความรู้ลึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรม เชิง จริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด
3. เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลของบุคคลที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะประพฤติ ปฏิบัติพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลนี้แสดงให้เห็นเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังของการ ประพฤติ พฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่ง โคลเบอร์ก (Kohlberg) แสดงให้เห็นว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นแสดงถึง ความเจริญทางด้านจิตใจของบุคคลที่พัฒนาขึ้นโดยไม่ขึ้นกับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ และพัฒนาขึ้นตามระดับอายุของเด็ก โดยโคลเบอร์ก ได้แบ่งประเภทของเหตุผลเชิงจริยธรรมออก เป็นสามระดับ หกขั้นตอน ดังนี้ (Kohlberg, 1975 : 49-50)

ระดับ 1 ก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional level) อายุ 2-10 ปี หมายถึงการที่บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมเฉพาะในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น มี 2 ชั้น

ชั้นที่ 1 ชั้นหลบหลีกการลงโทษ (The punishment-and-obedience orientation)

อายุ 2-7 ปี ชั้นนี้เป็นการใช้เหตุผลโดยมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย รวมทั้งยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ซึ่งมีอำนาจทางกายเหนือตน

ชั้นที่ 2 ชั้นการแสวงหารางวัล (The instrumental-relativist orientation)

อายุ 7-10 ปี ชั้นนี้เป็นการใช้เหตุผลกระทำพฤติกรรมเฉพาะกรณีที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น

ระดับ 2 ตามกฎเกณฑ์ (Conventional level) อายุ 10-16 ปี หมายถึงการที่บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยหรือทำตามกฎหมายหรือศาสนามี 2 ชั้น

ชั้นที่ 3 ชั้นทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The interpersonal concordance or

"good boy-nice girl" orientation) อายุ 10-13 ปี ในชั้นนี้บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ใช้เหตุผลกระทำพฤติกรรมโดยคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน

ชั้นที่ 4 ชั้นทำตามสังคม (The "law and order" Orientation) อายุ 14-16 ปี

ชั้นนี้บุคคลรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคม ดังนั้นจึงใช้เหตุผลกระทำพฤติกรรมตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับ 3 เหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional, autonomous, or principle level)

อายุ 16 ปีขึ้นไป หมายถึง บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมโดยการนำข้อขัดแย้งต่าง ๆ มาคิดไตร่ตรองเปรียบเทียบกับตนเองแล้วจึงเลือกปฏิบัติเฉพาะพฤติกรรมที่มีเหตุผลดีกว่า แบ่งเป็น 2 ชั้น

ชั้นที่ 5 ชั้นทำตามคำมั่นสัญญา (The social contract, legalistic

orientation) อายุ 16 ปีขึ้นไป ชั้นนี้บุคคลจะเลือกใช้เหตุผลในอันที่จะไม่ปฏิบัติซึ่งขัดต่อสิทธิอันชอบธรรมของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

ขั้นที่ 6 ขั้นยึดอุดมคติสากล (The universal-ethical-principle

orientation) ผู้ใหญ่ ขั้นนี้บุคคลจะปฏิบัตินอกเหนือจากกฎเกณฑ์ทางสังคมของตนและยึดมั่นการประพฤติปฏิบัติเพื่ออุดมคติหรือหลักการประจำใจ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่บุคคลลงมือกระทำประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยแสดงออกในด้านที่สังคมนิยมชมชอบ หรือค่านิยมพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น ๆ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนี้ ที่หลักสูตร ประถมศึกษามุ่งเน้นให้เกิดขึ้นแก่บุคคลในสังคม เพื่อให้บุคคลเป็นคนดี มีศีลธรรม รู้จักทำ แก่ปัญหา นำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง เพื่อพัฒนาสังคมได้ดีขึ้น การให้การศึกษาเพื่อประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้องนั้นจะต้องเริ่มตั้งแต่เด็กในวัยต้น ๆ ดังนั้นหลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 และ 2521 จึงได้กำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งมีสาระที่สำคัญดังนี้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 (กระทรวงศึกษาธิการ 2515 : 2-3) ได้กำหนดให้นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากการฝึกฝนอบรมประกอบด้วย "ด้านความเจริญแห่งตน... (7) ให้สามารถช่วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และกล้าในทางที่ถูก... (12) ให้เข้าใจคุณค่าและรู้จักรักษาวินัย...ด้านมนุษยสัมพันธ์... (16) ให้รู้จักเล่น ทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีและให้มีความเป็นนักกีฬา (17) ให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถทำหน้าที่ เป็นหัวหน้าหรือผู้ปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้าด้วยดี... (19) ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว ด้านความสามารถในการครองชีพ (20) ให้มีความเคยชินและความขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงาน... ด้านความรับผิดชอบตามหน้าที่ของพลเมือง... (28) ให้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และวัฒนธรรมอันดี..."

เช่นเดียวกัน หลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (กรมวิชาการ 2520 ก. 1-3) ได้กำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ในคุณสมบัติที่ต้องการเน้นดังนี้ "(1) มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว (2) มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ (3) ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์และอดทน (4) รู้จักคิดวิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (5) มีขนบธรรมเนียมต่อ

คำวิจารณ์และความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า (6) มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
(7) รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และผู้ตามที่ดี..."

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรประถมศึกษาทั้งพุทธศักราช 2503 และพุทธศักราช 2521 ต่างก็
มีจุดประสงค์เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เหมาะสม แม้จะมีรายละเอียดแตกต่าง
กันบ้างแต่สาระสำคัญก็เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เหมาะสม เป็นคนดีในสังคม
ไทย หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 นั้น ใช้ติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบันและกำลังถูกยกเลิก
ไปเรื่อย ๆ ปีละชั้น เพื่อให้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 แทน ในขณะที่หลักสูตรประถม
ศึกษาพุทธศักราช 2503 กำลังจะหมดไป หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 เข้ามาแทนที่นั้น
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้เลือกโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศเป็นกลุ่มตัวอย่าง
โดยเลือกโรงเรียนที่มีสภาพและลักษณะคล้ายกับโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งใน
ด้านขนาด ที่ตั้ง และสังกัด เช่น มีโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ โรงเรียนในเมือง
และชนบท โรงเรียนกรมสามัญศึกษา เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และโรงเรียนราษฎร์
ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และ
ภาคใต้ เป็นโรงเรียนทดลอง 25 โรงเรียน และโรงเรียนควบคุม 25 โรงเรียน ทดลองหลักสูตร
ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 เปรียบเทียบกับหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 โดยเริ่ม
โครงการทดลองมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2519 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีละชั้น ถึงชั้น ป.4 ในปีการ
ศึกษา 2522 (กรมวิชาการ 25๒๒ ก. 6) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการประเมิน
หลักสูตรประถมศึกษาโดยการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างหลักสูตรประถม
ศึกษาพุทธศักราช 2521 และหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 โดยศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรม
เชิงจริยธรรมของนักเรียนจาก 2 หลักสูตรดังกล่าว 7 ประการ ได้แก่ 1. ความมีวินัย 2. ความ
ขยันหมั่นเพียร 3. การให้ความร่วมมือ 4. การช่วยตัวเอง 5. การเสียสละ 6. ความซื่อสัตย์
7. ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

พฤติกรรมทางจริยธรรมทั้ง 7 ประการดังกล่าวแล้วยังมิได้เคยมีการวิจัยมาก่อน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจริยธรรมนั้นเป็นนามธรรม ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดในการศึกษาก็คือการสังเกตพฤติกรรม ภายนอก ได้แก่ กริยาและการกระทำของเด็กในลักษณะต่าง ๆ เป็นเวลานาน ๆ แล้วอนุมานลง ความเห็นเป็นคน ๆ ไป โดยเชื่อว่าพฤติกรรมภายนอกเป็นผลสืบเนื่องมาจากพฤติกรรมภายใน อันได้แก่ ความคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเป็นการศึกษาโดยการ สัมภาษณ์ตนเอง (Introspection) โดยให้ตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกว่าตนเองเป็นอย่างไร ชอบทำอะไรเกลียดใคร ชอบอะไร (ชัยพร รัชชาวุธ 2519 : 95) จาก 2 วิธีดังกล่าวแล้วนั้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้ทั้ง 2 วิธีนี้ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ตอน

1. การศึกษาทั่วประเทศ ใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือสัมภาษณ์ตนเอง
2. ศึกษาเฉพาะกรณี ใช้สังเกต สัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือศึกษาพฤติกรรมภายนอก ทางจริยธรรมของนักเรียน อันเป็นผลผลิตของหลักสูตร (Curriculum Outcome) ทั้งสองว่ามี คุณลักษณะทางจริยธรรมเป็นอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่

✓ ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 7 ประการ ประกอบด้วย ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ การเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา ระหว่างการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 กับการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยเป็นการประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในหลักสูตรประถมศึกษา ช่วยเสริมให้การวิจัยประเมินผลหลักสูตรนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการประเมินเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น
2. ผลการวิจัยอาจมีส่วนช่วยปรับปรุงความมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนความมุ่งหมายในการเรียนการสอน โดยเฉพาะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ชัดเจนขึ้น
3. ผลการวิจัยมีลักษณะเป็นผลสะท้อน (Corrective Feed-back) ไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรและการสอนจริยธรรม
4. ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จักเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการแนะแนว เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนให้สูงขึ้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

คะแนนที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นร่วมกับข้อมูลการสังเกตสัมภาษณ์นักเรียน แสดงถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้กระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนทดลอง ซึ่งทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และโรงเรียนควบคุม ซึ่งใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 จำนวน 50 โรงเรียนทั่วประเทศ
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินหลักสูตรเฉพาะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากจุดมุ่งหมายที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 บางส่วน

3. การวิจัยครั้งนี้ประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเฉพาะผลที่ได้จากหลักสูตร คือ
ตัวนักเรียน มีได้พิจารณาองค์ประกอบสภาพแวดล้อมอื่น

4. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาตัวแปรเพิ่มอีก 3 ตัวแปร ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดู
แบบประชาธิปไตย เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำมาอธิบายพฤติกรรม
เชิงจริยธรรมให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

ความจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมดังกล่าวจะมีความเด่นชัด ถ้ามีการประเมินเมื่อ
นักเรียนเรียนครบตามหลักสูตร เนื่องจากพฤติกรรมบางประการอาจยังไม่เกิดขึ้นเพราะใช้หลัก
สูตรไปเพียง 4 ปีเท่านั้น

2. การวิจัยหลักสูตรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนี้ ควรได้กระทำต่อเนื่องกันตลอดเวลา
และควรพิจารณาองค์ประกอบอื่น โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมต่อเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน

3. การศึกษาเฉพาะกรณี ทำการศึกษาเฉพาะโรงเรียนวัดหนองบัว ซึ่งเป็นโรงเรียน
ทดลอง และโรงเรียนวัดสวนส้ม ซึ่งเป็นโรงเรียนควบคุม ในจังหวัดสมุทรสาครเท่านั้น

สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนจากหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีคะแนนพฤติกรรมเชิง
จริยธรรมทั้ง 7 ประการ (ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง
การเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา) สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตร ประถม
ศึกษา พุทธศักราช 2503

2. คะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 7 ประการไม่แตกต่างกันระหว่างเพศ

3. คะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 7 ประการไม่แตกต่างกันระหว่างนักเรียนใน
ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพฯ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 7 ประการ มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ประชาธิปไตย เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง ดีงามและเหมาะสม ประกอบด้วยพฤติกรรม 7 ประการ ได้แก่

1.1 ความมีวินัย หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการเข้าแถวเป็นระเบียบ ปฏิบัติตามคำสั่งของครู ตรงต่อเวลา ไม่ทำเสียงดังวิ่งเล่นในห้องเรียน ทำงานมีระเบียบส่งงานตามเวลาที่กำหนด สามารถทำงานตามลำพังโดยตนเอง แนะนำเพื่อนให้ปฏิบัติตามระเบียบ

1.2 ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการทำการบ้านและงานสม่ำเสมอ ตั้งใจเรียนด้วยความเอาใจใส่ ช่วยผู้ปกครองทำการบ้าน ทำงานอดิเรกเมื่อมีเวลาว่าง ตั้งใจทำงานที่มอบหมายให้ มีความกระตือรือร้นในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

1.3 การให้ความร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ทั้งในโรงเรียนและชุมชน จัดห้องเรียน ช่วยเหลือครูตลอดจนพ่อแม่ในการทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้ความสำคัญของการทำงานกลุ่มมากกว่างานส่วนตัว

1.4 การช่วยตัวเอง หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการทำกิจกรรมส่วนตัว ทำการบ้านแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พึ่งพอใจในการแก้ปัญหาหรือทำงานนั้นสำเร็จทันเวลาด้วยตัวเอง

1.5 การเสียสละ หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยการให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน แบ่งปันอาหารหรือสิ่งของให้เพื่อน น้อง หรือนุคคลอื่น ช่วยทำงานให้บ้าน โรงเรียน และชุมชน สละที่นั่งให้นุคคลที่อ่อนแอกว่า ไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน เต็มใจทำงานเมื่อได้รับการขอร้องหรือไว้วางใจ

1.6 ความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยไม่ลักขโมย ไม่พูดปด เมื่อเก็บของที่มีใช้ของตนเองได้นำส่งครู ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ไม่ทุจริตในการสอบ ซื่อตรงต่อตนเอง

1.7 ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยยอมรับความพ่ายแพ้ เมื่อตนแพ้ ยกย่องผู้ชนะ ช่วยเหลือบุคคลที่อ่อนแอกว่าตามความสามารถ เมื่อเพื่อนทำผิดยอมรับผิดยกโทษให้ ไม่อาฆาตพยาบาท และฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. หลักสูตรประถมศึกษา หมายถึง เอกสารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยตัวหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน ที่ครูนำไปใช้ในการเรียนการสอน

3. การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การวัดหรือพิจารณาพฤติกรรมที่ต้องการ โดยยึดเอาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก แล้วพิจารณาว่าพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด

4. โรงเรียนทดลอง หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งทดลองสอนนักเรียนโดยใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 เป็นต้นมา

5. โรงเรียนควบคุม หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งทำการสอนนักเรียนโดยใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 เป็นหลัก

6. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาเพื่ออธิบายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น มี 3 ตัว ได้แก่

6.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการเรียน ซึ่งวัดจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในภาคปลายปีการศึกษา 2521

6.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น ให้ความยุติธรรมและใช้เหตุผล ให้คำแนะนำและกำลังใจในทางที่ถูกที่ควร

6.3 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนใช้ในการตัดสินใจจากสถานการณ์ที่ต้องปฏิบัติขั้นใดขั้นหนึ่งใน 3 ชั้น ของโคลเบอร์ก ได้แก่ ชั้นที่ 1 หลบหลีกการลงโทษ ชั้นที่ 2 แสวงหารางวัล ชั้นที่ 3 ทำตามผู้อื่นเห็นชอบ

7. ภาค หมายถึง ที่ตั้งของโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุมทั่วประเทศ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

บทที่ 2

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยขอเสนอเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

✓ จริยธรรมในหลักสูตรประถมศึกษา จากอดีตถึงปัจจุบัน

การประเมินผลเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตร

ขบวนการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503

ขบวนการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

การอบรมเลี้ยงดู

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 จริยธรรมในหลักสูตรประถมศึกษาจากอดีตถึงปัจจุบัน

สังคมที่ผ่านมามีวัดเป็นศูนย์กลางทางจริยธรรมและวัฒนธรรมทุกสาขา วัดกำหนดคุณค่าทางด้านความงามความดี ทำให้พื้นฐานทางด้านจริยธรรมของคนไทยในอดีตมาจากคำสอนทางพุทธศาสนา โดยมีหลักคำสอนเน้นในเรื่อง กฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กับทั้งให้บุคคลประพฤติอยู่ในศีลธรรม ละเว้นการทำความชั่ว รู้จักละอายเกรงกลัวต่อบาป ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีเมตตากรุณา และอื้อเพื่อแผ่ต่อกัน เป็นต้น พระสงฆ์จะทำหน้าที่เป็นครูผู้กำหนดคุณค่าทางจริยธรรม ถ่ายทอดความรู้ด้านพุทธศึกษา และด้านจริยศึกษา รวมทั้งเป็นผู้นำทางสติปัญญาที่เสียสละและบริสุทธิ์

ดังจดหมายเหตุลาอุแบร์ (สันต์ ท.โกมลบุตร 2510 : 261) กล่าวว่า "พระสงฆ์จะสอนวิธีอ่าน เขียนเรียนเลขอย่างง่าย ๆ สอนศีลธรรมให้แก่ศิษย์ รวมทั้งสามเณร เมื่อชาวสยามมีอายุครบ 21 ปี ก็บวชเป็นพระภิกษุ ทำการศึกษาเล่าเรียนศีลธรรมและบาลี" จวบจนกระทั่งมีการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการ ซึ่งเริ่มในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โรงเรียนจึงเริ่มเข้ามา มีบทบาทในด้านการปลูกฝังจริยธรรมด้วยส่วนหนึ่ง พร้อมทั้งกำหนดลักษณะทางจริยธรรมต่าง ๆ ไว้ในหลักสูตร แบบเรียน ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดพอสังเขปดังนี้ (กรมวิชาการ 2513 : 141-168)

พ.ศ.2414 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการประกาศ เรื่องโรงเรียนว่า "ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้จัดการสอนขึ้นในพระบรมมหาราชวัง แล้วจัดหา คนในกรมพระอาลักษณ์ตั้งให้เป็นขุนนางพนักงานสำหรับเป็นครูสอนหนังสือไทย สอนคิดเลข และ ขนบธรรมเนียมราชการ" หลักสูตรที่ใช้ได้แก่แบบเรียนหลวง 6 เล่ม ซึ่งพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เมื่อครั้งเป็นหลวงสารประเสริฐ ปลัดกรมพระอาลักษณ์แต่งขึ้น ประกอบด้วย มูลบทบรรพกิจ วาหนิติกร อักษรประโยค สังโยคพิธาน ไวยากรณ์วิจารณ์ และพิศาลการณต์

พ.ศ.2427-2438 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ โปรดให้จัดตั้งโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบขึ้น สอนความรู้ด้านสามัญศึกษาสำหรับข้าราชการในพระองค์ และโรงเรียนวัดมเหยงคณ์ เป็นโรงเรียนสำหรับประชาชนทั่วไป (พ.ศ.2427) ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีประกาศการสอบไล่หนังสือไทย ประโยคต้น คือสอนตามแบบเรียนหลวง 6 เล่ม กำหนดหลักสูตรแยกเป็นประโยค 1 ประโยค 2 ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรฉบับแรกของไทย (พ.ศ.2428) และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมศึกษาธิการขึ้น มีสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นอธิบดี และได้ทรงแต่งแบบเรียนเร็วขึ้นใหม่ 3 เล่ม ใช้ประกาศแทนแบบเรียนหลวง (พ.ศ. 2430-2431) นอกจากนั้นออกพระราชบัญญัติการสอนวิชาตามแบบเรียนเร็ว 3 เล่ม ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรฉบับที่ 2 (พ.ศ.2433) กับทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งกระทรวงธรรมการขึ้น และมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการสอนวิชา พ.ศ.2433 โดยมีการแบ่งการสามัญศึกษาเป็น 3 ประโยค ประโยค 1 (3 ชั้น) ประโยค 2 (3 ชั้น) ประโยค 3 (3 ชั้น ขยายเป็น 4 ชั้นใน พ.ศ.2441) (พ.ศ.2435-2438)

พ.ศ.2445 เปลี่ยนประโยค 1,2 และ 3 เป็นประโยคมูลศึกษา ประถม มัธยม และมัธยมสูง ในหลักสูตรนอกจากหนังสือเลข และบัญชีแล้วยังเพิ่มวิชาจรรยา ประกอบด้วยหัวข้อ ศีลธรรม และความประพฤติ ศีล สอนข้อห้ามในการฆ่า การทำร้ายร่างกาย ทรนาคสัตว์ ประพฤติเป็นโจร กล่าวคำเท็จ ดื่มน้ำเมา ฯลฯ ธรรม สอนแนะนำให้มีเมตตากรุณา กตัญญู ความซื่อตรง ต่อมิตร ความไม่เลินเล่อในการทำงาน ประมาทในการบริโภค ความประพฤติ ตรวจดูแลความประพฤติของนักเรียน ใครผิดติเตียน ว่ากล่าว เป็นการเน้นถึงจริยธรรมในหลักสูตรครั้งแรก ส่วนในการสอน อธิบาย ยกตัวอย่างง่าย ๆ บอกชี้ให้เห็นให้นักเรียนยกตัวอย่างเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความสนใจ

พ.ศ.2452 หลักสูตรประโยคมูลศึกษา กล่าวถึงความมุ่งหมายในการสอนวิชาจรรยา ว่า "...ให้เป็นการกล่อมเกล้าธรรมาศัยใจคอ ฝึกให้มีสันดานอันดี เป็นผู้ตั้งอยู่ในที่ชอบ ให้มีความสุจริตในกิจการทั้งปวง มีความอ่อนน้อมสุภาพ อยู่ในถ้อยคำและความบังคับบัญชาของผู้ใหญ่..." สำหรับหัวข้อแบ่งเป็นสอน ธรรม และการปฏิบัติ ธรรม สอนความประพฤติที่ใกล้ต่อความจำเป็น ต้องปลูกฝังก่อน เช่น ให้มีความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา ครูอาจารย์ พระมหากษัตริย์ เป็นคนสุภาพ อ่อนน้อม เชื่อฟังคำสั่งสอน ให้รู้จักรักแสดงธรรมาศัยดีต่อกันและกัน เมตตากรุณา หมั่นและพากเพียรตรงและจริงต่อการทำงาน รู้จักถนอมข้าวของของตน ไม่ประทุษร้ายของของผู้อื่น และของที่ เป็นสาธารณประโยชน์ ให้มีใจอาหาญ รู้จักรักบ้านเกิดเมืองมิตร ทำความดี ให้รู้จักศีล 5 และกรรมบท 10 เหล่านี้เพื่อเป็นเครื่องชักจูงให้ตั้งตนอยู่ในสุจริตธรรม การปฏิบัติ ชักนำให้เกิดความเจตนา เจนहु ในการสวดมนต์ไหว้พระ และการฟังธรรม พอเป็นปัจจัยอุดหนุนสันดานให้อ่อนน้อมเข้าในพุทธศาสนา

พ.ศ.2456 กระทรวงธรรมการ ประกาศโครงการศึกษาโดยออกเป็นหลักสูตรหลวง เปลี่ยนมูลศึกษา เป็นประถมศึกษา ประถมเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมเป็นมัธยมศึกษาตอนกลาง มัธยมสูง เป็นมัธยมปลาย การสอนวิชาจรรยาถือว่ามีความสำคัญ โดยกำหนดไว้เป็นลำดับแรกในหลักสูตรและให้มีรายการสอน 6 ข้อ ได้แก่ (1) ให้มีความสัตย์ ซื่อตรง และจริงในงานทั้งปวง (2) มีใจอารีเพื่อแผ่ คิดถึงประโยชน์ของหมู่คณะมากกว่าประโยชน์ของบุคคล หรือประโยชน์ของตน (3) มีใจองค้ำจากกล้าหาญ แต่อ่อนน้อมสุภาพราบเรียบ (4) กตัญญูทตเวที รู้คุณบิดามารดา

ครูอาจารย์ พระมหากษัตริย์ และผู้อื่น ตลอดถึงหมู่คณะ และบ้านเมือง รักและพยายามสนองคุณผู้มีคุณตลอดจนช่วยทำนุบำรุงหมู่คณะ และชาติบ้านเมืองให้เจริญ (5) มัชยสถ์ คือ พอดี ไม่สู้รุ่มรวย ไม่ตระหนี่ในส่วนการใช้สอย รู้จักออมจ่ายแต่ที่ควร ไม่โลภ (6) เพียร ขยัน ทำการงาน ทำประโยชน์ ทดแทนสมบัติของโลก ซึ่งตนต้องกินต้องใช้ให้หมดเปลืองไป ทำตนให้เป็นประโยชน์ อยู่เสมอ ไม่ปล่อยเวลาและอายุให้เปลืองไปโดยหาประโยชน์มิได้ และรู้จักช่วยตัวเองให้มากขึ้น ส่วนด้านวิธีสอนนั้น ใช้พุทธศาสนาและพระบรมราโชวาทปลูกใจ เสือป่า เป็นเครื่องชักจูง

พ.ศ. 2462-2475 กระทรวงธรรมการได้มีการ เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นกระทรวงศึกษาธิการ และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาครั้งแรก โดยบังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 7-14 ปีบริบูรณ์ เรียนหนังสือโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โดยเน้นทางด้านวิชาชีพ ส่วนวิชาจรรยาเปลี่ยนชื่อวิชาเป็นศีลธรรม ต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเป็นแบบประชาธิปไตย คณะราษฎรได้ประกาศหลักการศึกษาว่า "รัฐบาลมีความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะให้การศึกษาแก่บุคคลทั่วไปอย่างเต็มที่ ให้ได้รับการอบรมในระบอบการปกครองแบบรัฐธรรมนูญ ให้ได้รับการศึกษาทางธรรมชาติทางการงานและการสมาคม ฝึกฝนให้รอบรู้มีสติปัญญาความคิด รู้จักค้นคว้าหาเหตุผลโดยตนเอง มีจรรยาประกอบด้วย กำลังกาย และกำลังใจเป็นอันดี กับทั้งมิให้ละทิ้งเสียซึ่งจริยศึกษาแห่งชาติ ขนบประเพณีที่ดีของไทย มุ่งประสงค์ให้ผู้รับการศึกษาแล้วสามารถประกอบอาชีพ มีอนามัยและศีลธรรมอันดีงาม" (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 308) ต่อมาได้มีประกาศแผนการศึกษาชาติ แบ่งการศึกษาเป็นชั้นประถม 4 ชั้น มัธยมต้น 4 ชั้น มัธยมปลาย 4 ชั้น โดยมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาพอเหมาะแก่อัธภาพ ทั้งนี้ให้จัดการศึกษาโดย (1) จริยศึกษา ให้มีศีลธรรมอันดีงาม (2) พุทธิศึกษา ให้มีปัญญาความรู้ (3) พลศึกษา ให้มีร่างกายสมบูรณ์ รวมทั้งให้มีความสัมพันธ์กันทั้ง 3 ส่วน ตลอดหลักสูตร

พ.ศ.2494 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศแผนการศึกษาแห่งชาติใหม่ โดยแบ่งการศึกษาเป็นการศึกษาขั้นอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา เตรียมอุดมศึกษา อาชีวศึกษาขั้นสูง และอุดมศึกษา กับทั้งมีความมุ่งหมายให้จัดการศึกษาเป็น 4 ส่วน ให้พอเหมาะประกอบด้วย (1) จริยศึกษา ให้มีวัฒนธรรมดีงาม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน (2) พลศึกษา ให้มีร่างกายแข็งแรง และอนามัยสมบูรณ์ และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา (3) พุทธิศึกษา ให้มีปัญญาความรู้ความสามารถใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการงานโดยทั่วไป (4) หัตถศึกษา ให้มีความเคยชินและขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติการเพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาอาชีพ

พ.ศ.2503 ได้มีการปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 ทั้งนี้อาศัยเค้าโครงจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2494 โดยมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่อัธยาศัย ให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม และวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพ และทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ โดยการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ แผนการปกครองประเทศ เช่นจัดให้มี (1) จริยศึกษา ให้มีศีลธรรม และวัฒนธรรม มีศรัทธาดีป๊ะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว (2) พลศึกษา ให้มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งทางกายและทางจิตกับทั้งให้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา (3) พุทธิศึกษา ให้มีความรู้วิชาการ ปัญญา เพื่อการดำรงชีวิตโดยทั่วไป (4) หัตถศึกษา ให้มีกิจนิสัย และความขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงานเพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาอาชีพ นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น อนุบาลศึกษา 2 หรือ 3 ชั้น ประถมศึกษาตอนต้น 4 ชั้น ประถมศึกษาตอนปลาย 3 ชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ชั้น และอุดมศึกษาหรือเรียกว่า ระบบ 4-3-3-2 เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศใช้หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 โดยมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติ ในระบอบประชาธิปไตย โดยฝึกอบรมให้เข้าไปสู่คุณลักษณะดังนี้

๑. เกี่ยวกับความเจริญแห่งตน

1. ให้รักการศึกษาเล่าเรียน มีนิสัยชอบค้นคว้าหาความรู้ อยู่เป็นนิจ
2. ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ดี ทั้งในการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. ให้มีความรู้ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สามารถใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันได้
4. ให้มีทักษะในการฟัง การสังเกต และรู้จักใช้ดุลยพินิจ เกี่ยวกับการงานโดยทั่วไป
5. ให้มีนิสัยในทางริเริ่มและสร้างสรรค์
6. ให้มีความรู้เบื้องต้นอันจำเป็น เกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ ให้รักษาสุขภาพของตนจนเป็นนิสัย และให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
7. ให้สามารถช่วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และกล้าในทางที่ถูกต้อง
8. ให้รู้จักดูแลและนิยมการเล่นกีฬา และการเล่นพื้นเมือง
9. ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจ
10. ให้รู้คุณค่าของความมั่งคั่งงามและศิลปะ
11. ให้ยึดมั่นในศาสนาและมีศีลธรรมประจำใจ รู้จักรักษาเกียรติและคุณความดีของตน
12. ให้เข้าใจคุณค่าและรู้จักรักษาวินัย
13. ให้มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

๒. เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

1. ให้ตระหนักในสำคัญของมนุษยสัมพันธ์และรู้จักเคารพผู้อื่น
2. ให้มีสัมมาคารวะและมรรยาทอันดีงามตามประเพณีนิยม
3. ให้รู้จักเล่น ทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี และให้มีความเป็นนักกีฬา
4. ให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถทำหน้าที่เป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้ปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้าด้วยดี
5. ให้เห็นความสำคัญของบ้าน และรู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว
6. ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว และรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2. เกี่ยวกับความสามารถในการครองชีพ

1. ให้มีความเคยชินและขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาอาชีพ
2. ให้มีความอดทนและเข้มแข็งในการทำงาน
3. ให้นิยมและยกย่องการประกอบอาชีพโดยสุจริต
4. ให้รู้จักเลือกซื้อและเลือกใช้สิ่งของที่จำเป็นให้เหมาะสม
5. ให้รู้จักประหยัดทรัพย์ ประหยัดเวลาและพลังงาน
6. ให้รู้จักช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของครอบครัว และรู้ช่องทางที่จะประกอบอาชีพ
7. ให้ส่งเสริมการค้าของคนไทย และให้รู้ว่าการผลิตและการใช้ของไทย เป็นการช่วยเศรษฐกิจของชาติ

เกี่ยวกับความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง

1. ให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2. ให้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และวัฒนธรรมอันดี
3. ให้มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ และไม่ถูกเหยียดหยามผู้อื่น
4. ให้รู้จักปฏิบัติตนไปในทางที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของสังคม
5. ให้รู้จักรักษาความปลอดภัยของตนเองและสังคม
6. ให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นที่สุจริตใจของผู้อื่น
7. ให้มีความเข้าใจในผลงานของวิทยาศาสตร์ทั้งในคำที่เป็นคุณและในด้านที่อาจให้โทษแก่สังคม
8. ให้รู้จักใช้รู้จักรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ
9. ให้รู้จักใช้และสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
10. ให้รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อสันติสุขของโลก

พ.ศ. 2520 ได้มีประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ทั้งนี้เนื่องจาก
 สถานการณ์การศึกษาแห่งชาติพิจารณาเห็นว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ไม่อาจสนองความ
 ต้องการอันจำเป็นของสังคมไทยในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อมุ่ง
 ส่งเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดย เน้นการศึกษาเพื่อ
 สร้างเสริมความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงและความผาสุกร่วมกันในสังคมไทย เป็นประการสำคัญ
 ความมุ่งหมายของการศึกษามีดังนี้ (1) ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น
 มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนาและหลักธรรม (2) มีความเข้าใจและ
 กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
 เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (3) ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ
 ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง (4) ให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน และการ
 เป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ (5) ให้มีความยึดมั่นและผูกพันความเสมอภาค ความสุจริตและความ
 ยุติธรรม (6) ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพ และอนามัยสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ (7) ให้มี
 ความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการใช้จ่ายอย่างประหยัด
 ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการ ธุรกิจและธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย (8) ให้
 มีความสามารถในการติดต่อ ทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง
 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาและโดยสันติวิธี (9) ให้มีความรู้
 ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวิทยาการศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร
 ของประเทศ จากความมุ่งหมายดังกล่าวทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงการจัดระบบการศึกษาใหม่ โดยที่
 แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 นี้ จัดระบบการศึกษาเป็น 4 ระดับ ระดับก่อนประถม
 ศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ประถมศึกษาใช้เวลาเรียน 6 ปี
 มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี หรือเรียกว่าระบบ 6-3-3 (กระทรวงศึกษา-
 ธิการ 2520 : 1)

พ.ศ. 2521 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
 เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในทุกภูมิภาค เน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ
 การเมือง และวัฒนธรรมให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยมีหลักการเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน มุ่งให้

ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต และมุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลัก
ร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จะจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น
โดยมีจุดมุ่งหมายให้บังเกิดผลแก่ผู้เรียนดังนี้ (กรมวิชาการ 2520 ก. 1-3)

1. คุณสมบัติที่ต้องการเน้น

1. มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว
2. มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
3. ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ และอดทน
4. รู้จักคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
5. มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ และความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า
6. มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
7. รู้จักทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำและผู้ตามที่ดี

2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต

1. มีสุขนิสัยส่วนตัวและส่วนรวมทั้งทางกายและจิตใจ
2. มีความรู้และทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์
3. รู้จักชื่นชม และแสดงออกทางศิลปะ
4. รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
5. มีความรู้และทักษะในการหา ใช้จ่าย และออมทรัพย์
6. มีความรู้และทักษะในวิธีการทางวิทยาศาสตร์
7. เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อชีวิตประจำวัน
8. มีความรู้และทักษะในการจัดการและทำงานรวมกลุ่มกันโดยถือหลักสหกรณ์
9. มีความรู้และทักษะในการทำงาน ทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค
10. มีความสามารถในการยังชีพผสมกลมกลืนต่อสภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
11. มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

ชีวิตที่สงบสุข

1. รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ ๆ
2. เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ และนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน
3. รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ
4. มีความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม
5. มีอิสระในการคิด แต่พร้อมที่จะยอมรับความคิดของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
6. รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ

1. เชื้อมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. รู้คุณค่า ชื่นชม และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ
3. สำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน
4. รู้ความสำคัญของครอบครัว สังคม และท้องถิ่นของตน
5. รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและโลก และมีความเข้าใจอันดีต่อกัน
6. สามารถฝึกกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศ
7. รู้คุณค่าในความเป็นไทย และภูมิใจที่เกิดในผืนแผ่นดินไทย

ส่วนโครงสร้างและเนื้อหาประกอบด้วยมวลประสบการณ์ 4 กลุ่มดังนี้ (1) กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทยและคณิตศาสตร์ (2) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี (3) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างนิสัย (4) กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน ความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

ทางการจัดการฝึกอบรมด้านจริยธรรมนั้น ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (กรมวิชาการ 2520 ก. 1-4)

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาตั้งแต่ต้นมาได้เน้นด้านจริยศึกษา โดยให้มีความสัมพันธ์กับ องค์ประกอบอื่น ๆ อีก โดยเฉพาะแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 และ พ.ศ. 2479 ได้ระบุองค์ สามของการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา โดยเน้นว่าการจัดการศึกษาทั้ง 3 ส่วน จะต้องมีความสัมพันธ์เหมาะสมแก่กัน เพื่อแสดงว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาอันถูกต้องควรเป็นผู้มีความรู้ดี มีอนามัยสมบูรณ์ มีนิสัย ความประพฤติตลอดจนศีลธรรมอันดี ต่อมาแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 ได้เพิ่มองค์สี่ คือ หัตถศึกษาลงไปและเน้นการศึกษาทั้งสี่ส่วนนี้ไว้เช่นเดิม แต่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ได้ยกเลิกความเหมาะสมนี้ เปลี่ยนข้อความว่าจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของ สังคมและบุคคล โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและแผนปกครองประเทศ และได้ยก ตัวอย่างว่า เช่น จัดให้มีการศึกษาทั้ง 4 องค์ ตามเดิม ด้วยเหตุนี้ ความหนักแน่นของการเน้น องค์สี่ทางการศึกษาจึงลดน้อยลงไปเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น ดังนั้นทำให้จุดเน้นด้านจริยธรรม ในหลักสูตรลดน้อยลง กอปรกับกระแสคลื่นของวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามามาก รวมทั้งความ เจริญทางวิทยาการสมัยใหม่ เป็นเหตุให้การเรียนการสอนจริยธรรมเกิดความสับสน ดังนั้นพอมายัง หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 จึงได้กำหนดจริยธรรมไว้เป็นคุณสมบัติที่ต้องการเน้นเพื่อให้การ ศึกษาได้เอาใจใส่ถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กนักเรียนให้มากขึ้น รวมทั้งการสร้างมาตรฐาน การดำรงชีวิตให้สูงขึ้น นับเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของพลเมืองให้มีความสงบสุข อันเป็น เป้าหมายของการศึกษาในการพัฒนาประเทศสืบไป

2.2 การประเมินผลเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

ขบวนการพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะเป็นวัฏจักร คือ เริ่มต้นด้วยการกำหนดความมุ่งหมาย เลือกและจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมาย นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้ เกิดผลตามที่จุดมุ่งหมายกำหนดไว้แล้วประเมินผลหาข้อบกพร่องของขบวนการนั้น พร้อมทั้งเอาผล ที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตร การปรับปรุงจึงเริ่มจากขบวนการและขั้นตอนเดิมอีกคือ ปรับปรุงความ

มุ่งหมาย ประสิทธิภาพการเรียนการสอน นำหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ไปปฏิบัติจนถึงการประเมินผลหลักสูตรอีก เป็นวัฏจักรวนเรียนต่อเนื่องกันไป การประเมินผลหลักสูตรนั้นควรพิจารณาหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้ผลการสอบแต่ประการเดียว เป็นกรณีศึกษาของหลักสูตร ควรพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ อาทิ ตัวหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนขบวนการประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย ด้วยเหตุนี้ขบวนการประเมินผลเพื่อพัฒนาหลักสูตรจึงมีขั้นตอนดังนี้ (สมิตร คุณานุกร 2513 : 198-201) (1) พิจารณาโครงสร้างหลักสูตร โดยพิจารณาวัตถุประสงค์ ขบวนการเรียนการสอน ความรู้และประสบการณ์ตลอดจนการวัดผลที่จัดให้ผู้เรียน โดยชี้แจงอธิบายให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน (2) นำหลักสูตรไปใช้ โดยพิจารณาผลการศึกษาที่เกิดขึ้น ขบวนการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง วิชาความรู้และประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจริง รวมทั้งการวัดประเมินผล การเรียน (3) ประเมินผลหลักสูตร ทำการวิเคราะห์ สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มุ่งหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของหลักสูตร การวิเคราะห์ดังกล่าวได้แก่ (3.1) วิเคราะห์ตัวหลักสูตร ดูว่าความมุ่งหมายคลุมเครือหรือมากเกินไปหรือไม่ เนื้อหาและการจัดอันดับเหมาะสมหรือไม่ ฯลฯ (3.2) วิเคราะห์ขบวนการนำหลักสูตรไปใช้ การวิเคราะห์ในประเด็นนี้รวมถึงการวิเคราะห์เพื่อประเมินผลการศึกษาทั้งหมดยุติในโรงเรียน (All School Program) ซึ่งต้องการพิจารณาถึงปรัชญาและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดการเรียนการสอนในวิชาหรือหมวดวิชาต่าง ๆ การจัดกิจกรรมนักเรียน ความพร้อมด้านอุปกรณ์ การเรียนการสอน การจัดอาคารสถานที่ ตลอดจนการบริหารงานด้านบุคลากร ฯลฯ (3.2) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ และพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย ปัญหาทางครอบครัว ความบกพร่องทางร่างกายของเด็ก ความยากง่ายและเหมาะสมของแบบเรียน ความแม่นยำ และความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบ ปัญหาการเข้าสังคมของเด็ก ฯลฯ (3.3) วิเคราะห์โครงการประเมินผล ควรได้มีการวิเคราะห์โครงการประเมินผลว่าได้กระทำด้วยความรอบคอบ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผลหรือไม่ (4) วางแผนการเปลี่ยนแปลง นำผลที่ได้จากขั้นที่ 3 มาพิจารณาปรับปรุงความมุ่งหมายใหม่ขบวนการเรียนการสอนใหม่ ตลอดจนวิชาความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่มุ่งจัดให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งวิธีการวัดผลที่เหมาะสม

ส่วนวัตถุประสงค์ของการประเมินผลหลักสูตรมีดังนี้ (1) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยพิจารณาว่า หลักสูตรนั้นสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ หรือวัตถุประสงค์นั้นมีข้อบกพร่อง เช่น มีมากเกินไปยากที่จะปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายอย่างครบถ้วนได้ หรือความมุ่งหมายไม่กระจ่างทำให้ผู้สอนไม่ทราบว่าจะปฏิบัติอย่างไร (2) เพื่อตัดสินดูว่าเค้าโครงและระบบหลักสูตรตลอดจนการบริหารงาน เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องหรือไม่ (3) เพื่อพิจารณากระบวนการเรียนการสอนว่าสอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือไม่ (4) เพื่อพิจารณาถึงวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนวิธีการสอนว่าส่งเสริมให้ความมุ่งหมายนั้นบรรลุผลหรือไม่ (5) เพื่อพิจารณาการประเมินผลการเรียนว่าประเมินสอดคล้องกับความมุ่งหมายทั้งหมดหรือประเมินเฉพาะในด้านความรู้ ความสามารถที่ได้จากการสอบเท่านั้น (6) เพื่อวัดผลว่าผลผลิต คือ ผู้เรียนเป็นอย่างไร

และโดยทั่วไป การประเมินผลหลักสูตรกระทำเป็น 2 ระยะ (ทศนา เขมมณี 2519 : 3)

ระยะที่ 1 ประเมินขั้นต้น (Formative Evaluation) เมื่อสร้างหลักสูตรเสร็จ ควรประเมินดูว่า หลักสูตรนั้นเป็นอย่างไร อาจใช้ตารางประมาณค่าดูความสอดคล้อง ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ระยะที่ 2 ประเมินขั้นที่ 2 (Summative Evaluation) เมื่อนำหลักสูตรที่สร้างเสร็จไปทดลองใช้ระยะหนึ่ง ควรประเมินดูว่าหลักสูตรนั้นให้ผลอย่างไร จะได้นำข้อมูลมาใช้เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม

สำหรับแนวทางในการประเมินนั้น ทาบ้า เสนอไว้ 5 ขั้นตอน (Taba. 1962 : 324)

(1) วิเคราะห์และตีความวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มองเห็นชัดในเชิงพฤติกรรม (2) สร้างเครื่องมือและคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมสำหรับค้นหาข้อมูล (3) ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นประเมินผลหลักสูตรตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (4) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียนและลักษณะของการสอนเพื่อนำไปใช้ในการแปลผลและขบวนการประเมินผล (5) แปลผลของการประเมินนำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่า การประเมินผลหลักสูตรนั้น เป็นตัวแปรที่สำคัญที่ส่งผลทำให้หลักสูตรนั้นเปลี่ยนแปลงเพื่อสนองความต้องการของสังคม โดยมีนักพัฒนาหลักสูตรใช้เป็นเครื่องมือศึกษาถึงความบกพร่องของหลักสูตร และการสอน ตลอดจนผลิตผลของหลักสูตร คือ เด็ก เพื่อนำมากำหนดความมุ่งหมาย เลือกจัดมวลงประสการณั ตลอดจนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองในอนาคต

2.3 รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตร

รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตรที่กล่าวถึงนี้ เป็นรูปแบบที่ใช้เป้าหมายของหลักสูตรเป็นหลัก (Goal-Oriented Model) โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ เพื่อพิจารณาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตร ซึ่งมีด้วยกัน 3 วิธี

2.3.1 การประเมินผลหลักสูตรของสเติก (The Stake Congruence Contingency Model) (Provus. 1969 : 249) สเติกเสนอการประเมินผลหลักสูตรในเชิงเปรียบเทียบระหว่างผลที่คาดหวัง ซึ่งได้แก่ วัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับผลที่เกิดขึ้น ซึ่งได้จากการทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการติดตามผลวิธีต่าง ๆ ส่วนการตัดสินใจใช้เกณฑ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ครู นักบริหารผู้ปกครอง ส่วนข้อมูลในการวิเคราะห์นั้น สเติก เสนอว่าควรประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (ก) ด้านสิ่งที่มีมาก่อน (Input) เป็นการพิจารณาข้อมูลก่อนการเรียนการสอนจะเกิดขึ้น ประกอบด้วยบุคลิกและนิสัยของนักเรียน ครู เนื้อหาสาระในหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (ข) ด้านกระบวนการในการสอน (Process) พิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างครูและนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง ประกอบการสื่อสาร เวลาที่จัดไว้ ลำดับของเหตุการณ์ บรรยากาศของการสอน รวมทั้งการใช้แรงจูงใจ (ค) ผลที่เกิดขึ้น (Output) ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคิของนักเรียน พฤติกรรมที่มีต่อครูอาจารย์และสถาบัน การประเมินผลหลักสูตรแบบสเติกนั้น สามารถเขียนเป็นตารางดังนี้

ตาราง 1 รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตรของสเด็ก

ข้อมูลที่ใช้	เกณฑ์ในการวิเคราะห์			
	ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้น	มาตรฐานที่ใช้	ที่มาของการตัดสินใจ
ก. สิ่งที่มา ก่อน				
- บุคลิกลักษณะนักเรียน	...	...	...	...
- เนื้อหาสาระในหลักสูตร	...	...	...	...
ฯลฯ				
ข. กระบวนการในการสอน				
- การสื่อสาร	...	...	...	...
- บรรยากาศการสอน	...	...	...	...
ฯลฯ				
ค. ผลที่เกิดขึ้น				
- ผลสัมฤทธิ์	...	...	...	...
- พฤติกรรม	...	...	...	...
ฯลฯ				

นอกจากการวิเคราะห์ดังแสดงตามตาราง 1 แล้ว สเด็กยังได้เสนอว่า ควรพิจารณาถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับผลที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งที่มาก่อน กระบวนการในการสอน และผลที่เกิดขึ้น

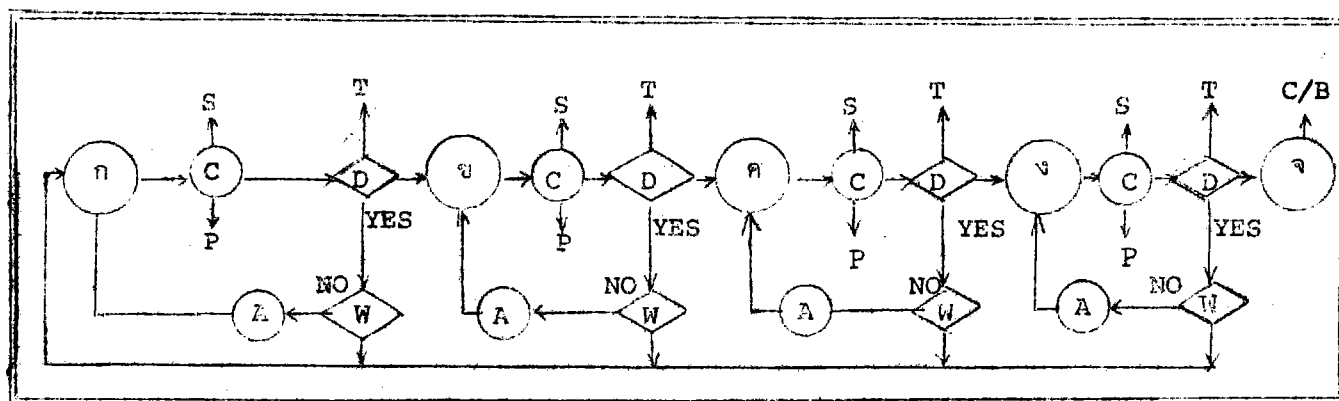
2.3.2 การประเมินผลหลักสูตรแบบชิป (Context-Input-Process-Product : CIPP-Model) การประเมินผลแบบนี้ สตีฟเฟิลบีม (Strufflebeem) (Provus. 1969 : 247) ได้เสนอว่า การประเมินผลหลักสูตรควรประกอบด้วยการประเมิน 4 ประเภท ได้แก่ (ก) ประเมินเนื้อความ (Context Evaluation) เป็นการประเมินจุดมุ่งหมายที่ปรากฏในหลักสูตร เพื่อเลือกวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมกับสภาพของสังคมหรือนโยบาย (ข) ประเมินปัจจัย

เบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินโครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งการจัดบริการหลักสูตรที่จะทำให้การปฏิบัติบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางหรือแผนการในการเลือกโปรแกรม (ค) ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงวิธีการให้เหมาะสมในขณะที่โปรแกรมยังดำเนินอยู่ (ง) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร เพื่อทราบถึงการดำเนินงานตามแผนที่เลือกไว้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือล้มเลิก

2.3.3 การประเมินผลหลักสูตรแบบพิจารณาความไม่สอดคล้องกัน (Provus'

Discrepancy Evaluation Model) (Provus. 1969 : 247-257) การประเมินผลในลักษณะนี้ พิจารณาความไม่สอดคล้องกันระหว่างการปฏิบัติ (Performance) กับเกณฑ์มาตรฐาน (Standard) ของหลักสูตร จากสิ่งที่เป็นจริงกับสิ่งที่ควรจะเป็น ถ้าพบว่า ไม่สอดคล้องกันก็ปรับปรุงหรือล้มเลิก ในการปรับปรุงนั้น ก็พิจารณาว่าจะปรับปรุงตั้งแต่ขั้นไหน หรือปรับปรุงส่วนมาตรฐานแต่ละขั้นใหม่ ซึ่งโพรวัส (Provus) ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 5 ขั้น ประกอบด้วย (ก) ประเมินจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยนำเอาลักษณะที่เกิดขึ้นจริงเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้ ถือเป็นเกณฑ์มาตรฐาน พิจารณาความไม่สอดคล้องกันระหว่างลักษณะที่เกิดขึ้นจริงกับจุดมุ่งหมาย เพื่อปรับปรุงจุดมุ่งหมายให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ (ข) ประเมินผลการดำเนินงานหลักสูตร โดยนำลักษณะที่ปฏิบัติอยู่เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในแผนการสอนหรือคู่มือครู ข้อเสนอแนะที่ได้จะช่วยในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น (ค) ประเมินผลผลิต พิจารณาว่าหลักสูตรที่ใช้สอดคล้องกันระหว่างจุดมุ่งหมายของการสอนกับผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการสอนหรือไม่ (ง) ประเมินผลผลิตสุดท้ายของหลักสูตร พิจารณาว่า ผลผลิตสุดท้ายสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ (จ) ประเมินผลค่าใช้จ่ายในการใช้หลักสูตร โดยพิจารณาด้านการลงทุนและประโยชน์ที่ได้รับโดยเปรียบเทียบกับหลักสูตรอื่นว่าผลผลิตและการลงทุนเป็นอย่างไร

ในแต่ละขั้นตอน ก.ข.ค.ง. และ จ. จะมีการเปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร ส่วนมาตรฐานกับหลักสูตรส่วนปฏิบัติ เพื่อพิจารณาว่าเกิดความไม่สอดคล้องกันประการใด พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปให้ผู้จัดทำหลักสูตรพิจารณาว่าควรจะเป็นเปลี่ยนแปลง หรือควรยุติการใช้หลักสูตรอย่างไร รูปการการประเมินแบบพิจารณาความไม่สอดคล้องกันนี้ เสนอเป็นภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบพิจารณาความไม่สอดคล้อง

อักษรย่อที่ใช้

- P : (Performance) ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการใช้หลักสูตร
- S : (Standard) เกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ในหลักสูตร
- C : (Compare) การเปรียบเทียบระหว่าง P และ S
- D : (Discrepancy) ความไม่สอดคล้องระหว่างผลที่เกิดขึ้นกับผลที่คาดหวัง
- A : (Change in Program Performance) การเปลี่ยนแปลงขบวนการใช้หลักสูตร
- T : (Terminate) ตัดสินใจเลิกใช้หลักสูตร
- C/B : (Cost/benefit) พิจารณาค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนกับผลที่ได้รับ
- W : (Selection ways) ทางเลือกในการปรับปรุงการดำเนินงานขั้นตอนใดของหลักสูตร

- ก : จุดมุ่งหมาย
- ข : การดำเนินงาน
- ค : ผลผลิตจากการสอน
- ง : ผลผลิตสุดท้าย
- จ : ค่าใช้จ่าย

จากรูปแบบของการประเมินผลหลักสูตรที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การประเมินผลหลักสูตรนั้น ควรมีการประเมินต่อเนื่องกันมา ตั้งแต่ประเมินจุดมุ่งหมายจนถึงผลผลิตของหลักสูตรและในขั้นสุดท้าย ก็พิจารณาว่า ผลผลิตสุดท้ายมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่ และจากการวิจัยครั้งนี้ ก็เพื่อตรวจสอบว่าคุณสมบัติ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนอันเป็นผลผลิตสุดท้ายของหลักสูตร 7 ประการ ดังปรากฏในคุณสมบัติที่ต้องการเน้นในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 กับความ มุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 มีคุณสมบัติแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

2.4 ขบวนการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503

ขบวนการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ที่จะกล่าวถึงในที่นี้ส่วนใหญ่จะกล่าว เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเท่านั้น มีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

2.4.1 จุดมุ่งหมาย หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 มีจุดมุ่งหมาย 4 ประการ ได้แก่ ความเจริญแห่งตน มนุษย์สัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพ และความรับผิดชอบในหน้าที่ พลเมือง และจุดประสงค์ของหมวดวิชาสังคมศึกษา ต้องการให้นักเรียน (1) เพื่อให้เป็นพลเมือง ที่ดีมีความรู้ ความเข้าใจ และประพฤติปฏิบัติอย่างมีวิจาร์ณาญาณเกี่ยวกับหน้าที่ของบุคคล ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม...(3) ให้มีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาทางสังคมทางวัฒนธรรมของ ชาติไทย และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (4) เพื่อปลูกฝังคุณค่าในทางศีลธรรม วัฒนธรรมโดย เฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย และปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ...(8) ให้สามารถนำความรู้และ ประสบการณ์ในวิชาสังคมศึกษาไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และหลักการ (กรมวิชาการ 2520 ค. 9)

2.4.2 โครงสร้างของหลักสูตร หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 มีลักษณะเป็นหลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum) ประกอบด้วยวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา พลานามัย และศิลปศึกษา ส่วนใหญ่การสอนจริงศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในหัวข้อเกี่ยวกับศีลธรรม วัฒนธรรม ต่อมา เมื่อปี พ.ศ. 2520 กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรสังคมศึกษาใหม่ ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ประการที่สำคัญ คือ ได้กำหนดนโยบายพิเศษให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ตระหนักและเห็นคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้มีความรัก ความเคารพ ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย ใช้สิทธิเสรีภาพในกรอบของกฎหมาย เพื่อให้ได้ผลตามเจตนารมณ์ดังกล่าว ต้องเน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ ทศพิธภีร์และค่านิยม เพื่อปลูกฝังคุณค่าในทางศีลธรรม วัฒนธรรม โดยเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย ให้นักเรียนปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ ดังนั้นจึงต้องปรับปรุงเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา โดยเน้นคุณสมบัติของพลเมืองดี ที่มีประโยชน์ต่อชุมชน และบ้านเมือง ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี เคารพยึดมั่นในหลักธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด มีระเบียบในตนเอง คิดถึงหลักการและใช้เหตุผลก่อนตัดสินใจทำการใด ๆ โดยไม่หลงเชื่อการโฆษณาชวนเชื่อ และข่าวลือ (กรมวิชาการ 2520 ข. 10-19)

2.4.3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบ่งได้เป็น (ก) จุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น บอกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลในบ้านได้ ทำงานร่วมกับคณะได้ ยกตัวอย่างความซื่อสัตย์ได้ มีคุณสมบัติในด้านความซื่อสัตย์ สามัคคี ขยันหมั่นเพียร ประหยัดและเอื้อเฟื้อ เล่าประวัติผู้มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัยได้ ฯลฯ (ข) ความกตเวทียอด ตัวอย่างเช่น ความสุขในครอบครัวเกิดขึ้นเพราะคนในครอบครัวทำหน้าที่และปฏิบัติตามระเบียบ คนในชุมชนมีความเกี่ยวข้องกัน ทุกคนต้องพึ่งพาอาศัยกันจึงต้องสามัคคี เสียสละ ซื่อสัตย์ และเกื้อกูลกัน คนไทยมีคุณสมบัติรักความเป็นไทย มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (ค) เนื้อหาในเรื่องของจริยธรรมนั้นมีแทรกอยู่ในเรื่องต่าง ๆ อาทิ เนื้อเรื่องชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 คุณสมบัติของพลเมืองดีที่มีประโยชน์ต่อชุมชน และบ้านเมือง ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี เคารพยึดมั่นในหลักธรรม ความขยันหมั่นเพียรและประหยัด

ชั้นประถมปีที่ 3-4 เน้นความมั่นคงของประเทศ และคุณสมบัติของพลเมืองที่ควรปลูกฝัง ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ขยันอดทน ประหยัด ใช้เหตุผลก่อนตัดสินใจทำการใด ๆ ไม่หลงเชื่อการโฆษณา และข่าวลือ รวมทั้งมีระเบียบวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามคำสอนทางพุทธศาสนา ได้แก่ บุญศีล เบญจธรรม ความกตัญญูทเวที (ง) กิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย ครูอธิบายให้เด็ก ฟัง สนทนา ซักถาม อภิปราย สาธิต อ่านบัตรคำ คั่นคว่ำ แสดงละคร ร้องเพลง เช่น เพลงทำดี ได้ดี เพลงความซื่อสัตย์ เพลงงานสิ่งใด ฯลฯ เล่าประสบการณ์ที่ผ่านมา อ่านข่าว ฟังเทศน์ เล่านิทาน รวมทั้งยกตัวอย่างผู้ประสบความสำเร็จ (จ) สื่อการเรียน ใช้แบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียนได้ ใช้รูปภาพ เนื้อเพลง หนังสืออ่านประกอบ ฯลฯ (ฉ) การวัดผล เน้นวัดผลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ ความจำ คือทำแบบทดสอบแล้วประเมินค่าเป็นคะแนน นำไปรวมกับวิชาอื่น ๆ (กรมวิชาการ 2520 ข. 10-19)

2.4.4 การประเมินผล โดยทั่วไป จะมีคณะกรรมการออกข้อสอบวัด และทำการประเมิน อาจเป็นกลุ่มโรงเรียนระดับอำเภอ จังหวัด หรือละแวกใกล้เคียง โดยใช้เกณฑ์ของคะแนนรวมร้อยละ 50 ถ้าเป็นการประเมินปลายปีเพื่อการเลื่อนชั้น ใช้คะแนนรวมจากการสอบย่อยร้อยละ 60 จากการสอบปลายปี ร้อยละ 40 ของวิชาทั้งหมด ถ้านักเรียนคนใดสอบได้คะแนนรวมตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ถือว่าสอบไล่ได้เลื่อนชั้นไปเรียนชั้นสูงขึ้น

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ดังกล่าว เน้นเฉพาะด้านความรู้ ความจำ (Cognitive Domain) เท่านั้น มิได้สนใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรือสังเกตได้แต่ประการใด ซึ่งต่างจากขบวนการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งเน้นพฤติกรรมของนักเรียนที่จะต้องผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้อันเกิดจากการสังเกตร่วมกับการวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

2.5 ขบวนการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

2.5.1 ความเป็นมาของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521

หลังจากที่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 ประกาศใช้มาเป็นเวลา 14 ปี เหตุการณ์บ้านเมืองได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้การศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองกับสภาพของปัญหาและความต้องการของสังคมเท่าที่ควร ดังนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 คณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร (กปส.) จึงแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงและยก ร่างหลักสูตรประถมศึกษา โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ มาร่วมพิจารณาจัดทำหลักสูตร แม่บทเสร็จเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2518 ต่อมา กรมวิชาการจึงได้นำหลักสูตรแม่บทมาเป็นหลักในการจัดทำเอกสารและวัสดุหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อนำไปทดลองใช้ในโรงเรียน โดยเชิญศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษามายกร่างแผนการสอน หนังสือเรียน คู่มือครู แบบฝึกหัด และอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ หลังจากนั้นก็ได้มีการอบรมผู้บริหารการศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งกรมวิชาการเลือกเป็นโรงเรียนทดลอง 25 โรงเรียน ทั่วประเทศ ในการอบรมครั้งนั้น ได้เน้นให้เกิดความเข้าใจในด้านความหมายของหลักสูตร ความเป็นมาและความเป็นไปของหลักสูตรประถมศึกษา 2521 หลักการและจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาวิชา เวลาเรียน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดผล (กรมวิชาการ 2521 ค. 5)

การทดลองใช้หลักสูตรใหม่ เริ่มในปีการศึกษา 2519 โดยทดลองในโรงเรียนทดลอง 25 โรงเรียนทั่วประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั่นคือ ทดลอง ป.1 ปีการศึกษา 2519 ทดลอง ป.2 ปีการศึกษา 2520 ทดลอง ป.3 ปีการศึกษา 2521 ทดลอง ป.4 ปีการศึกษา 2522 ทดลอง ป.5 ปีการศึกษา 2523 ทดลอง ป.6 ปีการศึกษา 2524 การทดลองใช้หลักสูตรใหม่นี้ เริ่มขึ้นก่อนการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ทั่วประเทศ ชั้นละ 2 ปี เมื่อการทดลองผ่านไปหนึ่งปีการศึกษา กรมวิชาการได้เรียกประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมา ดำเนินการปรับปรุงแผนการสอนหนังสือเรียน คู่มือครู และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียน การสอนและการวัดผลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และได้ปรับปรุงแผนการสอน สื่อการเรียนต่าง ๆ โดยการ

วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตร รวมทั้งปรับปรุงและเรียบเรียงวัสดุหลักสูตรขึ้นใหม่ เพื่อใช้กับนักเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นไป (กรมวิชาการ 2521 ก. 6)

✓ 2.5.2 ลักษณะของหลักสูตรประถมศึกษา 2521

ก. หลักการของหลักสูตร มีหลักการ 3 ประการ ได้แก่ เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพ และเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน กับให้ท้องถิ่นจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการทั้งของสังคมและผู้เรียน

ข. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ (1) คุณสมบัติที่ต้องการเน้นมี 7 ประการ เช่น ความเสียสละ มีวินัย ขยัน ฯลฯ (2) ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตมี 11 ประการ เช่น รู้กฎหมายในชีวิตประจำวัน ฯลฯ (3) ชีวิตที่สงบสุข มี 6 ประการ เช่น รู้จักแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ฯลฯ (4) สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติมี 7 ประการ เช่น สำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน ฯลฯ (มีรายละเอียดหน้า 21-22)

ค. โครงสร้างของหลักสูตร หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ได้แบ่งมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) กลุ่มทักษะ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ประกอบด้วยภาษาไทย และคณิตศาสตร์ (2) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นวิชาที่ทำให้คนเป็นคนดี มีลักษณะนิสัยที่ดี มีน้ำใจดี มีความประพฤติและบุคลิกดี (3) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม (4) การงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นวิชาที่ทำให้คนทำงานเป็น เห็นประโยชน์ของการทำงาน รักการทำงาน จากโครงการดังกล่าวพบว่าหลักสูตรดังกล่าวนี้ พยายามจะหนีจากหลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum) มาเป็นหลักสูตรแบบหมวดวิชา (The broad field Curriculum) และหลักสูตรแบบแกน (The Core Curriculum) โดยพยายามจัดให้ผสมผสานกันและใช้เป็นหลักในการจัดทำแผนการสอน

คู่มือครู

ง. รูปแบบของการจัดการเรียนการสอน ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจริยศึกษา โดยเสนอความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนและการวัดผลโดยสังเขปดังนี้ (1) ความคิดรวบยอด (กรมวิชาการ 2521 ก. 316-351) ตัวอย่างเช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตามกาลเทศะ เป็นสิ่งควรกระทำ การรู้จักให้และรู้จักรับ ก่อให้เกิดความสุข ความมีน้ำใจเป็นสิ่งมีคุณค่า ความขยันหมั่นเพียรในทางที่ถูก ทำให้เกิดความสำเร็จ ความขยันหมั่นเพียรเป็นนิสัยที่ดีในการทำงานและสามารถฝึกได้ ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งมีเกียรติ ความซื่อสัตย์ที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจ เป็นสิ่งประเสริฐ ฯลฯ (2) จุดประสงค์การเรียนรู้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา 2522 : 27-28) ตัวอย่างเช่น นักเรียนแสดงการเอื้อเฟื้อ และมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น เมื่อกำหนดให้นักเรียนมีบทบาท สมมุติเกี่ยวกับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ เช่น แบ่งข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เพื่อนเมื่อเพื่อนไม่มี นักเรียนสามารถแสดงบทบาทสมมุติที่กำหนดให้ได้ถูกต้อง เมื่อกำหนดขั้นตอนของการทำงานให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานเสร็จทันตามกำหนดเวลาได้อย่างเรียบร้อย เมื่อกำหนดงานให้ทำ นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จทุกครั้ง เมื่อกำหนดให้ฟังนิทานเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ การพูดปด นักเรียนสามารถวิจารณ์ผลดี ผลเสีย ข้อควรกระทำและไม่ควรกระทำได้ เมื่อนักเรียนทำงานพร้อมกัน นักเรียนแสดงความซื่อสัตย์ สุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง (3) เนื้อหาประกอบด้วย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ ฯลฯ (4) กิจกรรม การสอนจริยศึกษานั้น ต้องการปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจของเด็ก มิใช่เพื่อรู้เนื้อหา ผู้สอนจึงต้องเน้นให้เห็นความดี ความงามที่จะปฏิบัติให้มีการปฏิบัติจริงอย่างสม่ำเสมอ (กรมวิชาการ 2522 : 22) ดังนั้นกิจกรรมในการเรียนการสอนอาจประกอบไปด้วย การบรรยาย การใช้คำถาม การสาธิต การใช้หนังสือเรียน การมอบหมายงานให้ทำ การค้นคว้าโดยตนเอง อภิปรายกลุ่ม การศึกษานอกสถานที่ การเล่านิทาน การปฏิบัติจริง การเล่นเกมบทบาทสมมุติ การแสดงละคร การสร้างสถานการณ์จำลอง เป็นต้น (5) สื่อการเรียน เป็นเอกสารที่เป็นคำแนะนำ คำอธิบาย และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน ประกอบด้วย คู่มือครู แผนการสอน หนังสือแบบเรียน เครื่องมือ เครื่องใช้ และสื่อทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ (6) การประเมินผล ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา พ.ศ.2520 ได้กล่าวถึงเกณฑ์ตัดสินผลการเรียน สำหรับ

นักเรียนที่จะได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้น ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ มีเวลาเรียนทั้งหมดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจุดประสงค์ทั้งหมดในแต่ละวิชาหรือกลุ่มวิชา ประถมปีที่สี่ต้องเข้าสอบปลายปี ผลการสอบต้องได้ระดับ 1 จากผลการเรียนของแต่ละวิชา/กลุ่มวิชา จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้นพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์มาก ส่วนวิธีการประเมินการเรียนจรรยาศึกษานั้น อาจทำได้หลายวิธี ส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรม นักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ในที่นี้นำมาเสนอ 2 วิธี การประเมินโดยจัดอันดับคุณภาพ และการประเมินโดยแบบสำรวจรายการ ทั้งสองแบบนี้ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน

การประเมินโดยวิธีจัดอันดับคุณภาพ ตัวอย่างเช่น จากจุดประสงค์การเรียนรู้ : นักเรียนสามารถปฏิบัติงานที่กำหนดให้ได้อย่างชยันและมีความรับผิดชอบในการทำงาน

จากจุดประสงค์ดังกล่าว การประเมินโดยวิธีจัดอันดับคุณภาพมีรายละเอียดประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับจุดประสงค์รวมทั้งเกณฑ์การจัดอันดับ (Rating Scale) 5 อันดับ ดังตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 การประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยวิธีจัดอันดับคุณภาพ จากจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ว่า

นักเรียนสามารถปฏิบัติงานที่กำหนดให้ได้อย่างชยัน และมีความรับผิดชอบในการทำงาน

ข้อความ	เกณฑ์การจัดอันดับ				
	5	4	3	2	1
1. ความตั้งใจในการทำงาน	-	-	-	-	-
2. ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงาน	-	-	-	-	-
3. ความอดุสาหะพากเพียรและความอดทน	-	-	-	-	-
4. การยอมรับฟังคำติชมในการปฏิบัติงาน	-	-	-	-	-
5. การปรับปรุงแก้ไขเมื่อผิดพลาด	-	-	-	-	-
6. ทำงานเสร็จทันเวลา	-	-	-	-	-
7. มั่นใจในผลงานของตน	-	-	-	-	-

เกณฑ์ (1) ยังใช้ไม่ได้ (2) ยังต้องปรับปรุง (3) พอใช้ (4) ดี (5) ดีมาก

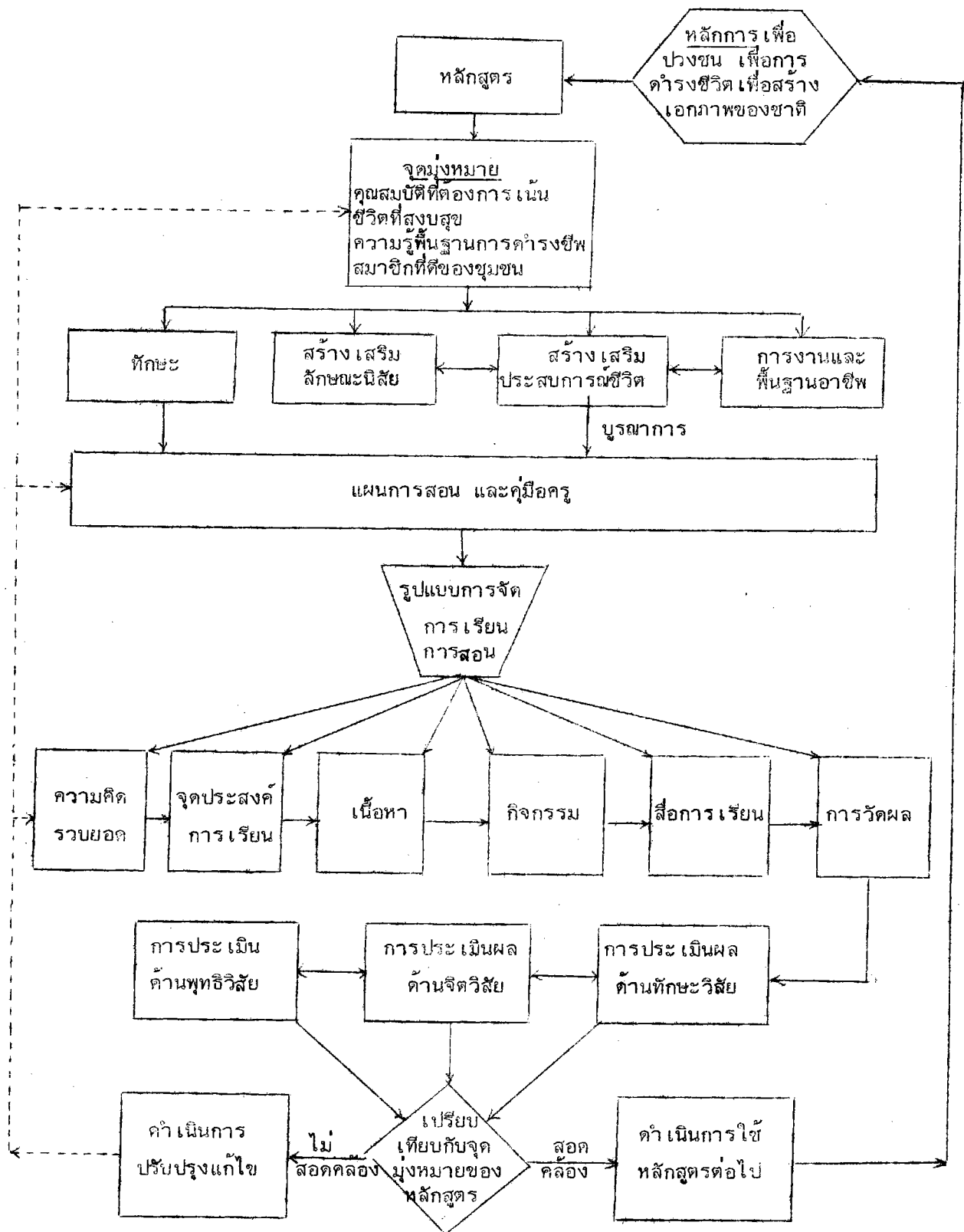
การประเมินโดยแบบสำรวจรายการ ตัวอย่าง จากจุดประสงค์การเรียนรู้ : กำหนดให้ทำงานร่วมกัน นักเรียนสามารถร่วมงานและเข้ากับเพื่อน ๆ ได้

จากจุดประสงค์ดังกล่าว การประเมินโดยแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วยข้อความตามจุดประสงค์ โดยพิจารณาว่า มี หรือ ไม่มีอย่างไร ดังตัวอย่างตามตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 การประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยวิธีแบบสำรวจรายการ จากจุดประสงค์การเรียนรู้
ที่ว่า กำหนดให้ทำงานร่วมกัน นักเรียนสามารถร่วมงานและเข้ากับเพื่อน ๆ ได้

ข้อความ	มี	ไม่มี
1. ความตั้งใจทำงาน	-	-
2. ความรับผิดชอบในงานที่ตนทำ	-	-
3. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน	-	-
4. ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน	-	-
5. เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม	-	-
6. ร่วมมือและประสานงานกับผู้อื่น	-	-

จากลักษณะของขบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว พบว่า เป็นขบวนการต่อเนื่องจากหลักการมาถึงการประเมินผลดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขบวนการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521

2.6 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

2.6.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูนั้น หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อเด็กและ เรียงร้อมให้เด็กปฏิบัติต่อตนเองและต่อผู้อื่นในทำนองต่าง ๆ อันเป็นทางทำให้ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัล หรือลงโทษการกระทำต่าง ๆ ของเด็กได้ นอกจากนั้นเด็กยังมีโอกาสเฝ้าสังเกตลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดู ทำให้เด็กได้เลียนแบบอีกด้วย เหตุนี้วิธีการอบรมเลี้ยงดู ผู้เลี้ยงดูจะถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ในสังคมนั้นให้แก่เด็กซึ่งเซียร์สและคณะ (Sears, Maecoby, & Levin อ้างจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2520 : 23) กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ความรักของบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในเด็ก ฮอฟแมน (Hoffman, 1970 : 291) ได้ทำการวิจัยการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับลักษณะทางจริยธรรม 4 ประการ คือ การยึดหลักภายในตน การมีความรู้สึกผิด การต้านทานสิ่งยั่วชวนใจ และการยอมรับผิด พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมาก มีลักษณะของจริยธรรมทั้ง 4 ประการ สูงกว่าการเลี้ยงดูแบบรักน้อย และในปี พ.ศ.2509 ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2509) พบว่า เด็กวัยรุ่นไทยที่ได้รับการรักจากผู้เลี้ยงดูมาก มีลักษณะความรับผิดชอบ วินัยทางสังคม และความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเยาวชนที่ได้รับการรักน้อยอย่างเชื่อมั่นได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การควบคุมเด็กปานกลาง การใช้เหตุผลในการฝึกวินัยเด็ก โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2520 : 33) นอกจากนั้นแล้ว โบลวิน (Baldwin and others, 1945 : 58) ได้ทำการศึกษา พบว่า เด็กที่มาจากบ้านที่เป็นประชาธิปไตยจะมีลักษณะเด่นเรื่องการเป็นผู้นำ ความมั่นใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างถูกต้องวิธีการ นอกจากนั้น วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2514) ได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยทางสังคมในเด็ก กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูพบว่า กลุ่มเด็กที่ได้รับการรักมาก ควบคุมน้อย มีวินัยทางสังคมมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการรักน้อย ควบคุมมาก อย่างมีนัยสำคัญและจะเห็นได้ว่าลักษณะของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับพฤติกรรมของเด็ก ซึ่ง แรดเก้ (Radke อ้างจาก จันทิภา ลิ้มปิเจริญ 2522 : 13-15) ได้ศึกษาลักษณะของพฤติกรรมเด็กจากการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัว พบว่าลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวก่อให้เกิดพฤติกรรมของเด็กต่าง ๆ กัน ตามตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 พฤติกรรมเด็กจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	พฤติกรรมของเด็ก
1. เด็กถูกทอดทิ้งขาดการดูแลเอาใจใส่	- เชื่อฟังและยอมตาม ก้าวร้าว ปรับตัวยาก - มีความรู้สึกไม่อบอุ่นและปลอดภัย จิตใจโหดร้าย - มีอาการทางประสาท ซ้ำอาย ตื้อรั้น ไม่ทำตัวให้สอดคล้องกับผู้อื่น
2. เด็กที่ได้รับการทรมานแบบทารุณ	- ลักษณะคล้ายทารุณและชอบถดถอย เชื่อฟังและยอมตาม มีความรู้สึกไม่อบอุ่นและปลอดภัย - ก้าวร้าว ซ้ำอิจฉา ปรับตัวยาก
3. บิดามารดาใช้อำนาจบังคับ	- ต้องฟังผู้อื่น ซ้ำอายและยอมตาม สุภาพอ่อนโยน - ระมัดระวัง ไม่ร่วมมือ เคร่งเครียด กล้าหาญ - ชอบวิวาท ขาดความกระตือรือร้น
4. บิดามารดายอมตามใจเด็ก	- ก้าวร้าว เล่นเลอะ ไม่เชื่อฟัง รักอิสระ เชื้อมั่น - ในตัวเอง มีความกล้าในการคบหาสมาคม - ไม่ทำตัวให้สอดคล้องกับผู้อื่น
5. บิดามารดาไม่ปรองดองกัน	- ก้าวร้าว มีอาการทางประสาท ซ้ำอิจฉา - ประพฤติผิด ไม่ร่วมมือ
6. ระเบียบวินัยที่บ้านบกพร่อง	- ปรับตัวไม่ค่อยดี ก้าวร้าว ค่อนข้าง ซัดซิ้น - ซ้ำอิจฉา ประพฤติผิด มีอาการทางประสาท
7. ครอบครัวปรองดองกัน และมีการปรับตัวดี	- เชื่อฟังและยอมตาม ปรับตัวได้ดี
8. ครอบครัวมีความสุขและรักใคร่กลมเกลียวกัน	- ร่วมมือ ปรับตัวได้ดีมาก รักอิสระ
9. ครอบครัวยอมรับเด็ก	- มีลักษณะ เป็นที่ยอมรับของสังคมและกล้าเผชิญ - อนาคตอย่างมั่นใจ
10. บิดามารดาสนิทสนมและเล่นกับเด็ก	- มีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ไว้วางใจและเชื่อถือในตนเอง

ตาราง 4 (ต่อ)

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	พฤติกรรมของเด็ก
11. การอบรมเด็กด้วยเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์	- ไว้วางใจเชื่อถือในตนเอง ร่วมมือและรับผิดชอบ
12. ระเบียบวินัย ทางบ้านเคร่งครัด สม่ำเสมอ	- ปรับตัวได้ดี
13. การฝึกเด็กให้รู้จักหน้าที่รับผิดชอบ	- ปรับตัวได้ดี ไว้วางใจตนเองและมีความรู้สึก อบอุ่นปลอดภัย

ขณะเดียวกัน ประพนธ์ เล็กสวาสดี (2517) ได้ทำการศึกษาด้านความรับผิดชอบ พบว่า การเลี้ยงดูแบบรักมาก ควบคุมน้อยได้คะแนนสูงสุด และต่อมา วิเชียร ทองนุช (2521) พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ส่วนดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520 : 181) ได้ทำการวิจัย เรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทยพบว่า ผู้ที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักมากและแบบใช้เหตุผลมาก มีจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักน้อย และยังพบว่าผลของการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 ประการนี้มีความสัมพันธ์อันยั่งยืนกับลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลตั้งแต่เด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นด้วย นอกจากนี้ ทิพย์สุดา นิลสินธุ (2523 : 80-90) การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และปล่อยปละละเลย

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นส่งผลอย่างสำคัญประการหนึ่ง ในด้านการพัฒนาจริยธรรม ตลอดจนลักษณะนิสัยต่าง ๆ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เฉพาะที่เกิดจากระบบหลักสูตร จึงจำเป็นต้องพิจารณาตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนี้ โดยนำคะแนนที่ได้จากการสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาพิจารณาพร้อมกับคะแนนพฤติกรรมอื่น ๆ

2.6.2 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นประกอบด้วย ความรู้และทัศนคติเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม มีผู้พบว่าความรู้เชิงจริยธรรมนั้นส่วนใหญ่เด็กจะมีในปีแรกที่เข้าโรงเรียน การพัฒนาทางด้านนี้มีไม่มากนัก (ดวงเดือน พันธมนาริน 2520 : 40) ส่วนพฤติกรรมทางจริยธรรมนั้นขึ้นกับลักษณะของสถานการณ์ ด้วยเหตุนี้ โคลเบอร์ก เชื่อว่า การบรรลุภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น จะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเด่นชัด และเขาได้วิเคราะห์ลักษณะคำตอบเยาวชนอเมริกันอายุ 10 ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม จากคำตอบที่ได้แยกตามลำดับอายุ โคลเบอร์ก ได้แบ่งพัฒนาการด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (The punishment-and-obedience orientation) อายุ 2 ถึง 7 ปี เป็นการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดกับบุคคลอื่น และมุ่งหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวด และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (The instrumental-relativist orientation) อายุ 7 ถึง 10 ปี เป็นการเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The interpersonal concordance or "good boy-nice girl" orientation) อายุ 10 ถึง 13 ปี เป็นการกระทำตามกฎหมายของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายหรือศาสนา ในขั้นนี้บุคคลชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (The "law and order" orientation) อายุ 13 ถึง 16 ปี เป็นการกระทำที่คำนึงถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน ซึ่งมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดไว้

- ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (The social contract, legalistic orientation) อายุ 16 ปีขึ้นไป เป็นการตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ นำมาคิดตรองซึ่งใจด้วยตนเอง โดยเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้
- ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (The universal-ethical-principle orientation) อายุวัยผู้ใหญ่ เป็นการตัดสินใจในลักษณะที่เป็นอุดมคติ และมีหลักธรรมประจำใจ (Kohlberg, 1975 : 49)

นักจิตวิทยาอีกท่านหนึ่ง เพียเจต์ (Piaget) ตั้งข้อสมมุติฐานว่า กระบวนการทางสติปัญญาเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรม และการพัฒนาจริยธรรมนี้เป็นไปตามลำดับขั้นต่อเนื่อง ขึ้นกับเหตุผลคิดต่อสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ เพียเจต์ได้แบ่งระดับจริยธรรมเป็นสองขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นยอมรับจริยธรรม (Morality of Constraint Stage) อายุ 3-6 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มพัฒนาจริยธรรม กำหนดรู้เกี่ยวกับผู้ใหญ่ในฐานะของผู้มีอำนาจเต็มที่ ยอมรับเกี่ยวกับกฎ ซึ่งมีลักษณะทางจริยธรรมดังนี้

1.1 ลักษณะจริยธรรมที่เป็นจริง (Moral Realism) ลักษณะนี้เด็กจะตัดสินการกระทำด้วยเหตุผลที่เกิดขึ้นทางวัตถุมากกว่าความมุ่งหมายของการกระทำ หรือพิจารณาเหตุผลจากความจริงที่ปรากฏอยู่

1.2 ลักษณะเที่ยงธรรม (Immanent Justice) เด็กจะเชื่อว่าการกระทำผิดทุกอย่าง ในที่สุดจะต้องได้รับการลงโทษเสมอ ไม่ช้าก็เร็ว

1.3 ลักษณะชดเชยความผิดโดยยอมรับการลงโทษ (Expiatory punishment) การชดเชยความผิดที่เกิดขึ้นเป็นในแบบของการทำให้เกิดการทรมานที่ได้รับโทษ หรือถ้าทำผิดแล้วยอมให้มีการลงโทษได้

ขั้นที่ 2 ขั้นจริยธรรมส่วนรวม (Morality of Cooperative State) อายุ 7-12 ปี เด็กจะใช้เหตุผลในการกระทำเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับระเบียบของสังคม ในขั้นนี้มีลักษณะทางจริยธรรม 3 ประการ

2.1 ลักษณะจริยธรรมสัมพัทธ์ (Moral Relativism) เด็กจะตัดสินความถูกผิดจากการกระทำ โดยการพิจารณาความมุ่งหมายของการกระทำมากกว่าพิจารณาผลของการกระทำ เช่น เด็กที่ขโมยขนมปังมาให้เพื่อนที่อดอยากจะมีความผิดน้อยกว่าเด็กที่ขโมยของเพียงเล็กน้อยเพื่อตัวเอง

2.2 ลักษณะการชดใช้ความผิด (Restitution Punishment) เด็กจะเชื่อว่าความผิดที่กระทำลงไปทุกอย่างจะถูกลงโทษ ซึ่งเป็นการชดใช้ที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน

2.3 ลักษณะการยอมรับการลงโทษ (Punishment by Reciprocity) เด็กในวัยนี้จะเชื่อว่า การทำผิดเพื่อความถูกต้องต่อคนอื่นนั้นควรปฏิบัติ เช่น ขับไล่ให้เด็กที่ไม่ทำความสะอาดห้องทำความสะอาดห้องจนเสร็จเรียบร้อย เป็นการลงโทษที่ถูกต้อง แต่ถ้าเด็กนั้นป่วยหรือต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน เขาก็เห็นว่าไม่สมควรลงโทษเด็กคนนั้นได้ (Tagatz. 1976 : 140-145)

นอกจาก โคลเบอร์ก และเพียเจต์ ดังได้กล่าวแล้ว บรอนเฟน เบรนเนอร์ (Bronfenbrenner) ได้วิเคราะห์แบบของการตัดสินจริยธรรม และได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมไว้เป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. ลักษณะการปรับเข้าหาตน (Self-Oriented) เป็นขั้นที่บุคคลถูกจูงใจให้กระทำเพื่อความพอใจของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงบุคคลอื่น ซึ่งเป็นลักษณะของเด็กในวัยต้น ๆ
2. ลักษณะการยอมรับอำนาจบังคับ (Authority-Oriented) เป็นลักษณะที่บุคคลยอมรับค่านิยมและข้อบังคับของบิดามารดา เรียกได้ว่าพฤติกรรมทางจริยธรรมถูกควบคุมจากบุคคล
3. ลักษณะการยอมรับกลุ่มเพื่อน (Peer-Oriented) เป็นลักษณะที่บุคคลยอมปฏิบัติตามแนวทางของเพื่อน และเป็นอิสระจากการบังคับบัญชาของผู้ใหญ่
4. ลักษณะการทำตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Collective-Oriented) เป็นลักษณะที่บุคคลจะมีข้อผูกมัดในการปฏิบัติตามเป้าหมายของกลุ่ม
5. ลักษณะการทำตามเหตุผล (Objective-Oriented) เป็นลักษณะที่ดีที่สุด เพื่อสนองตอบต่อสถานการณ์บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล (Garbarino and Bronfenbrenner. 1976 : 70-76)

จะเห็นได้ว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็กอย่างมาก ในการเรียนการสอน ถ้าครูผู้สอนมีความเข้าใจถึงขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมและเหตุผลที่นักเรียนใช้ในแต่ละระดับอายุ และให้แบบอย่างตลอดจนขบวนการสอนให้สอดคล้องกับระดับจริยธรรมของเด็กแล้วย่อมจะทำให้การพัฒนาจริยธรรมของเด็กเจริญก้าวหน้าพร้อมทั้งมีหลักเกณฑ์ที่ถี่ถ้วน และเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตร จึงต้องจัดสื่อการเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับขั้นตอนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยแล้วจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรด้านจริยธรรมบรรลุเป้าประสงค์ได้ง่ายขึ้น

ต่อมา นักสังคมวิทยาคนใหม่ บราวน์ (Brown อ้างจาก ดวงเดือน พันธุนาวิน 2522 : 21) เป็นผู้ให้ความหมายจริยธรรมว่า คือระบบของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด บราวน์ เห็นว่าจริยธรรมของบุคคลและสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จริยธรรมของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้เอง เนื่องจากสาเหตุอย่างน้อย 3 ประการ คือ เปลี่ยนเพราะความขัดแย้งที่เกิดภายในจิตใจของบุคคล หรือเพราะได้รับอิทธิพลของจริยธรรมจากสังคมอื่น หรือเพราะตกอยู่ในสถานการณ์ที่แปลกและใหม่ เขามีความเห็นว่าง จริยธรรมมี 3 ชนิด คือ ความรู้ ความรู้สึก และการกระทำ ซึ่งเกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ 4 ประเภท คือ การเรียนเชิงรู้ การเรียนรู้แบบเสริมแรง แบบทดแทนสิ่งเร้า และการเลียนแบบ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และเขากล่าวอีกว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกันและการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธุนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2520 : 189-190) พบว่า ทศนคติต่อความซื่อสัตย์และระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมซื่อสัตย์ในปริมาณไม่มากนัก ทั้งที่ได้พบว่า ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมในการเล่น เกมสไม่พบว่ามีสัมพันธ์กับพฤติกรรมโกงในระดับที่สูงพอจะเป็นที่ยอมรับได้

อย่างไรก็ตาม แม้ไม่พบความสัมพันธ์กันมากนักในพฤติกรรมทางจริยธรรมกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม แต่ก็อาจมีอิทธิพลในการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยเลือกมาใช้ศึกษาเพิ่มเติม เพื่อศึกษา เฉพาะผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร

2.6.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กิล (Gill, 1962 : 144) พบว่า เด็กที่เรียนดีจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ และเด็กพวกนี้จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างดีด้วย นอกจากนั้น ดีเซนา (Desena, 1964 : 145) ได้ศึกษาการปรับตัวของเด็กที่เรียนดีปานกลาง และเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถในการปรับตัวได้ดี และรวดเร็วกว่าเด็กที่เรียนได้ปานกลางอย่างเห็นได้ชัด ต่อมาในปี 1969 บูล (Bull, 1969 : 71) ได้ตรวจสอบพบความสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญากับเหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเขากล่าวว่า สติปัญญา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในหลายองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม ต่อมา ออฟินท์ นาคประดิษฐ์ (2518) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ซึ่งประกอบด้วยความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบและการรู้จักกาลเทศะ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบอีกด้วยว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่กล่าวมานี้แสดงว่า ผลการเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็ก นั่นคือ ระดับสติปัญญาเป็นปัจจัยอย่างสำคัญประการหนึ่งที่จะมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม นอกเหนือไปจากผลที่ได้รับจากหลักฐาน ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้เป็นตัวแปรศึกษาเพิ่มเติมอีกตัวแปรหนึ่ง ส่วนตัวแปรอื่น เช่น ฐานะทางครอบครัว และระดับการศึกษา เพศ หรืออายุ ดวงเดือน พันธุ์นาวัน และ เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2520 : 96-98) พบว่า ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาพฤติกรรมโกงในการทดลองหรือพฤติกรรมเอื้อเฟื้อก็ตาม ส่วนมากแล้วจะไม่พบความแตกต่างหรือแปรตามระหว่างเพศ ฐานะทางครอบครัวและระดับการศึกษา หรืออายุของผู้ตอบอย่างเชื่อมั่นได้ นอกจากนั้น สุเชษฐ์ ม้าเทิ้ม (2519 : 55) ก็ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางครอบครัวระดับจริยธรรมอย่างเด่นชัด เช่น สหสัมพันธ์ทุกคู่ระหว่างฐานะครอบครัว ระดับจริยธรรมของผู้ถูกทดลอง และพฤติกรรมโกงมีค่าเพียง 0.07 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้วยเหตุดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาเลือกตัวแปรเพื่อใช้ในการศึกษาเพิ่มเติม การทำวิจัยครั้งนี้ เพียง 3 ตัวแปร ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.7 การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและการวิจัยในประเทศไทย งานวิจัยที่จะกล่าวในหัวข้อนี้เป็นงานประ เณินผล หลักสูตรประถมศึกษา หรือเกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา นับตั้งแต่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ประกาศใช้จนถึงหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ประกาศใช้ ประกอบด้วย

พ.ศ. 2506-2508 การวิจัยหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้นด้านคุณธรรมแห่งความเป็น พลเมืองดีและผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน

พ.ศ. 2511-2512 การวิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง เมื่อเทียบ กับหลักสูตร

พ.ศ. 2512 การวิจัยสภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่

พ.ศ. 2513 งานวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503

พ.ศ. 2516-2518 งานวิจัยด้านทักษะเบื้องต้นทางการ เรียนของนักเรียนประถมศึกษา

พ.ศ. 2520-2521 งานวิจัยศึกษา เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนระหว่าง การทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 กับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503

พ.ศ. 2520-2521 งานประ เณินความสามารถในการอ่านเฉพาะหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่ง กับประถมปีที่สอง

พ.ศ. 2522 การประ เณินผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนจากการทดลองใช้ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 กับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503

พ.ศ. 2522 งานวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างความคิดรวบยอด หลักการ เนื้อหา วิชาและกิจกรรมของการเรียนการสอน กับจุดมุ่งหมายในหลักสูตร

พ.ศ.2523 การศึกษาจริยธรรมไทย

การศึกษาและวิจัยในต่างประเทศ

- การศึกษาจริยธรรมในประเทศเกาหลี
- อิทธิพลของการใช้การเสริมแรงทางสังคมและพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างต่อการเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจจริยธรรมของเด็ก
- สถานการณ์ตอบสนองทางจริยธรรมในชั้นเรียนของเด็กเกรด 5 จากผลของการเป็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ และโครงสร้างของกฎ
- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นแบบอย่างของผู้ใหญ่กับการเป็นแบบอย่างของเด็กด้วยกัน ในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจจริยธรรมของเด็ก
- การทดลองเพื่อตรวจสอบผลของเหตุผลเชิงจริยธรรมจากการอภิปรายปัญหาทางจริยธรรมที่ตัดสินใจยากในวรรณคดีหรือเรื่องราวของเด็ก
- การศึกษาพฤติกรรมการแก้ปัญหาของเด็กในสถานการณ์ 3 อย่าง การร่วมมือ การแข่งขัน และการทำงานตามลำพัง

ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดของผลการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ พอสังเขปดังต่อไปนี้

2.7.1 การศึกษาและวิจัยในประเทศไทย

พ.ศ.2506-2508 สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้า เรื่อง เด็ก (ปัจจุบันเป็นสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์) ร่วมกับกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทำการวิจัยหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2503 2 ด้าน (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้า เรื่อง เด็ก 2509 : 295-325)

ก. ด้านคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดี 10 ประการ โดยทำการศึกษานักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้น เน้นที่คุณธรรมใด โดยเปรียบเทียบกับครูและผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนประถมปีที่ห้า 144 โรงเรียน จำนวน 5,786 คน ครูประจำชั้น 517 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 50 คน และทำการวิจัยวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Judgement)

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ครู และผู้ทรงคุณวุฒิจัดอันดับความซื่อสัตย์มาเป็นอันดับที่หนึ่ง และอันดับสุดท้ายได้แก่ คุณธรรมเกี่ยวกับตนเอง ส่วนคุณธรรมอื่น อาทิ คุณธรรมเกี่ยวกับกฎข้อบังคับเกี่ยวกับชุมชน เกี่ยวกับมนุษยธรรม เกี่ยวกับการเรียนรู้ เกี่ยวกับประเพณี เกี่ยวกับบุคคลอื่น เกี่ยวกับครอบครัว เกี่ยวกับศาสนา เกี่ยวกับตนเองนั้น อันดับมีความสำคัญแตกต่างกันระหว่างครู ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักเรียน

ข. ด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง กับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่

นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งจำนวน 10,300 คน พบว่าเมื่อเทียบกับคะแนนเต็มแล้ว

เลขคณิต	สอบได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 54
ความเข้าใจในการอ่าน	สอบได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35
การเขียนสะกดคำ	สอบได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47

นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ จำนวน 5,786 คน พบว่า

เลขคณิต	ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25
ความเข้าใจในการอ่าน	ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72
ความเร็วในการอ่าน	ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58
การฟัง	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68
เขียนสะกดคำ	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47
เรียงความ	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38
วิทยาศาสตร์	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33
ภูมิศาสตร์	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37

จะเห็นได้ว่า ถ้าใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 แล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่ถึงขั้นน่าพอใจ

พ.ศ.2510-2512 กองการประถม กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทำการวิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง เมื่อเทียบกับหลักสูตร (กรมสามัญศึกษา 2511 : 6-70, 2512 : 6-76) โดยศึกษาเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ปี พ.ศ.2510 จาก 38 โรงเรียน จำนวน 1,176 คน ใน 4 จังหวัด สุรินทร์ ลำปาง นครศรีธรรมราช และพระนครศรีอยุธยา

กับปี พ.ศ.2512 จาก 40 โรงเรียน จำนวน 1,190 คน ใน 4 จังหวัด กาฬสินธุ์ น่าน

ฉะเชิงเทรา สงขลา การวิจัยพบว่า ถ้าใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มแต่ละวิชา

ภาษาไทย	มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 63
คณิตศาสตร์	มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 43
วิทยาศาสตร์	มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 55
สังคมศึกษา	มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 60
ศิลปะศึกษา	ส่วนใหญ่มีสุนทรียภาพ
พลศึกษา	สุขอนามัยส่วนตัวไม่สู้ดีนัก

พ.ศ.2511 กองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา ทำการวิจัยสภาพการรู้หนังสือของผู้
จบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ (กรมสามัญศึกษา 2512 : 7-40) โดยประเมินผู้ที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่สี่จำนวน 2,147 คน จากโรงเรียน 44 โรง ใน 4 จังหวัด สุรินทร์ ลำปาง นครศรีธรรมราช
และพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ที่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนดังกล่าวจำนวน 988 คน
ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ ถ้าใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม มีความ
สามารถด้าน

เลขคณิต	มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 31.98
การแต่งเรื่อง อ่านออกเสียง	มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 23
อ่านเอาเรื่อง	มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 45.40

ส่วนผู้วิจัยจบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ ร้อยละ 67 มีความสามารถในการทำเลข อ่านและเขียนที่ใช้ในชีวิต
ประจำวัน

พ.ศ.2513 คณะดำเนินงานวิเคราะห์ปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 ซึ่ง
กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง ได้สรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้ (สมิตร คุณานุกร 2518 : 204-
209) (1) หลักสูตร กำหนดความมุ่งหมายไว้กว้าง มิได้ตั้งอยู่บนรากฐานอันเป็นลักษณะเฉพาะ
ของบ้านเมืองไทย ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็ก (2) หลักสูตรกำหนดแต่ความมุ่งหมาย
มิได้กำหนดลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผล (3) หลักสูตรกำหนดความมุ่งหมาย

เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกค่านิยมเป็นส่วนมาก แต่ลักษณะเนื้อหาสภาพการเรียนการสอน เป็นเรื่องของความรู้และการฝึกฝนเป็นส่วนใหญ่ และนอกจากนั้น ความมุ่งหมายลักษณะเนื้อหา และการเรียนการสอนมิได้สัมพันธ์กัน (4) โครงสร้างหลักสูตร ยึดวิชาต่าง ๆ เป็นหลัก รายละเอียดมุ่งกำหนดตามรูปวิชา ซึ่งเป็นการเรียนในด้านพุทธิปัญญาอย่างเคย (5) หลักสูตร สังคมศึกษา เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นวิชาหน้าที่พลเมือง ศิลธรรม ภูมิประวัติ มิได้นำนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ สังคมวิทยา ฯลฯ มาประยุกต์ เนื้อหาที่จัดให้เรียน มุ่งความรู้ข้อเท็จจริงมากกว่าการปลูกฝังค่านิยม (6) ครูไม่สามารถนำหลักสูตรไปแปลงใช้ในโรงเรียนให้ได้ผลดีพอ เพราะหลักสูตร เขียนไว้ไม่ชัดเจน และไม่ได้ให้แบบอย่าง que แสดงวิธีการเรียนการทำกิจกรรม และกำหนดสิ่ง-แวดล้อมอันพึงประสงค์พอที่จะเป็นแนวทางให้ครูและนักเรียนนำไปปฏิบัติได้เลย

พ.ศ. 2516-2518 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำการวิจัยประสิทธิภาพ โรงเรียนประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2519 : 1-2) โดยวิจัยเรื่อง จุดอ่อนด้านทักษะเบื้องต้นทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้น ประถมปีที่สาม ปีการศึกษา 2516 จาก 52 จังหวัด จำนวน 1,267 คน พบว่า นักเรียนประถมศึกษา ส่วนมาก มีจุดอ่อนด้านความคิดรวบยอดในวิชาเลขคณิต ทักษะในการแก้ปัญหาโจทย์ การแปล ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้การสะกดคำ และมีจุดอ่อนมากในการอ่านเอาเรื่อง ส่วนมากอ่านแล้ว ไม่สามารถจับใจความได้

* พ.ศ. 2520-2521 คณะนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย วิชาเอกประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร ทำปริญญานิพนธ์วิจัยประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 โดย การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากผลการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 โดยทำการวิจัยมวลประสบการณ์ตามโครงสร้าง ของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 รวมทั้งวิเคราะห์ความเขตที่ตั้ง ขนาด สังกัดของโรงเรียน วุฒิ รวมทั้งประสบการณ์ของครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ในโรงเรียน ทดลอง และควบคุม ซึ่งกรมวิชาการเลือกไว้ 50 โรงเรียน ทั่วประเทศ (กลุ่มตัวอย่างเดียวกับ ผู้วิจัย) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลา จายนียโยธิน เป็นประธานอาจารย์ที่ปรึกษา มีผล การวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2520 : 75-76) พบว่า นักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ถ้าพิจารณาจากนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนที่เรียนกับครูมีวุฒิ ป.กศ. หรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์การสอนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งมา 11 ปีขึ้นไป รวมทั้งนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. กลุ่มประสบการณ์ชีวิต สมบูรณ์ สว่างวรชาติ (2520 : 86-88) พบว่า นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 มีผลการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 ในเนื้อหาที่สอดคล้องกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกรุงเทพฯ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนราษฎร์ นักเรียนที่เรียนกับครูมีวุฒิ ป.กศ. หรือเทียบเท่า นักเรียนที่เรียนกับครูมีประสบการณ์ในการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งมา 11 ปีขึ้นไป มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์สูง

3. กลุ่มทักษะ

3.1 ภาษาไทย สุทธิศล โนนธ์ (2520 : 70-71) พบว่า นักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เฉพาะในกรุงเทพฯ และภาคกลางเท่านั้น

3.2 คณิตศาสตร์ สอนง เครือมาก (2520 : 96-100) พบว่า นักเรียนซึ่งเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนซึ่งเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์

4. กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ มนูญ เสวตศิริ (2521 : 75-76) พบว่า นักเรียนซึ่งเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนงานเกษตรสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อแยกตามอาชีพบิดามารดา วุฒิครู ประสบการณ์การสอนและเขตที่ตั้งไม่แตกต่างกัน

จากการวิจัยโครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ดังกล่าวแล้ว โดยสรุปพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มทักษะเท่านั้นที่แตกต่างกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 นอกนั้นกลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัย และการงานพื้นฐานอาชีพไม่แตกต่างกัน ขณะเดียวกัน วิเชียร เทียมเมือง (2520 : 60-65) ได้ทำการวิจัยปัญหาและความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งจากการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 พบว่า ครูส่วนมากเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดีพอสมควร และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรชัดเจนเหมาะสมกับวัย มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และแผนการสอน

พ.ศ.2521 กองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา ทำการวิจัยจัดความสามารถในการอ่าน จากนักเรียนที่เรียนหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ในโรงเรียนที่ทดลองสอนหลักสูตรใหม่ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง และประถมศึกษาที่สอง จากโรงเรียนทั้งสิ้น 77 โรงเรียน 12 จังหวัด นักเรียนประถมศึกษาปีที่หนึ่ง 2,204 คน นักเรียนประถมศึกษาที่สอง 533 คน ผลการวิจัย (กมล ภูประเสริฐ 2523 : 1-6) ถ้าใช้เกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 50 แล้ว พบว่าความสามารถในการแปลความหมายของคำและประโยค

ประถมศึกษาปีที่หนึ่ง	ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 36
----------------------	------------------------------

ประถมศึกษาปีที่สอง	ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 33
--------------------	------------------------------

ความสามารถในการเลือกคำถามมาใช้ในประโยค

ประถมศึกษาปีที่หนึ่ง	ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 40
----------------------	------------------------------

ประถมศึกษาปีที่สอง	ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 31
--------------------	------------------------------

ความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่าน

ประถมศึกษาปีที่หนึ่ง	ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 51
----------------------	------------------------------

ประถมศึกษาปีที่สอง	ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 55
--------------------	------------------------------

ความสามารถในการอ่านออกเสียง

ประถมศึกษาปีที่หนึ่ง	อ่านเรื่องชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งไม่ได้ ร้อยละ 19
----------------------	--

ประถมศึกษาปีที่สอง	อ่านเรื่องชั้นประถมศึกษาปีที่สองไม่ได้ ร้อยละ 16
--------------------	--

โดยสรุปความสามารถในการอ่านจากที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ของเด็กประถมปีที่หนึ่ง ประถมปีที่สอง ไม่ค่อยดีนัก

พ.ศ.2522 กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ รายงานการประเมินผลการทดลอง การใช้หลักสูตรประถมศึกษา ปีการศึกษา 2521 (กรมการฝึกหัดครู 2523 : 5) พบว่า นักเรียน ชั้นประถมปีที่สองที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 ส่วนนักเรียนชั้นประถม ปีที่สาม มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเฉพาะกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพเท่านั้น

ระยะเวลาเดียวกัน กรมการฝึกหัดครู โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ ทุมราช หัวหน้าคณะผู้วิจัย ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูกับ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 และได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 โดย ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างความคิดรวบยอด หลักการ เนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียน การสอน กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เฉพาะส่วนของคุณสมบัติที่ต้องการเน้น กับมวลประสบการณ์ (กรมการฝึกหัดครู 2523 : 26-27) พบว่า กลุ่มวิชาภาษาไทย ประสบการณ์ชีวิตสร้างเสริม ลักษณะนิสัยมีคุณสมบัติที่ต้องการเน้นทั้ง 7 ประการ สอดคล้องกันหมด ส่วนคณิตศาสตร์สอดคล้อง เฉพาะการมีวินัย การคิดอย่างมีเหตุผล และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ส่วนการทำงานพื้นฐานอาชีพ นั้น สอดคล้องกับการมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การทำงานร่วมกับผู้อื่น คุณสมบัติที่สอดคล้องกันของ ทั้ง 4 กลุ่มประสบการณ์นั้นมี 2 ข้อ ได้แก่ การมีวินัย และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

พ.ศ.2523 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ร่วมกับกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ จัดทำโครงการวิจัย การศึกษาจริยธรรมไทย (A STUDY OF THAI MORALITY) (โครงการวิจัยการศึกษาจริยธรรมไทย 2523 : 1-2) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษา หาทฤษฎีเกี่ยวกับการแบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวปรัชญา และวัฒนธรรมในสังคมไทย (2) เพื่อพัฒนาเครื่องมือระดับพัฒนาการทางจริยธรรม โดยคัดเลือกตัวจริยธรรมที่สำคัญมาเป็น เนื้อหา และใช้ทฤษฎีที่ได้เป็นตัวกำหนดระดับของการมีจริยธรรมนั้น ๆ (3) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ วัดและสร้างเกณฑ์ปกติ (NORM) ของระดับพัฒนาการทางจริยธรรม (4) เพื่อศึกษาหารูปแบบของ การสอนเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการทางจริยธรรม

ขณะนี้โครงการวิจัยนี้ยังไม่เสร็จ ผลการวิจัยเฉพาะวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่งพบว่า จริยธรรมประเภทพื้นฐานประกอบด้วยจริยธรรมหลัก 8 ประการ (รายงานสรุปผลการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม 22-27 มกราคม 2523 ณ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี : 10-11) และแบ่งระดับจริยธรรมเป็นสามระดับ คือ ระดับต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวม พร้อมทั้งแบ่งผู้ปฏิบัติตามวัย และประสบการณ์เป็นสามระดับ ได้แก่ วัยประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาประชาชนทั่วไป ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะในวัยประถมศึกษาเท่านั้น ดังนี้

1. การใฝ่สัจธรรม ถือว่าเป็นจริยธรรมพื้นฐาน เน้นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล เน้นวิธีการแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา และแสวงหาวิธีการที่ดีในการสรุปผล ประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

- ระดับต่อตนเอง : ซักถามเมื่อสงสัย ใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ ตั้งใจฟังคำชี้แจง ตลอดจนจดบันทึกเมื่อสิ่งเกิดพบ ฯลฯ
- ระดับต่อผู้อื่น : อภิปรายปัญหา แจ้งข่าวสารและแนะนำเพื่อนให้รู้จักสังเกต
- ระดับต่อส่วนรวม : แนะนำหนังสือที่มีประโยชน์ หรือเล่าความรู้ใหม่ ๆ ให้เพื่อนฟัง

2. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา เน้นการปลูกฝังปัญญาให้เป็นผู้มีเหตุผล โดยการใช้ธรรมะหมวด กาลามสูตร พละ 5 วุฒิธรรม 4 ประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

- ระดับต่อตนเอง : ควบคุมสติเมื่อประสบปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุ
- ระดับต่อผู้อื่น : ปล่อยใจเมื่อเขาพบปัญหายุ่งยาก และแนะนำให้วิเคราะห์หาสาเหตุ
- ระดับต่อส่วนรวม : วิเคราะห์ปัญหาของสังคม รวมทั้งสาเหตุของปัญหา

3. เมตตา-กรุณา เป็นจริยธรรมพื้นฐานใช้ร่วมกับการใฝ่สัจธรรมและควรใช้ธรรมะในพรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ประการ ซึ่งมีพฤติกรรมทางจริยธรรมดังนี้

- ระดับต่อตนเอง : ไม่รับส่วนแบ่งในสิ่งที่ตนมีอยู่
- ระดับต่อผู้อื่น : ให้เพื่อนยืมของใช้ ไม่รังแกสัตว์ สุนัข ภารทมิณบอบ
- ระดับต่อส่วนรวม : บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม พுகมีเหตุผล

4. สติ-สัมปชัญญะ เน้นการควบคุมตนเองให้มีความพร้อม มีสภาพตื่นตัวจับใจในการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ในการคิดตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของการสำรวจรอบคอบและระมัดระวัง

5. ความไม่ประมาท เน้นการพิจารณาสภาพแวดล้อมและผลที่ตามมาของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ แล้วดำเนินการวางแผน การจัดสถานการณ์ หรือการกระทำเพื่อให้เกิดผลที่ดีที่สุดอย่างเหมาะสม ประกอบด้วยพฤติกรรมทางจริยธรรมดังนี้

ระดับต่อตนเอง : ทำงานอย่างระมัดระวัง มีเครื่องเรียนพร้อม ดูหนังสือเสมอ
เชื่องฟังและปรึกษาผู้ใหญ่

ระดับต่อผู้อื่น : ไม่ทำของผู้อื่นเสียหาย ระวังเมื่อทำงานกับผู้อื่น

ระดับต่อส่วนรวม : ไม่ทำลายทรัพย์สินส่วนรวม ไม่ละทิ้งหน้าที่ ร่วมมือทำงานให้เป็นประโยชน์

6. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นจริยธรรมที่เน้นความซื่อตรงต่อตนเอง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญา แบบแผน และกฎหมาย และต่อความถูกต้องอันตั้งมาประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

ระดับต่อตนเอง : ซื่อตรงต่อเวลา ต่องานที่ตั้งใจทำ

ระดับต่อผู้อื่น : ซื่อตรงต่อการนัดหมาย ต่อการให้สัญญา ต่อครูและต่อทรัพย์สิน

ระดับต่อส่วนรวม : ซื่อตรงต่อข้อตกลง ต่อระเบียบและต่อหมู่คณะ

7. ความขยันหมั่นเพียร เป็นธรรมะที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จในชีวิต ใช้ร่วมกับอิทธิบาท 4 ประกอบด้วยพฤติกรรมทางจริยธรรมดังนี้

ระดับต่อตนเอง : มาโรงเรียนเสมอ ตั้งใจทำงานที่ครูกำหนด จัดของเป็นระเบียบ อ่านหนังสือเมื่อว่าง

ระดับต่อผู้อื่น : แนะนำเพื่อนให้ขยันเต็มใจทำงานกลุ่มตลอดจนช่วยงานที่โรงเรียนและบ้าน

ระดับต่อส่วนรวม : ดูแลความสะอาดของห้องเรียน โรงเรียน ช่วยเหลือกิจกรรมของหมู่คณะ ไม่เสื่องงาน

8. ทริ-โอดตัปปะ เน้นการควบคุม กาย วาจา และความคิดให้มีความเหมาะสมถูกต้อง โดยใช้จริยธรรมในหมวด เบญจศีล เบญจธรรม และกุศลกรรมบท 10 สอนให้เข้าใจเหตุผล และ

คุณค่าของการไม่ทำชั่ว อันเป็นที่มาของการละอายใจ ไม่อยากทำชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ประกอบ ด้วยพฤติกรรมทางจริยธรรม ดังนี้

- ระดับต่อตนเอง : ไม่รังแกสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่พูดปด เนื่องจากกลัวถูกลงโทษ หรือต้องการให้คนรัก
- ระดับต่อผู้อื่น : ไม่รังแกสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่พูดปด เนื่องจากต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข
- ระดับต่อส่วนรวม : ไม่รังแกสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่พูดปด เนื่องจากต้องการให้โลกมีแต่ความสงบสุข ✓

จากรายงานการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว จะพบว่าส่วนใหญ่เป็นการประเมินหลักสูตรในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพิจารณาประเมินหลักสูตรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนี้ กล่าวได้ว่า มีน้อยมาก ซึ่งประเด็นนี้เองที่ผู้วิจัยปรารถนาทำการวิจัยดูว่า ในการจัดการหลักสูตรประถมศึกษา นั้น มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากการพัฒนาหลักสูตรจากปี 2503 ถึงปี 2521 เป็นอย่างไร

2.7.2 การศึกษาและการวิจัยในต่างประเทศ

ขณะเดียวกันกับที่เราพัฒนาหลักสูตรปี 2521 ให้มีคุณสมบัติที่ต้องการเน้นด้าน พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น ประเทศเกาหลีได้มีการรณรงค์คุณภาพของประชากร เพื่อพัฒนา เศรษฐกิจ ให้ประเทศมีความเจริญรุ่งเรือง โดยเน้นทางด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สำคัญได้แก่ ความขยัน ช่วยตัวเอง และการให้ความร่วมมือมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งประสบความสำเร็จ อย่างเห็นได้ชัด จึงขอนำขบวนการพัฒนาทางจริยธรรมทางการศึกษาของ เกาหลีมา เสนอพอสังเขป ดังนี้ (1) การศึกษาจริยธรรมเริ่มขึ้นนับตั้งแต่ระบบโรงเรียน พ.ศ.2453 โดยใช้ศูนย์กลางของ หมู่บ้านเป็นสื่ออบรมสั่งสอนทางด้านจริยธรรมที่เรียกว่า ระบบโซดอง (Sodong) โดยศึกษาจาก วรรณคดีของจีน กวีอมต ซึ่งแสดงถึงคุณธรรมความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ ฯลฯ วิชาจริยธรรม ยังมิได้เกิดขึ้นอย่างจริงจังในระยะนี้ (2) ระยะของการศึกษาสมัยใหม่ (พ.ศ.2453-2488) เกาหลีอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น (พ.ศ.2453-2488) ญี่ปุ่นใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในด้านการปกครอง เน้นการศึกษาทางจริยธรรมที่เรียกว่า ชูชิง (Shyusin) สาระสำคัญเน้นความภักดี ต่อจักรพรรดิ และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของญี่ปุ่น (3) ระยะสงครามเกาหลี

(พ.ศ.2488-2506) เป็นระยะที่เกาหลีต่อสู้เพื่ออิสรภาพ เป็นการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย มีการปรับปรุงหลักสูตรในโรงเรียน โดยให้มีการปลูกฝังจริยธรรม ความคิดในด้านประชาธิปไตย และการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย (4) ระยะการต่อต้านคอมมิวนิสต์ (พ.ศ.2506-2515) ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เน้นค่านิยมประชาธิปไตย และต่อต้านคอมมิวนิสต์ สร้างความเป็นผู้นำและผู้ตามในสังคม (5) ระยะการพัฒนาฟื้นฟูเศรษฐกิจ (พ.ศ.2516-ปัจจุบัน) เป็นระยะแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ต้องการให้มีการฝึกอบรมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชาติ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดขบวนการสร้างชีวิตใหม่ แซมาเอิลอุนก (Saemuel Undong) เกาหลีได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตร ให้การศึกษาทางด้านจริยธรรม แยกออกมาเป็นวิชาหนึ่งต่างหาก โดยเน้นให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนเกาหลีเป็นคนที่มีจิตใจ ซื่อสัตย์ (Dongsilhan Koreans) โดยการปฏิบัติมิใช่จำเนื้อหาวิชา และการปฏิบัตินั้นต้องสร้างวิญญาณแห่งจริยธรรม (Moral Sense) ให้เกิดขึ้นในจิตใจ นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (Tae-il Kwan 1980 : 11-17)

ขบวนการการศึกษาแซมาเอิล (Saemuel Education Process) นั้น เน้นการปลูกฝังให้นักเรียนมีวิญญาณแห่งความขยัน ช่วยตัวเอง และการให้ความร่วมมือ (diligence self reliance and Cooperative Spirit) (Korean Educational Development Institute 1979 : 18-20) เพื่อปลูกฝังให้เกิดเป็นคุณธรรมของประเทศชาติ วิญญาณแห่งความขยันนี้ ต้องกระตุ้นให้ทุกคนมีความสำนึกในการช่วยกันทำงานหนักจนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น และปลูกฝังให้มีนิสัยซื่อสัตย์ และประหยัด วิญญาณแห่งการช่วยตัวเอง เป็นการศึกษาชี้ให้เห็นแต่ละบุคคลรู้จักตนเอง อย่าคิดหวังพึ่งผู้อื่น รู้จักแก้ปัญหาของตัวเองได้ด้วยสติปัญญาและความเชื่อมั่นในตัวเอง พร้อมทั้งชักนำและเร่งเร้าให้ตื่นรณหลุดพ้นจากการถูกควบคุมและบีบบังคับจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยนักเรียนต้องสำนึกอยู่เสมอว่า จำต้องยืนบนขาตนเองและพัฒนาความสามารถของตน วิญญาณการให้ความร่วมมือ เป็นการรวมพลังของคนอย่างน้อย 2 คน เพื่อให้เกิดพลังพิเศษที่ซ่อนเร้นตามหลักการที่ว่า $1+1 = 2+a$ ซึ่ง a นี้เป็นพลังพิเศษที่ซ่อนเร้นอยู่ เพื่อช่วยให้งานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น การร่วมมือนั้นต้องสร้างให้เป็นคุณธรรมร่วมมือระหว่างตนกับตนเอง ตัวเองกับเพื่อน และเพื่อนกับเพื่อน (อนุสร ทรัพย์มณู 2521 : 36-40)

ส่วนการเรียนการสอนคำนึงถึงคุณภาพของครู ขนาดของห้องเรียน วิธีการสอน ตลอดจน โครงสร้างทางสังคมและการฝึกอบรมจากทางบ้าน รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนนั้นใช้วิธี ประชุมพิเศษ การเรียนบทบาท (Role playing) อภิปรายกลุ่ม การค้นคว้ารายงานการใช้ข่าวสาร สื่อมวลชนประกอบการสอน ซึ่งในการสอนนั้นต้องเน้นให้เกิดขึ้นในส่วนต่าง ๆ ดังนี้ (1) ประชุม ให้นักเรียนมีความเข้าใจในปรัชญา 3 ประการ ความขยันหมั่นเพียร ช่วยตัวเอง และให้ความ ร่วมมือ ให้เข้าใจด้วยการกระทำ สร้างให้เกิดเป็นจรรยาบรรณ มิใช่ด้วยการบรรยาย หรือสั่งสอน (2) ยกย่องจิตใจ ให้นักเรียนตระหนักว่าสามารถมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย ไม่ว่าจะอยู่ส่วนไหน ของประเทศ เพียงแต่ต้องสร้างนิสัยการทำงานด้วยความเข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจด้วยวิญญานแห่ง การช่วยตัวเอง ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีจิตใจทำงานที่เบิกบานแจ่มใส อดทนต่อความยาก ลำบาก อดทนต่อการถูกเหยียดหยาม และอยู่ในศีลธรรม (3) สร้างผู้นำกลุ่ม สร้างผู้นำให้ สามารถชักจูงให้เพื่อนปฏิบัติตามปรัชญาที่ตั้งไว้ให้ได้ผล โดยผู้นำจะต้องศรัทธาและปฏิบัติอย่างจริงจัง ได้รับการยอมรับจากเพื่อน เสียสละ อุทิศตนเพื่อสังคมอย่างแรงกล้า การสร้างผู้นำนั้นทำโดยการ ฝึกอบรม ซึ่งเป็นการเสนอประสบการณ์ลงมือกระทำ ทบทวนชีวิตตนเอง และศึกษาประวัติแห่ง ความสำเร็จ (Successful cases) (4) บำบัดจิตใจ แสดงถึงผลสำเร็จของความก้าวหน้า แสดง ให้ประจักษ์ในความสำเร็จของการขยัน ช่วยตัวเอง และการให้ความร่วมมือ

จากที่กล่าวมาแล้วแสดงว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น ถ้านำมาปฏิบัติอย่างจริงจังย่อม เกิดผลเป็นความเจริญรุ่งเรืองทั้งตนเองและประเทศชาติ

ในด้านทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนั้น แบนดูรา (Bandura and McDonald, : 264-272) ได้ศึกษาอิทธิพลของการใช้การเสริมแรงทางสังคม (Social reinforcement) และ พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง (behavior of models) ต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจจริยธรรม ของเด็ก การทดลองนี้ใช้เด็กอายุ 5-11 ปี จำนวน 165 คน โดยสับแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง ให้ดูแบบผู้ใหญ่แสดงการตัดสินใจจริยธรรม ซึ่งขัดกับที่เด็กเป็นอยู่ กลุ่มที่สอง ให้ดูแบบแต่ ไม่มีการเสริมแรงเมื่อเด็กตอบสนองตามแบบ กลุ่มที่สาม ไม่มีการแสดงแบบแต่เด็กที่แสดงการตัดสินใจ จริยธรรมที่ไม่ตรงกับที่เป็นอยู่จะได้รับการเสริมแรง ภายหลังการทดสอบระดับการตัดสินใจจริยธรรม พบว่า การใช้พฤติกรรมเป็นแบบมีผลต่อการปรับปรุงการตัดสินใจจริยธรรมของเด็กด้วยการใช้ว่าจา

เป็นแบบในการตัดสินใจธรรมให้เห็นผลการทดลองทั้งที่การอธิบายนั้นขัดกับจริยธรรมที่เด็กมีอยู่ของตนเอง โดยไม่ต้องมีการใช้วิธีการเสริมแรง แสดงให้เห็นว่ามีการเลียนแบบผู้ใหญ่อีกขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามขั้นจริยธรรมเดิมของเด็ก ผลที่ออกมาเช่นนี้จะทำให้สมมุติฐานที่ว่า การใช้การเสริมแรงและแบบอย่างร่วมกันจะทำให้การเรียนรู้ดีกว่าการใช้แบบอย่างแต่เพียงอย่างเดียวไม่นั้นไม่เป็นจริงเสมอไป

✓ ต่อมา เครน และ บอลลิฟ (Crane and Ballif, 1973 : 49-52) ทำการทดลองศึกษาสถานการณ์ตอบสนองทางจริยธรรมในชั้นเรียนของเด็กเกรด 5 จากผลของการเป็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ และโครงสร้างของกฎ (rule structure) วิธีการก็คือ สุ่มนักเรียนเกรด 5 มา 3 กลุ่ม และเล่าเรื่องราวที่ยังไม่จบในตัว (opened-ended stories) ให้ฟัง แล้วให้นักเรียนเลือกลักษณะการจบเรื่องนั้นว่าเป็นแบบใด จาก 4 แบบ คือ (1) จบในทางทำลายจากภายนอก (destructive-external) (2) จบในทางสร้างสรรค์จากภายนอก (constructive-external) (3) จบในทางสร้างสรรค์ภายใน (constructive-internal) (4) จบในทางทำลายจากภายใน (destructive-internal) แต่ก่อนหน้าจะให้นักเรียนเลือกการจบเรื่องใน 4 แบบนี้ ตัวแบบซึ่งเป็นผู้ใหญ่ในกลุ่มของนักเรียนที่ใช้วิธีอธิบายโครงสร้างของกฎเป็นแบบ (กลุ่มที่ 1) จะเลือกการจบเรื่องราวเป็นตัวอย่างและอธิบายเหตุผลในการตัดสินใจให้ฟังโดยเสนอกฎ 5 ข้อ สองข้อแรกเป็นกฎที่เน้นการไม่ให้ผลจากการกระทำเกิดขึ้น กฎอีก 2 ข้อ เพื่อแนะถึง การที่จะได้รับรางวัล หรือไม่ก็การถูกลงโทษในสถานการณ์นั้น กฎข้อที่ 5 สนับสนุนให้มีการควบคุมตนเองไว้ หลังจากนั้นนักเรียนกลุ่มนี้จะถูกให้เลือกการจบเรื่องราวบ้าง แล้วใช้วิธีนี้ซ้ำ ๆ กัน 3 เรื่อง ส่วนกลุ่มที่ 2 จะไม่มีการเสนอโครงสร้างของกฎแก่นักเรียนเพื่ออธิบายให้เป็นเหตุผล การเลือกการจบของเรื่อง โดยตัวแบบจะเลือกการจบเรื่องแบบสร้างสรรค์จากภายในให้เห็นเป็นตัวอย่าง แล้วให้นักเรียนเลือกของตนบ้าง กลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม จะให้เลือกแบบการจบของเรื่องโดยไม่มีแบบอย่างการเลือกและกฎใด ๆ ให้เห็น เมื่อทำการทดลองในตอนหลัง (post-treatment) เปรียบเทียบกับตอนแรก (baseline session) โดยเล่าเรื่องแล้วให้นักเรียนเลือกตอนจบทั้ง 4 แบบ และตอนที่ทำการทดลอง (treatment session) แล้ว พบว่ากลุ่มที่ใช้วิธีอธิบายโครงสร้างของกฎเป็นแบบมีการเพิ่มการเลือกการจบของเรื่องแบบสร้างสรรค์มากขึ้น ส่วนวิธีอื่น

ลดน้อยลงจึงชี้ให้เห็นว่าการใช้วิธีการให้แบบอย่างร่วมกับให้โครงสร้างของกฎ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสำคัญทีเดียว การใช้แบบอย่างอย่างเดียวไม่มีผลอะไรมากนัก ผลที่ได้นี้ช่วยให้เราพิจารณาได้ว่า เด็กที่เป็นผู้ที่มีลักษณะธรรมชาติเหมือนของอ่อนที่ปั้นแต่งได้ และครูควรจะได้คำนึงถึงความรับผิดชอบในการที่ตนจะต้องเป็นแบบอย่างแก่เด็ก พร้อมกับต้องอธิบายความคิดของครูในสถานการณ์หลาย ๆ อย่างเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตนประสบอยู่ในห้องเรียนเป็นประจำ เช่นเดียวกับการพูดถึงปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมและการเมืองที่มีอยู่เป็นประจำ

ระยะต่อมา ดอร์และฟีย์ (Dorr and Fey, 1974 : 335-341) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ กับการเป็นแบบอย่างของเด็กด้วยกัน ในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจจริยธรรมของเด็ก โดยทำการทดลองกับเด็กอายุ 5-11 ปี โดยสุ่มเป็นกลุ่ม ในขั้นแรกการทดลองให้เด็กตัดสินใจจริยธรรมจากเรื่องที่เล่าให้ฟัง เพื่อดูลักษณะการตัดสินใจจริยธรรมว่า เด็กมีการใช้เหตุผลในความคิดของตนเอง (subjective) หรือใช้เหตุผลอย่างมีจุดประสงค์ (objective) ขั้นต่อมาก็ทดลองให้กลุ่มที่ 1 มีผู้ใหญ่เป็นแบบให้สังเกตจากโทรทัศน์วงจรปิด กลุ่มที่ 2 มีเด็กวัยเดียวกันเป็นแบบในการตัดสินใจจริยธรรม โดยให้ดูแบบที่แสดงการตัดสินใจจริยธรรมขัดกันกับการตัดสินใจของเด็กในขั้นก่อนการทดลอง คือ จัดให้เด็กที่ตัดสินใจตามความคิดของตนเอง ดูแบบที่ตัดสินใจตามเหตุผล เด็กที่ตัดสินใจตามเหตุผลดูแบบที่ตัดสินใจตามความคิดของตน ส่วนกลุ่มที่ 3 ไม่มีแบบอย่างให้ดู จากการทดสอบในขั้นสุดท้าย (post-test) ซึ่งใช้วิธีเดียวกับขั้นแรก พบว่าผู้ใหญ่เป็นแบบที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจจริยธรรมของเด็กมากกว่าเด็กด้วยกัน

การทดลองครั้งนี้ ถ้าเอาไปพิจารณาร่วมกับการทดลองของ เครนและบอลลิฟ ที่กล่าวมาแล้ว กล่าวได้ว่า ผู้ใหญ่ (หรือครู) สามารถเป็นแบบอย่างชักจูงให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยการเลียนแบบได้ และถ้าครูได้ใช้วิธีการอธิบายเหตุผลของพฤติกรรมที่เป็นแบบให้เข้าใจหรือมีการชักจูงใจด้วยแล้ว จะบังเกิดผลมากขึ้นอีก ดังที่เครนและบอลลิฟพบในการวิจัยของเขา

ความคิดตามแนวทฤษฎีการพัฒนากฎทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมศึกษานั้น เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมจากขั้นหนึ่งไปเป็นอีกขั้นหนึ่งของเด็กจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กเผชิญกับการโต้แย้งต่อความคิดเชิงจริยธรรมของเขา ซึ่งความขัดแย้งนี้จะเป็นเหตุให้เกิดการไม่สมดุลย์ทำให้

มีแรงจูงใจที่จะไฝหาความสมดุลอันใหม่ เพื่อทำให้เกิดความสมดุล เด็กจะต้องจัดโครงสร้างความคิดขึ้นมาใหม่ และอยู่ในขั้นที่สูงกว่าเดิม ซึ่งจะทำให้มีความเข้าใจประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้มากขึ้น แหล่งที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งนี้ เด็กจะพบในการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมทั้งที่เป็นสภาพจริง ๆ และสภาพจำลอง (Kohlberg, 1964 : 394-396) โคห์ลเบอร์ก ได้อธิบายพัฒนาการจริยธรรมว่าเป็นกระบวนการของการใช้บทบาทต่าง ๆ กันในจริยธรรมที่ตัดสินใจยาก (moral dilemmas) การพัฒนาจริยธรรมจะได้รับการกระตุ้นโดยที่บุคคลมีโอกาสดำเนินการกระทำบทบาทต่าง ๆ ในสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมจะช่วยเพิ่มโอกาสให้บุคคลได้อยู่ในบทบาทที่จะเป็นเหตุให้มีความไม่สมดุลระหว่างสถานะ (status) ของแต่ละบุคคล ตามเหตุผลเชิงจริยธรรมและความต้องการปฏิบัติบทบาทในสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ ดังนั้นบุคคลที่มีโอกาสจะกระทำบทบาทต่าง ๆ ได้มาก พัฒนาการทางจริยธรรมจึงมีโอกาสดำเนินการได้ดีกว่า (Kohlberg, 1973 : 397-404) คีลเซย์ (Keasey, 1971 : 216-220) เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความเห็นว่า นักเรียนที่ได้เกี่ยวข้องกับอยู่ในองค์การทางสังคมต่าง ๆ อยู่บ่อย ๆ และเป็นที่ยอมรับของครู ของเพื่อน ๆ ว่าเป็นบุคคลที่น่าคบหาสมาคม และเป็นผู้นำ จะมีโอกาสในการปฏิบัติบทบาทที่ดีกว่าเพื่อน และย่อมจะต้องมีเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่าการได้อยู่ในฐานะและตำแหน่งทางสังคมที่ด้อยกว่า

แต่นักทฤษฎีว่า จริยธรรมที่เกี่ยวกับการตัดสินใจนั้นควรจะมียุทธศาสตร์อย่างไร จึงจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการทางจริยธรรมได้ดี บิสกิน และฮอสกินสัน (Biskin and Hoskinson, 1977 : 407-415) ได้เสนอโปรแกรมจริยธรรมศึกษาที่ใช้วิธีจัดโครงสร้างการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินใจยากจากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ง่ายต่อการที่จะนำไปใช้ เพราะไม่ต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ เพียงแต่ใช้ยุทธศาสตร์ในการตั้งคำถามซึ่งสามารถเอามาใช้ปฏิบัติได้ง่ายและรวดเร็ว และเพื่อจะหาโครงสร้างที่จะใช้ในการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่เกี่ยวกับการตัดสินใจจากเรื่องราวและวรรณคดีของเด็ก บิสกินและฮอสกินสันทำการศึกษาทดลองเพื่อตรวจสอบผลของเหตุผลเชิงจริยธรรม จากการอภิปรายปัญหาทางจริยธรรมที่ตัดสินใจยากในวรรณคดีหรือเรื่องราวของเด็ก โดยทำการทดลอง 2 ครั้ง แต่ละครั้งออกแบบการทดลองอย่างเดียวกันดังนี้คือ กลุ่มนักเรียนระดับ 4-5 ออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วทำการทดสอบวัดจริยธรรมโดยวิธีของโคห์ลเบอร์ก แล้วทำการทดลองเป็นเวลา 7 สัปดาห์

สำหรับในกลุ่มทดลองจะดำเนินการทดลอง 3 ชั้น คือ 1) การวิเคราะห์เรื่องราวที่อ่าน 7 เรื่อง สลับทีละเรื่อง การวิเคราะห์เรื่องที่อ่านจะมุ่งวิเคราะห์ 3 ด้าน คือ (ก) ว่าเป็นเรื่องที่อ่านมี จริยธรรมที่ตัดสินยาก (moral dilemma) อยู่หรือไม่ (ข) ถ้ามีให้ระบุออกมาให้เห็น (ค) คำถาม เกี่ยวกับความขัดแย้งในจริยธรรมมีอยู่อย่างไรบ้าง 2) ทำให้นักเรียนเกิดความคิดและอภิปรายหา คำตอบ โดยใช้คำถาม 3 แบบคือ (ก) คำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง (ข) คำถามที่เกี่ยวกับการ ตีความ และ (ค) คำถามเกี่ยวกับการประเมิน 3) การอภิปราย **ซึ่งจะทำให้ตลอดกระบวนการนี้** นักเรียนได้สัมผัสบทบาทของตนในการตัดสินใจเกี่ยวกับจริยธรรมที่ระดับจริยธรรมของตนหรือ สูงกว่า การทดลองนี้จะกำหนดให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่าง ๆ กันไป สำหรับกลุ่มควบคุมจะให้อ่านเรื่องราวอย่างเดียวกันกับกลุ่มทดลอง แต่ไม่มีการร่วมอภิปราย กันอย่างเป็นระบบ ปล่อยให้ไปเป็นไปตามธรรมชาติ เมื่อทำการทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง การทดลอง พบว่ามีคะแนนแตกต่างกันอย่างชัดเจนทั้ง 2 การทดลอง นั่นคือสมมุติฐานที่ว่า การ อภิปรายความขัดแย้งของจริยธรรมจากลักษณะของบุคคลในเรื่องที่กำหนดให้มีผลต่อการเปิดโอกาส ให้อยู่ในบทบาทตามท้องเรื่อง เปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นสามารถจะยอมรับได้ นั่นคือ พอจะเชื่อได้ว่า การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถช่วยให้มีระดับสูงขึ้นได้ โดยให้เด็ก ได้มีโอกาสอยู่ในสถานการณ์ของสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำบทบาทต่าง ๆ กันมาก ๆ

จากการทดลองที่กล่าวมานี้ คงจะเห็นได้ว่าการอภิปรายปัญหาจริยธรรมที่จะต้องตัดสินใจ ยากนั้นมีผลต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในทางที่ดี แต่ถ้าเป็นเด็กระดับประถมศึกษา การเสนอ ปัญหาจริยธรรมโดยใช้วาจาหรือให้อ่าน ดูจะไม่เหมาะสม เพราะ เด็กอาจจะเข้าใจเรื่องราวได้ยาก การจะมีวิธีการเสนอเรื่องราวที่จะช่วยให้เด็กประถมศึกษาได้เข้าใจง่ายและน่าสนใจ ดังเช่นที่ เซลแมนและไลเบอร์แมน (Selman and Liberman, 1975 : 712-716) ได้ทดลองใช้ ฟิล์มสตริปเสียง (sound-filmstrip) ประกอบการเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ในการสอนร่วมกับ การอภิปรายปัญหาจริยธรรมกับเด็กนักเรียนระดับ 2 ก็พบว่าผลทำให้นักเรียนพัฒนาเหตุผลเชิง จริยธรรมสูงขึ้นกว่าการไม่ได้ใช้ฟิล์มสตริปร่วมกับการอภิปราย นั่นก็คือการใช้สื่อช่วยเสนอเรื่องราว ปัญหาให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้นก็เป็นสาเหตุที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมได้ และนับเป็นสิ่งที่ จำเป็นสำหรับการสอนจริยธรรมศึกษาแก่เด็กประถมศึกษา เป็นต้น

ต่อมา จอห์นสัน และคณะ (Johnson, David W., Linda Skow, and Roger Johnson. 1990 : 83-93) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการแก้ปัญหาของเด็กจากสภาวะการ 3 อย่าง การร่วมมือ การแข่งขันและการทำงานตามลำพัง โดยศึกษาทดลองกับนักเรียนระดับ 1 จำนวน 45 คน โดยแบ่งกลุ่มละ 15 คน ในสภาวะการให้ความร่วมมือนั้น นักเรียนทำงานกลุ่ม โดยการช่วยกันคิด ทำงานและแสวงหาคำตอบ สภาวะการแข่งขัน นักเรียนทำงานโดยแข่งขันกัน ให้ทันเวลา เสร็จก่อน ส่วนสภาวะการทำงานตามลำพังนั้น เด็กจะทำงานตามลำพังจนเสร็จ การวิจัยพบว่า เด็กที่อยู่ในสภาวะการให้ความร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์จากการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่อยู่ในสภาวะการแข่งขัน หรือทำงานตามลำพัง งานวิจัยนี้แสดงว่าพฤติกรรมการให้ความร่วมมือนั้น เมื่อนำมาใช้กับกระบวนการแก้ปัญหาจะบรรลุเป้าหมายได้ดีกว่า ดังนั้นในการสอน ควรให้นักเรียน มีโอกาสเรียนเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันแก้ปัญหาซึ่งจะทำให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ สูงขึ้น อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นส่วนหนึ่งด้วย

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

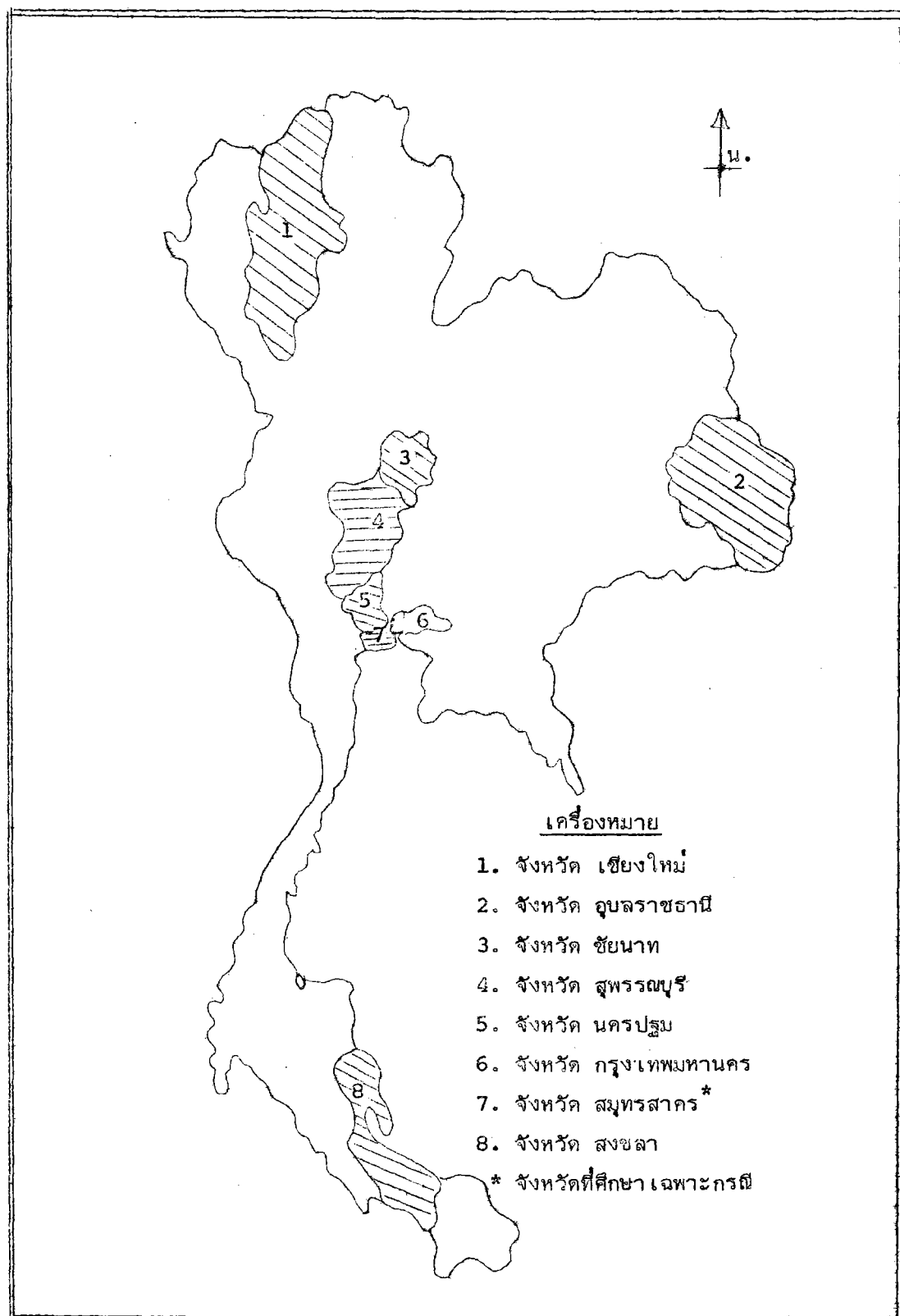
ผู้วิจัยขอเสนอการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 แหล่งข้อมูล และกลุ่มตัวอย่าง

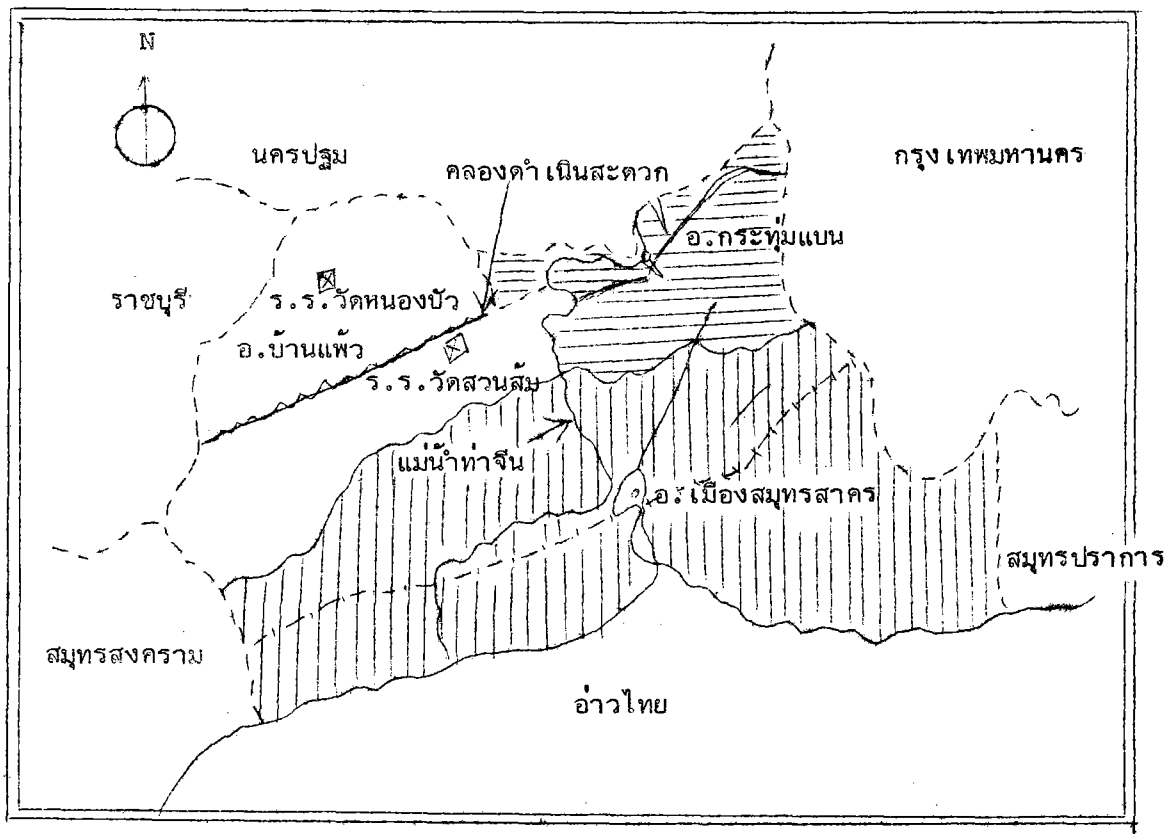
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง (Unit of Analysis) เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ จากโรงเรียนซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการเลือกไว้เป็นโรงเรียนทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2519 และโรงเรียนควบคุม ซึ่งใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 จำนวนกลุ่มละ 25 โรงเรียน รวม 50 โรงเรียน โดยเลือกมาโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน (Unit of Sample) ใน 8 จังหวัด คิดเป็นจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 790 คน โดยที่โรงเรียนดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งในด้านขนาด ที่ตั้ง และสังกัด อาทิโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ที่ตั้งในเมืองและชนบท สังกัดกรมสามัญศึกษา เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้งโรงเรียนราษฎร์ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนในจังหวัด 3 จังหวัด 4 ภาค รวมทั้งกรุงเทพฯ โดยมีจังหวัดที่เป็นตัวแทนดังนี้

ภาคเหนือ	เลือก เชียงใหม่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	เลือก อุบลราชธานี
ภาคใต้	เลือก สงขลา
ภาคกลาง	เลือก นครปฐม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี
	และ ชัยนาท

ที่ตั้งของจังหวัดกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในภาพประกอบ 3 แบ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เทศบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียนราษฎร์ ตามตาราง 5 ส่วนที่ตั้งของโรงเรียนที่ทำการศึกษาเฉพาะกรณี แสดงไว้ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 3 แสดงที่ตั้งของจังหวัดในกลุ่มตัวอย่าง

ภาพประกอบ 4 ที่ตั้งของโรงเรียนที่ศึกษาเฉพาะกรณี

โรงเรียนคาบดุม โรงเรียนวัดสวนส้ม ต.สวนส้ม อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร

โรงเรียนหัตถลอง โรงเรียนวัดหนองบัว ต.หนองบัว อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร

ตาราง 5 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างแยกตามจังหวัดและสังกัด

จังหวัด	โรงเรียนทดลอง				โรงเรียนควบคุม				รวม
	กรมสามัญ	เทศบาล	องค์การ	ราษฎร์	กรมสามัญ	เทศบาล	องค์การ	ราษฎร์	
1. กรุงเทพฯ	1	-	-	3	1	-	-	3	8
2. นครปฐม	-	-	2	-	-	-	2	-	4
3. สมุทรสาคร	-	-	1	-	-	-	1	-	2
4. สุพรรณบุรี	-	1	1	-	-	1	1	-	4
5. ชัยนาท	-	-	-	1	-	-	1	-	2
6. เชียงใหม่	1	1	3	-	1	1	3	-	10
7. อุบลราชธานี	1	1	3	-	1	1	3	-	10
8. สงขลา	1	1	3	-	1	1	3	-	10
รวม	4	4	13	4	4	4	14	3	50

ในแต่ละจังหวัดมีโรงเรียนหลายโรงเรียน จำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียนที่กล่าวถึงเป็นจำนวนนักเรียนที่ผ่านการทดสอบแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแล้ว มีความคงที่ในการตอบ (Consistency) ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป หรือมีความคงที่ 5 ข้อขึ้นไปใน 7 ข้อ ซึ่งแสดงจำนวนนักเรียนในการศึกษาวิจัยทั้งภาคสนามและเฉพาะกรณี ดังแสดงไว้ในตาราง 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนควบคุม แยกตามเพศ แสดงไว้ตามตาราง 7 ลักษณะจำนวนข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยทั้งภาคสนามและการศึกษาเฉพาะกรณี แยกตามกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม เพศ และภาค แสดงไว้ตามตาราง 8

ตาราง 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนทดลองแยกตามเพศ

ลำดับที่	จังหวัด	โรงเรียน	อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
1 กรุงเทพฯ	กรุงเทพฯ	เรวดี	พญาไท	5	8	13
2	กรุงเทพฯ	สวนบัว	พญาไท	13	11	24
3	กรุงเทพฯ	สตรีจารา	บางกอกใหญ่	16	18	34
4	กรุงเทพฯ	วัดอมรินทร์	บางกอกน้อย	7	8	15
5 ภาคกลาง	ชัยนาท	ถาวรวิทยา	วัดสิงห์	13	12	25
6	สุพรรณบุรี	วัดศรีสำราญ	สองพี่น้อง	3	8	11
7	สุพรรณบุรี	บ้านหนองแพ	อู่ทอง	7	5	12
8	นครปฐม	บ้านหนองหิน	เมือง	3	5	8
9	นครปฐม	พระประโทนเจดีย์	เมือง	3	5	8
10	สมุทรสาคร	วัดหนองบัว	บ้านแพ้ว	6	8	14*
11 ภาคเหนือ	เชียงใหม่	พุทธโสภณ	เมือง	14	17	31
12	เชียงใหม่	วัดเกตการาม	เมือง	10	9	19
13	เชียงใหม่	สันป่าตอง	สันป่าตอง	5	7	12
14	เชียงใหม่	บ้านทรายมูล	หางดง	6	11	17
15	เชียงใหม่	บ้านสามหลัง	จอมทอง	0	8	8
16 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อุบลราชธานี	บ้านกุดระจัน	วารินชำราบ	8	14	22
17	อุบลราชธานี	บ้านโพธิ์กลาง	พิบูลมังสาหาร	13	6	19
18	อุบลราชธานี	บ้านหนองขุ่น	ม่วงสามสิบ	12	8	20
19	อุบลราชธานี	บ้านแหม	เขื่องใน	4	11	15
20	อุบลราชธานี	อุบลวิทยาคม	เมือง	18	16	27

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับที่	จังหวัด	โรงเรียน	อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
21 ภาคใต้	สงขลา	โคกพิชัย	หาดใหญ่	8	6	14
22	สงขลา	วัดศาลาหัวยาง	เมือง	9	12	21
23	สงขลา	วิเชียรชม	เมือง	13	15	28
24	สงขลา	บ้านลำลอง	นาทวี	4	2	6
25	สงขลา	วัดน้ำขาวนอก	จะนะ	9	9	18
รวม	8	25	21	202	239	441

*กลุ่มตัวอย่างศึกษาเฉพาะกรณี

ตาราง 7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนควบคุมแยกตามเพศ

ลำดับที่	จังหวัด	โรงเรียน	อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
1	กรุงเทพฯ	วุฒิวิทยา	พญาไท	4	13	17
2	กรุงเทพฯ	รุจิเสวีวิทยา	พญาไท	6	0	6
3	กรุงเทพฯ	ประถมบางแค	ภาษีเจริญ	13	13	26
4	กรุงเทพฯ	นฤมลทิน	บางกอกน้อย	19	9	28
5	ภาคกลาง	ชัยนาท	เขื่อนเจ้าพระยา	5	12	17
6		สุพรรณบุรี	วัดประดู่สาร	7	8	15
7		สุพรรณบุรี	วัดพิหารแดง	3	3	6
8		นครปฐม	วัดธรรมศาลา	8	4	12
9		นครปฐม	วัดหนองเสือ	12	8	20
10		สมุทรสาคร	วัดสวนส้ม	6	4	10*
11	ภาคเหนือ	เชียงใหม่	พุทธโสภณ	6	8	14
12		เชียงใหม่	วัดศรีสุพรรณ	4	2	6
13		เชียงใหม่	บ้านกาด	9	8	17
14		เชียงใหม่	บ้านสันป่าสัก	4	3	7
15		เชียงใหม่	บ้านแม่ขาน	3	3	6
16	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อุบลราชธานี	บ้านหนองตาโพน	7	9	16
17		อุบลราชธานี	บ้านยางวังยางสูง	10	6	16
18		อุบลราชธานี	บ้านขมิ้น	8	6	14
19		อุบลราชธานี	วัดศรีอุบลฯ	3	4	7
20		อุบลราชธานี	บ้านท่าวาริ	9	4	13

ตาราง 7 (ต่อ)

ลำดับที่	จังหวัด	โรงเรียน	อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
21 ภาคใต้	สงขลา	เทศบาล 1	หาดใหญ่	10	11	21
22	สงขลา	วัดควนลัง	หาดใหญ่	9	11	20
23	สงขลา	เทศบาล 2	เมือง	3	11	14
24	สงขลา	บ้านลำเปา	เทพา	0	5	5
25	สงขลา	รัษฎาขาวโน	จะนะ	9	7	16
รวม	3	25	19	177	172	349

*กลุ่มตัวอย่างศึกษาเฉพาะกรณี

ตาราง 8 ลักษณะจำนวนข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาริวิจัยทั้งภาคสนามและการศึกษาเฉพาะกรณี แยกตาม
กลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม เพศ และภาค

กลุ่มตัวอย่าง													
	ข้อมูลภาคสนาม									ข้อมูลการศึกษาเฉพาะกรณี			
	หลักสูตร		เพศ ภาค							หลักสูตร		เพศ	
	ทดลอง	ควบคุม	ช.	ญ.	กรุง เทพา	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียง เหนือ	ใต้	ทดลอง	ควบคุม	ช.	ญ.
กลุ่มทดลอง	441		202	239	87	87	78	102	87	14		6	8
กลุ่มควบคุม		349	177	172	77	49	80	67	76		10	6	4
	441	349	379	411	164	136	158	169	163	14	10	12	12
รวม	790		790		790					24		24	

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ประกอบด้วย

- ก. หลักสูตรทดลอง (หลักสูตรประถมศึกษา 2521) หลักสูตรควบคุม (หลักสูตรประถมศึกษา 2503) จากโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม
- ข. เพศของนักเรียน เพศชาย และเพศหญิง
- ค. ภาคที่ตั้งของโรงเรียน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ

3.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย พฤติกรรมเชิงจริยธรรม 7 ประการ ได้แก่

- ก. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการเสียสละ
- ข. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัย
- ค. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
- ง. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
- จ. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา
- ฉ. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการให้ความร่วมมือ
- ช. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการรู้จักช่วยตัวเอง

3.2.3 ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง (Related variable) ประกอบด้วย

- ก. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
- ข. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ค. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ อรุณข หลิมประเสริฐ (2520) และ ถิ่น แพเพชร (2517) ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะประมาณค่า 5 ค่า โดยเลือกมาเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีพฤติกรรมที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองแสดงต่อบุตร ในลักษณะดังนี้ มีความห่วงใย ยินดีรับฟังเหตุผลของลูก ให้อิสระเท่าที่ควร ส่งเสริมการแสดงความสามารถ ยุติธรรมในการปฏิบัติต่อลูก ให้ความสนทนเป็นกันเอง มีเหตุผล

ผู้วิจัยเลือกมาใช้ 20 ข้อ ซึ่งก่อนใช้ได้นำไปทดลองหาคุณภาพของแบบสอบถามก่อนแล้วจึงนำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการตรวจให้คะแนน ให้คะแนนเป็น 5 ระดับ น้อยที่สุดเป็น 1 มากที่สุดเป็น 5 (มีตัวอย่างในภาคผนวก)

3.3.2 แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ วิเชียร ทองนุช (2521) ซึ่งสร้างขึ้นตามทฤษฎีพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบอร์ก แบบวัดทั้งหมดมี 36 ข้อ แต่ละข้อมี 6 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกนั้นเรียงตามลำดับขั้นของการให้เหตุผลซึ่งประกอบด้วย ขั้นที่ 1 หลบหลีกการลงโทษ ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัล ขั้นที่ 3 ทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ขั้นที่ 4 ทำตามหน้าที่ทางสังคม ขั้นที่ 5 ทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นที่ 6 ยึดอุดมคติสากล

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงโดยเลือกแบบสอบถามมาเพียง 20 ข้อ และตัดตัวเลือกเอาเพียง 3 ตัวเลือก คือ ขั้น 1, 2 และ 3 ซึ่งจากทฤษฎีของ โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2520 : 56) พบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น ขั้นที่ 1 ถึง 3 จะมีอายุระหว่าง 2-13 ปี ซึ่งครอบคลุมอายุของกลุ่มตัวอย่างได้

ก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปใช้ ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงใหม่นี้ไปหาคุณภาพก่อนทำการวัดในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการตรวจให้คะแนนนั้น ให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ตอบขั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนน ขั้นที่ 2 ได้ 2 คะแนน ขั้นที่ 3 ได้ 3 คะแนน (มีตัวอย่างในภาคผนวก)

3.3.3 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งวัดจากแบบทดสอบซึ่งกองวิจัย การศึกษาร่วมกับสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการสร้างขึ้นเป็น แบบปรนัย มี 4 ตัวเลือก มี 3 ฉบับ คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และความรู้ทั่วไป ซึ่งคะแนนที่ วัดได้นั้นวัดระหว่างวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2522 ถึง 9 มีนาคม 2522 (ตัวอย่างแบบทดสอบมีใน ภาคผนวก)

3.3.4 แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

แบบวัดฉบับนี้ผู้วิจัยจัดทำขึ้นโดยมีขั้นตอนในการจัดทำดังนี้

ก. ศึกษาหลักการและทฤษฎีทางด้านบุคลิกภาพ และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ข. ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดบุคลิกภาพของ เอ็ดเวิร์ดส์ (Edwards Personal Preference Schedule 1959 : 5-24)

ค. ทำพฤติกรรมวิกฤต (Critical Incident) ลักษณะพฤติกรรมที่ประพบัติ ปฏิบัติด้านจริยธรรมทั้ง 7 ประการ ว่ามีการประพบัติปฏิบัติอย่างไรบ้าง จากความเห็นของอาจารย์ ที่สอนวิชาวัดผล จิตวิทยา และอาจารย์ที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 4 รวม ทั้งสิ้น 52 ท่าน

ง. สร้างนิยามปฏิบัติการ ดังได้กล่าวไว้แล้วในคำจำกัดความศัพท์เฉพาะจาก พฤติกรรมวิกฤตในข้อ ค.

จ. สร้างข้อความ (Statement) ที่สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการของพฤติกรรม แต่ละด้าน 15 ข้อความ

ฉ. นำข้อความทั้งหมดไปให้นักเรียนกลุ่มที่ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน สายน้ำทิพย์ กรุงเทพฯ เลือกมา 35 คน ที่มีคุณสมบัติแต่ละด้านทั้ง 7 ด้าน เค้นซัด (Known group Technique) เลือกมาด้านละ 5 คน แล้วให้พิจารณาข้อความทั้ง 15 ข้อ ในแต่ละด้าน โดยให้นักเรียนเรียงลำดับจากพฤติกรรมที่ปฏิบัติมากที่สุดจนถึงพฤติกรรมที่ปฏิบัติน้อยที่สุด

ช. คัดเลือกข้อความที่มีอันดับ 1 ถึง 12 ของพฤติกรรมจริยธรรมแต่ละด้าน ตัวอย่างเช่น (1) พฤติกรรมความมีวินัย เมื่อข้าพเจ้าได้ยินเสียงสัญญาณเข้าแถว จะรีบมาเข้าแถว

โดยเล่นเล่นทันที ข้าพเจ้าแต่งกาย ทำความเคารพตามระเบียบของโรงเรียน ฯลฯ (2) พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ เมื่อมีงานโรงเรียน ข้าพเจ้าร่วมแสดงกิจกรรม เช่น ร้องเพลง เล่นกีฬา หรือช่วยงานอีกด้วย เมื่อครูขอให้ข้าพเจ้าช่วยทำสิ่งใดที่สามารถทำได้ ข้าพเจ้ายินดีทำทันที ฯลฯ (3) พฤติกรรมการช่วยตัวเอง ข้าพเจ้าซักเสื้อผ้า ทำความสะอาดถุงเท้า รองเท้าด้วยตัวเอง ข้าพเจ้าทำการบ้านโดยไม่ถามใคร เว้นแต่ไม่เข้าใจหรือทำไม่ได้ ฯลฯ (4) พฤติกรรมการเสียสละ ข้าพเจ้าให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน เมื่อเพื่อนไม่มี เวลาเรียนงานไม้ งานประดิษฐ์ ข้าพเจ้าแบ่งวัสดุให้เพื่อนที่ไม่มี ฯลฯ (5) พฤติกรรมความซื่อสัตย์ เมื่อข้าพเจ้าพบดินสอ สตางค์ ที่มิใช่ของข้าพเจ้าตกอยู่ ข้าพเจ้านำส่งครูให้ประกาศหาเจ้าของ บางครั้งข้าพเจ้าลอกการบ้านเพื่อนเวลาครูถามข้าพเจ้าบอกครูตามตรงว่าลอกการบ้านเพื่อน (6) พฤติกรรมความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ข้าพเจ้าแสดงความยินดีกับเพื่อนที่สอบได้คะแนนดีกว่าข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่ถือโกรธกับเพื่อนที่เคยเกเรข้าพเจ้า ฯลฯ (7) พฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร ข้าพเจ้าช่วยเหลือพ่อแม่ในการทำงานต่าง ๆ ที่บ้าน เมื่อมีการบ้านข้าพเจ้าจะรีบทำให้เสร็จก่อนทำงานอื่น ฯลฯ

ซ. นำข้อความทั้งหมดมาจัดเป็นตารางเมทริกซ์ ตามตาราง 9 แล้วนำไปทดลองวัดกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 70 คน ณ โรงเรียนวัดทองเพ็ญ กรุงเทพมหานคร นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่ง (Split half reliability coefficients) ของพฤติกรรม 7 ด้าน โดยนำคะแนนพฤติกรรมที่ได้จากคะแนนรวมทางแนวนอน (row) กับคะแนนรวมทางแนวตั้ง (column) ของแต่ละพฤติกรรม ดังแสดงไว้ในตาราง 10 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน (Intercorrelation) ระหว่างพฤติกรรมทั้ง 7 ประการ ดังแสดงไว้ในตาราง 11

ณ. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยภาคสนาม

ตาราง 9 ตารางเมทริกซ์ลักษณะแบบวัฏพหุติกรรมเชิงจริยธรรม

ข้อพหุติกรรม														คะแนนรวม แนวนอน	คะแนนรวม แนวตั้ง	คะแนนรวม ทั้งหมด	
1	ก _ข 1 ข _ว 11	5	ก _ว 1 ข _ข 7	9	ก _ว 2 ข _ร 7	13	ก _ว 3 ข _ต 7	17	ก _ว 4 ข _ส 7	21	ก _ว 5 ข _ช 7	25	ก _ว 6 ข _พ 7	ว	...	...	...
2	ก _ข 1 ข _ว 7	6	ก _พ 2 ข _ข 12	10	ก _ข 2 ข _ร 8	14	ก _ข 3 ข _ต 8	18	ก _ข 4 ข _ส 8	22	ก _ข 5 ข _ช 8	26	ก _ข 6 ข _พ 8	ข	...	...	...
3	ก _ร 1 ข _ว 8	7	ก _ร 2 ข _ข 8	11	ก _ข 3 ข _ร 11	15	ก _ร 3 ข _ต 9	19	ก _ร 4 ข _ส 9	23	ก _ร 5 ข _ช 9	27	ก _ร 6 ข _พ 9	ร	...	...	...
4	ก _ต 1 ข _ว 9	8	ก _ต 2 ข _ข 9	12	ก _ต 3 ข _ร 9	16	ก _พ 4 ข _ต 12	20	ก _ต 4 ข _ส 10	24	ก _ต 5 ข _ช 10	28	ก _ต 6 ข _พ 10	ต	...	...	...
29	ก _ส 1 ข _ว 10	32	ก _ส 2 ข _ข 10	35	ก _ส 3 ข _ร 10	38	ก _ส 4 ข _ต 10	41	ก _ว 4 ข _ส 7	44	ก _ส 5 ข _ช 11	47	ก _ส 6 ข _พ 11	ส	...	...	...
30	ก _ข 1 ข _ว 11	33	ก _ข 2 ข _ข 11	36	ก _ข 3 ข _ร 11	39	ก _ข 4 ข _ต 11	42	ก _ข 5 ข _ส 11	45	ก _ข 5 ข _ช 8	48	ก _ข 6 ข _พ 12	ช	...	...	...
31	ก _พ 1 ข _ว 12	34	ก _พ 2 ข _ข 12	37	ก _พ 3 ข _ร 12	40	ก _พ 4 ข _ต 12	43	ก _พ 5 ข _ส 12	46	ก _พ 6 ข _ช 12	49	ก _ว 6 ข _พ 7	พ	...	...	...
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○														ความคงที่ของการตอบ		...	

อักษรย่อ

ว : วินัย ข : ขยัน ร : ให้ความร่วมมือ ต : ช่วยตนเอง

ส : เสียสละ ช : ซื่อสัตย์ พ : น้ำใจนักกีฬา

ว1 : ข้อความพหุติกรรมการมีวินัย ข้อที่ 1...

ข7 : ข้อความพหุติกรรมความขยันหมั่นเพียร ข้อที่ 7...

พ5 : ข้อความพหุติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา ข้อที่ 5...

ฯลฯ

ตาราง 10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่ง (Split half reliability Coefficients) ของแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
1. ความมีวินัย	.8622
2. ความขยันหมั่นเพียร	.7621
3. การให้ความร่วมมือ	.8238
4. การช่วยตัวเอง	.8741
5. การเสียสละ	.7284
6. ความซื่อสัตย์	.9613
7. ความมีน้ำใจนักกีฬา	.8520
N=70	

ตาราง 11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน (Intercorrelation) ของแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

พฤติกรรม	ข	ร	ค	ส	ช	พ
1. ความมีวินัย	.6220	.4846	.0535	.5023	-.1314	.3872
2. ความขยันหมั่นเพียร		.4840	.0624	.4923	-.1630	.3166
3. การให้ความร่วมมือ			-.0834	.4351	-.1480	.2151
4. การช่วยตัวเอง				-.1380	-.2072	-.1082
5. การเสียสละ					-.0159	.4740
6. ความซื่อสัตย์						.5588
7. ความมีน้ำใจนักกีฬา						
N=70						

จากลักษณะตาราง 9 มีรายละเอียดของลักษณะแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ดังนี้

1. แบบสอบถามนี้มีข้อย่อยรวมทั้งสิ้น 49 ข้อ เป็นข้อจริง 42 ข้อ อีก 7 ข้อ เป็นข้อซ้ำ เพื่อวัดความคงที่ในการตอบ แต่ละข้อจะมีข้อย่อย ก และ ข ให้ผู้ตอบเลือกตอบ ก หรือ ข เพียงข้อเดียวที่เห็นว่าตรงกับลักษณะของตัวเองมากที่สุด (ดูตัวอย่างในภาคผนวก)

2. การตรวจและนับคะแนน กระทำเป็นขั้นตอนดังนี้

2.1 ตรวจหาความคงที่ของการตรวจ (Consistency)

พิจารณาคำตอบในข้อคำถามด้วยข้อความเหมือนกัน คือ ข้อ 1 เหมือนกับ

ข้อ 30 ข้อ 25 เหมือนกับข้อ 49 ซึ่งจะแสดงเป็นคู่ ๆ รวมทั้งสิ้น 7 คู่ ดังนี้

ข้อ	1	6	11	16	17	22	25
	30	34	36	40	41	45	49

การพิจารณาค่าความคงที่ โดยดูคำตอบที่ผู้ตอบอย่างเดียวกัน เช่น ข้อ 17 ตอบ ก ข้อ 41 ตอบ

ก ถือว่ามีความคงที่ หรือข้อ 17 ตอบ ข ข้อ 41 ตอบ ข ก็ได้ แต่ถ้าข้อ 11 ตอบ ก ข้อ 36

ตอบ ข ถือว่าไม่มีความคงที่ของการตอบ คู่อื่นก็พิจารณาอย่างเดียวกัน เมื่อรวมทั้ง 7 ข้อแล้ว

ผู้ตอบคนใดมีความคงที่ของการตอบตั้งแต่ 5 ข้อขึ้นไป หรือ คะแนนความคงที่ของการตอบมากกว่าหรือเท่ากับ 5 จึงนำมาใช้ในการวิเคราะห์

2.2 การนับคะแนน

คะแนนที่ตอบในแต่ละข้อ ข้อละ 1 คะแนน และไม่พิจารณาข้อซ้ำคือ ข้อ

1	6	11	16	41	45	49
---	---	----	----	----	----	----

การพิจารณาคุณลักษณะทางคุณธรรมแต่ละด้านต้องรวมคะแนนทางด้านแนวนอน โดยนับเฉพาะผู้ที่

ตอบ ก เท่านั้น รวมกับคะแนนแนวตั้ง โดยนับเฉพาะผู้ที่ตอบ ข เท่านั้น ในแนวนอนและแนวตั้ง

ที่อยู่ในอันดับเดียวกัน เป็นคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในแต่ละด้านจนครบทั้ง 7 ด้าน ตัวอย่าง

เช่น การพิจารณาพฤติกรรมด้านความร่วมมือ นับคะแนนข้อ ก จากข้อ 3 7 15 19 23

27 รวมเป็นคะแนนรวมแนวนอน แนวตั้งที่ 3 นับคะแนนข้อ ข จากข้อ 9 10 12 35 36

37 นับเป็นคะแนนรวมแนวตั้ง คะแนนรวมแนวตั้งและแนวนอนถือเป็นคะแนนรวมของพฤติกรรม

เชิงจริยธรรมด้านความร่วมมือ พฤติกรรมอื่น ๆ ก็พิจารณาในทำนองเดียวกัน

จากตาราง 10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่งของแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งนำไปวัดกับนักเรียนชั้น ป.4 โรงเรียนวัดทองเพลิง จำนวน 70 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของพฤติกรรมความซื่อสัตย์สูงสุด = .9613 และสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของพฤติกรรมการเสียสละต่ำสุด = .7284

และจากตาราง 11 นำคะแนนพฤติกรรมทั้ง 7 ประการ ที่วัดได้จากการทดสอบนักเรียนวัดทองเพลิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 70 คน มาหาความสัมพันธ์ภายใน พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของพฤติกรรมการมีวินัย และพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร มีค่าสูงสุด = .6220 ส่วนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในต่ำสุด ระหว่างพฤติกรรมความซื่อสัตย์ กับพฤติกรรมการเสียสละ มีค่า = .0159

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ ประกอบด้วยแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (20 ข้อ) แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (10 ข้อ) แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม (49 ข้อ) นำไปสอบถามวัดนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 790 คน ในภาคปลายปีการศึกษา 2523 ระหว่างวันที่ 10 มกราคม 2523 ถึง 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2523

3.4.2 ข้อมูลเฉพาะกรณี

ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนวัดหนองบัว อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร ซึ่งเป็นโรงเรียนทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 จำนวนนักเรียนที่สังเกต 14 คน และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่โรงเรียนวัดสวนส้ม อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร ซึ่งเป็นโรงเรียนใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 จำนวนนักเรียนที่สังเกต 10 คน การสังเกตใช้เวลาทำการสังเกตแต่ละโรงเรียน 10 วัน วันละ 3 ชั่วโมง แล้วจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่ปรากฏแก่สายตา รวมทั้งการสัมภาษณ์เด็กที่สังเกตและดูงานที่เด็กทำและปฏิบัติที่โรงเรียน จดบันทึกพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแต่ละด้านที่เกิดขึ้นปรากฏในสายตา ประเด็นที่

สังเกตได้แก่ (ก) ความมีวินัย สังเกตการเข้าแถว การมาโรงเรียน การแต่งกาย การปฏิบัติ ตามระเบียบของโรงเรียน เก็บของใช้ที่โรงเรียนเป็นระเบียบ การเข้าคิว ฯลฯ (ข) ความ ขยันหมั่นเพียร สังเกตความตั้งใจเรียน สนใจทำการบ้าน ชอบซักถาม สนใจการอ่าน การขาด-เรียน ฯลฯ (ค) การให้ความร่วมมือ สังเกตการช่วยกันทำความสะอาด การจัดโต๊ะเรียน การรักษาความสะอาดในห้องเรียน ร่วมมือกับกิจกรรมโรงเรียน ฯลฯ (ง) การช่วยตัวเอง สังเกตการทำการบ้านด้วยตนเอง แก้ปัญหาค้นคว้าด้วยตนเอง (จ) การเสียสละ สังเกตการช่วยเหลือ เพื่อนเมื่อเจ็บป่วย ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็น บริจาคเพื่อการกุศล ไม่เอาเปรียบเพื่อน ฯลฯ (ฉ) ความซื่อสัตย์ สังเกตการตอบคำถามครู การพูดจริง การลักขโมย การลอกการบ้าน หุจจริตในการสอบ เก็บของตก ฯลฯ (ช) ความมีน้ำใจนักกีฬา สังเกตการให้อภัยต่อเพื่อน การ รู้แพ้รู้ชนะ ทำผิดยอมรับผิด ยอมรับความสามารถของเพื่อน ฯลฯ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 ข้อมูลภาคสนาม

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากข้อ 3.4.1 มาทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ซึ่งประกอบด้วยการเขียนกราฟความถี่รูปหลายเหลี่ยม และ กราฟเส้น เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม ระหว่างเพศชาย-หญิง ระหว่างภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพฯ แล้วอธิบายกราฟต่าง ๆ นั้นด้วยคำเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ (Skewness) พร้อมทั้งดูการกระจายของ คะแนน เสนอเป็นรายงานการวิจัยครั้งนี้ ร่วมกับการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Anova)

3.5.2 ข้อมูลเฉพาะกรณี ผู้วิจัยใช้วิธีพรรณนา พรรณนาพฤติกรรมที่สังเกตรายงานให้ทราบเฉพาะในส่วนที่สังเกตเห็นได้ โดยนำมาอธิบายร่วมกับลักษณะข้อมูลที่วิเคราะห์จากภาคสนาม

3.5.3 สถิติที่ใช้ (Nie. 1975 : 184-185)

ก. ค่าเฉลี่ย (Mean) $\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^N X_i}{N}$

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

X_i = คะแนนแต่ละค่า

ข. ค่ามัธยฐาน (Median) $Mdn = Lo + i \frac{(\frac{N}{2} - f_1)}{f_2}$

Mdn = ค่ามัธยฐาน

Lo = ชีตจำกัดล่างของคะแนนในชั้นที่มีมัธยฐาน

i = อัตราภาคชั้น

N = f จำนวนความถี่ทั้งหมด

f_1 = ความถี่สะสมจากคะแนนต่ำสุดถึงคะแนนที่เป็นชีตจำกัดบน
ของคะแนนก่อนชั้นที่มีมัธยฐาน

f_2 = ความถี่ของคะแนนในชั้นที่มีมัธยฐาน

ค. ค่าฐานนิยม (Mode) ค่าความถี่สูงสุดในแต่ละกรณี

ง. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N}}$$

S.D = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X = ค่าคะแนนแต่ละค่า

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

จ. สัมประสิทธิ์ของความเบ้ (Skewness)

$$Sk = \frac{\sum [(X - \bar{X}) / S.D.]^3}{N}$$

Sk = สัมประสิทธิ์ของความเบ้

X = คะแนนแต่ละค่า

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

S.D. = ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ฉ. พิสัย (Range) = คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด

ช. วิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance)

ช. เปรียบเทียบความแตกต่าง (Posteriori Contrasts) โดยวิธีของ
ทุกกี (Tukey-Honestly significance difference)

$$HSD = q_{\alpha, v} \sqrt{\frac{MS_{error}}{n}}$$

HSD = Honestly significance difference

$q_{\alpha, v}$ = Studentized range statistic distribution

MS_{error} = Mean Square error from ANOVA

$$n = \frac{2}{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}$$

n_1 = n's for the first group.

n_2 = n's for the second group

ณ. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product-Moment Correlation)

$$r = \frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x}) (y_i - \bar{y})}{\sqrt{[\sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2] [\sum_{i=1}^N (y_i - \bar{y})^2]}} \quad \text{เมื่อ}$$

x_i = คะแนนตัวแปร x, y_i = คะแนนตัวแปร y, N จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนน x, $\bar{y}$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนน y

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายประกอบด้วย (1) เสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ได้แก่ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจนักกีฬา รวมทั้งตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยพิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค (2) เสนอค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ได้แก่ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจนักกีฬา รวมทั้งตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค (3) เสนอรูปหลายเหลี่ยมความถี่ (Frequencies Polygons) ของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ได้แก่ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจนักกีฬา เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค (4) เสนอค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลการศึกษาเฉพาะกรณี

ผู้วิจัยเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้น ประถมปีที่สี่จากที่ผู้วิจัยสังเกตในช่วงเวลา 10 วัน 30 ชั่วโมง ในเดือนกุมภาพันธ์ 2523 ประกอบด้วย พฤติกรรม ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจนักกีฬา เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนวัดหนองบัว อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร ซึ่งเป็นโรงเรียนทดลอง กับโรงเรียนวัดสวนส้ม อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร ซึ่งเป็นโรงเรียนควบคุม มีรายละเอียดในการนำเสนอต่อไปนี้

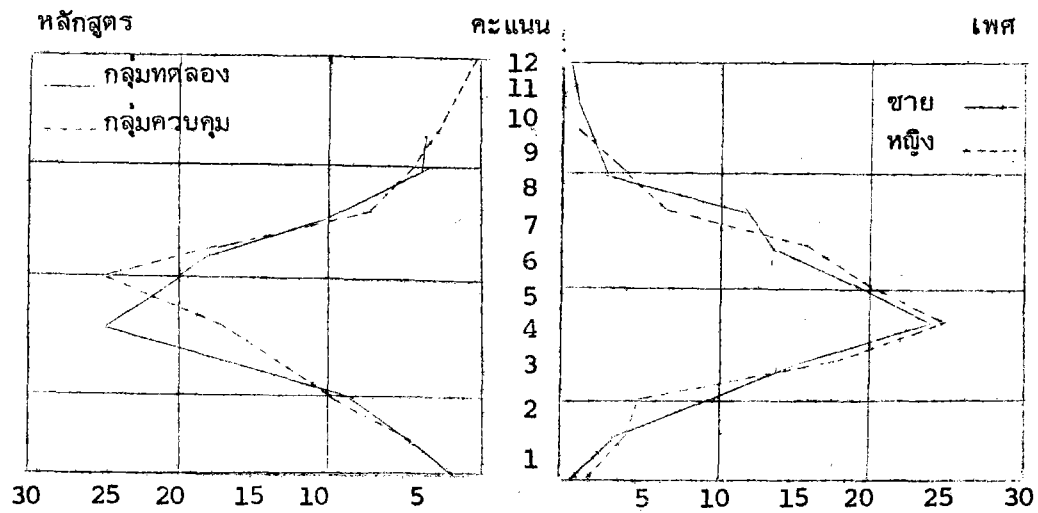
4.1 ข้อมูลภาคสนาม

4.1.1 พฤติกรรมความมีวินัย

นำคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ตามตาราง 12 นอกจากนั้นยังนำคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยมาแสดงการกระจายเป็นรูปหลายเหลี่ยมความถี่ ดังภาพประกอบ 5 รวมทั้งแสดงค่าสถิติของคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยตามตาราง 13 ดังนี้

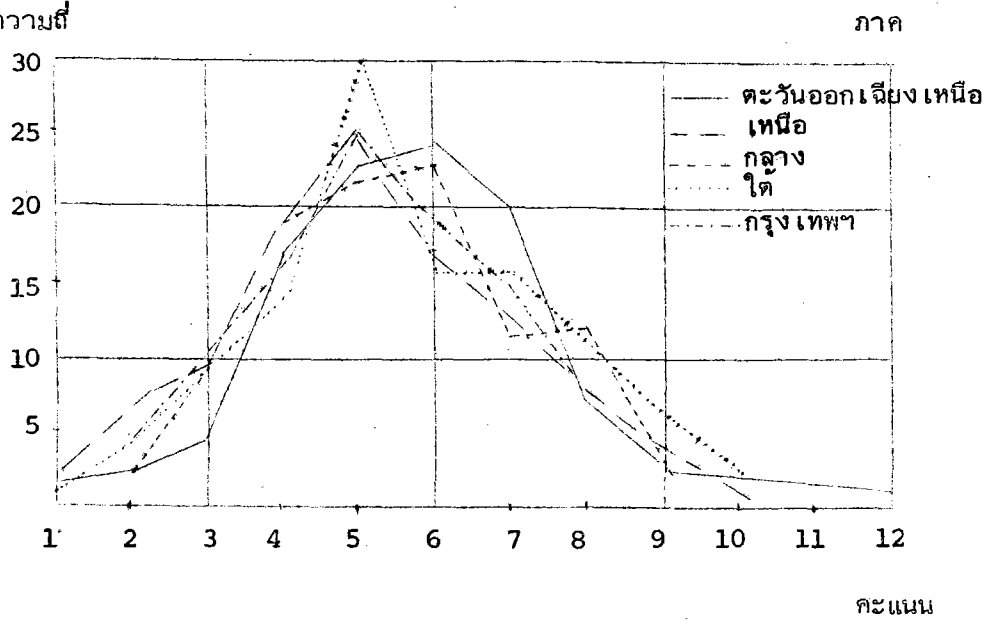
ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Anova) ของตัวแปรพฤติกรรมความมีวินัย พิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION	SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F
MAIN EFFECTS					
หลักสูตร (V3)	0.615	1	0.615	0.204	0.652
เพศ (V4)	2.068	1	2.068	0.686	0.408
ภาค (V2)	16.072	4	4.018	1.333	0.256
INTERACTIONS					
V3 V4	1.755	1	1.755	0.582	0.446
V3 V2	14.007	4	3.502	1.161	0.327
V4 V2	30.370	4	7.593	2.518	0.040
V3 V4 V2	14.565	4	3.641	1.208	0.306
RESIDUAL	2321.504	770	3.015		
TOTAL	2401.091	789	3.043		

เปอร์เซ็นต์ความถี่

เปอร์เซ็นต์ความถี่

ภาพประกอบ 5 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ (Frequencies Polygons) ของคะแนนพฤติกรรม

ความมีวินัย เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตาราง 13 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมความมีวินัย เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มควบคุม	349	5.562	1.730
	กลุ่มทดลอง	441	5.488	1.757
เพศ	ชาย	379	5.578	1.766
	หญิง	411	5.467	1.725
ภาค	ตะวันออก เชียงเหนือ	169	5.639	1.624
	เหนือ	136	5.250	1.845
	กลาง	158	5.538	1.714
	ใต้	163	5.669	1.802
	กรุงเทพฯ	164	5.457	1.742
รวม		790	5.520	1.745

จากตาราง 12 ภาพประกอบ 5 และตาราง 13

แสดงว่า การกระจายของคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนเมื่อพิจารณาทั้งด้านหลักสูตร เพศ และภาค มีการกระจายเป็นโค้งปกติ (Normal Curve) ที่ใกล้เคียงกัน

พิจารณาเปรียบเทียบค่านัยสำคัญ จากตาราง 12 คะแนนพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนจากโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม ไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติ ส่วนตาราง 13 นั้น คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนจากโรงเรียนทดลองต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยจากโรงเรียนควบคุม เท่ากับ 0.074 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากโรงเรียนทดลอง ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด เท่ากับ 0.032

พิจารณาเปรียบเทียบด้านเพศของนักเรียน จากตาราง 12 คะแนนพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนชาย กับนักเรียนหญิงไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากตาราง 13 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนชายสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหญิงเล็กน้อยเท่ากับ 0.111 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชายสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.058

พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างภาค จากตาราง 12 คะแนนพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนเปรียบเทียบที่ตั้งของโรงเรียนตามภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจากตาราง 13 คะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของนักเรียนภาคใต้สูงสุดเท่ากับ 5.669 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนภาคเหนือต่ำสุดเท่ากับ 5.250 คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนภาคใต้สูงกว่าภาคเหนือเท่ากับ 0.419 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนภาคใต้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.149

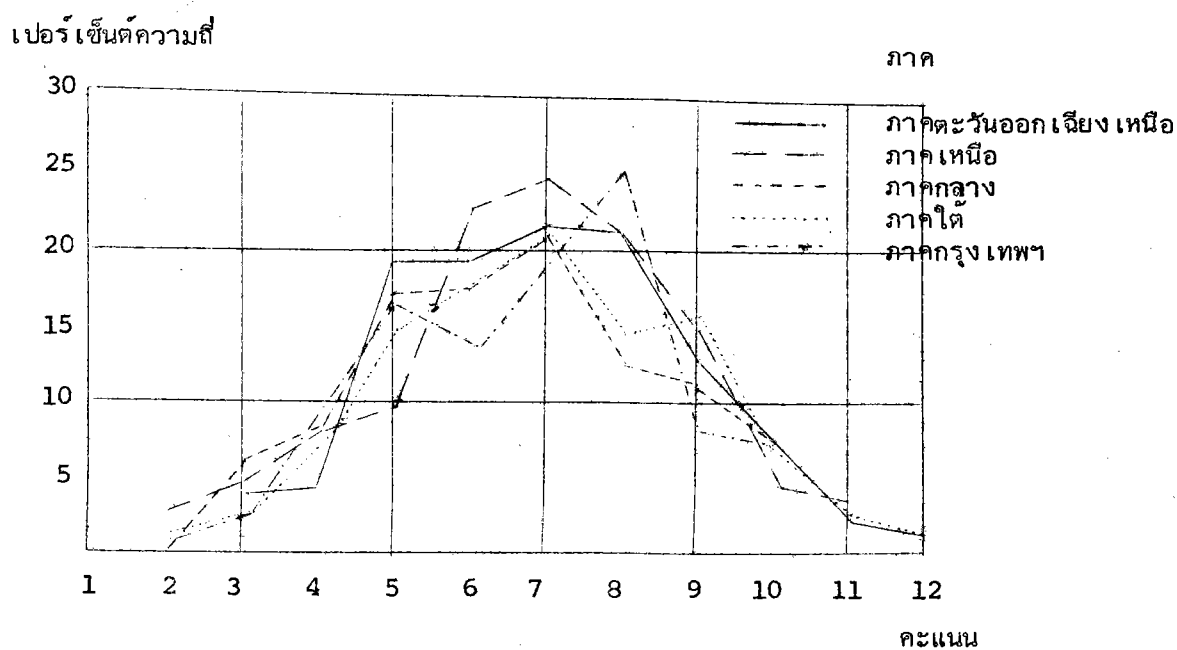
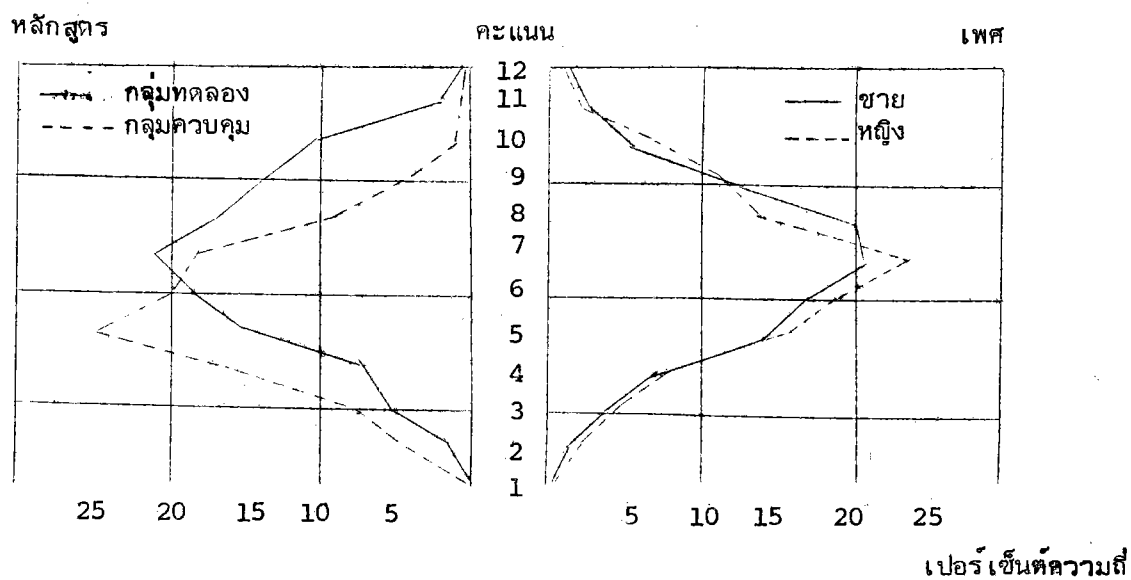
ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 มีคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยไม่สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 และคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยไม่พบว่าแตกต่างกันระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย รวมทั้งไม่พบความแตกต่างระหว่างนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติ

4.1.2 พฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร

นำคะแนนพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเชิง-
จริยธรรมมาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ตามตาราง 14 และ
นำคะแนนพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรมาแสดงการกระจายเป็นรูปหลายเหลี่ยมความถี่ ดังภาพ
ประกอบ 6 รวมทั้งแสดงค่าสถิติของคะแนนพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรตามตารางที่ 15 ดังนี้

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร พิจารณา
ความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION		SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F	
MAIN EFFECTS							
หลักสูตร	(V3)	1.595	1	1.595	0.446	0.504	
เพศ	(V4)	7.095	1	7.095	1.985	0.159	
ภาค	(V2)	17.805	4	4.451	1.246	0.290	
INTERACTIONS							
V3	V4	0.854	1	0.854	0.239	0.625	
V3	V2	46.005	4	11.501	3.218	0.012	
V4	V2	2.708	4	0.677	0.189	0.944	
V3	V4	V2	5.247	4	1.312	0.367	0.832
RESIDUAL		2751.710	770	3.574			
TOTAL		2834.187	789	3.592			

ภาพประกอบ 6 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ (Frequencies Polygons) ของคะแนนพฤติกรรม ความขยันหมั่นเพียร เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตาราง 15 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร โพลี และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มควบคุม	349	5.562	1.730
	กลุ่มทดลอง	441	6.859	1.855
โพลี	ชาย	379	6.715	1.938
	หญิง	411	6.903	1.853
ภาค	ตะวันออกเฉียงเหนือ	169	6.982	1.824
	เหนือ	136	6.669	1.940
	กลาง	158	6.595	1.981
	ใต้	163	6.926	1.907
	กรุงเทพฯ	164	6.854	1.828
รวม		790	6.813	1.895

จากตาราง 14 ภาพประกอบ 6 และตาราง 15 แสดงว่าการกระจายของคะแนนพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนเมื่อพิจารณาทั้งด้านหลักสูตร โพลี และภาค มีการกระจายเป็นโค้งปกติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

พิจารณาเปรียบเทียบด้านหลักสูตร ตาราง 14 คะแนนพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนจากโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุมไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากตาราง 15 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนจากโรงเรียนทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากโรงเรียนควบคุมเท่ากับ 1.297 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากโรงเรียนทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.046

พิจารณาเปรียบเทียบด้านเพศของนักเรียน จากตาราง 14 คะแนนพฤติกรรมความขยัน-หมั่นเพียรของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ไม่พบความแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ และจากตาราง 15 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชาย เท่ากับ 0.188 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.090

พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างภาค จากตาราง 14 คะแนนพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนที่อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ ไม่พบว่าแตกต่างกัน จากตาราง 15 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงสุดเท่ากับ 6.982 และคะแนนเฉลี่ยของภาคกลางต่ำสุดเท่ากับ 6.595 ซึ่งต่างกันเพียง 0.387 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 9.169 เท่านั้น

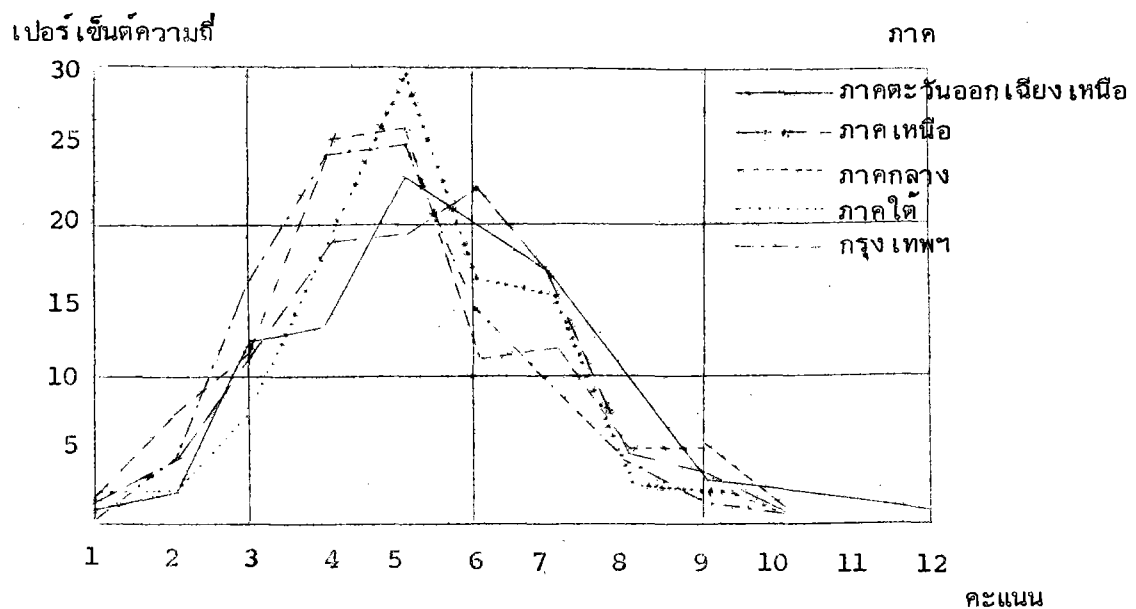
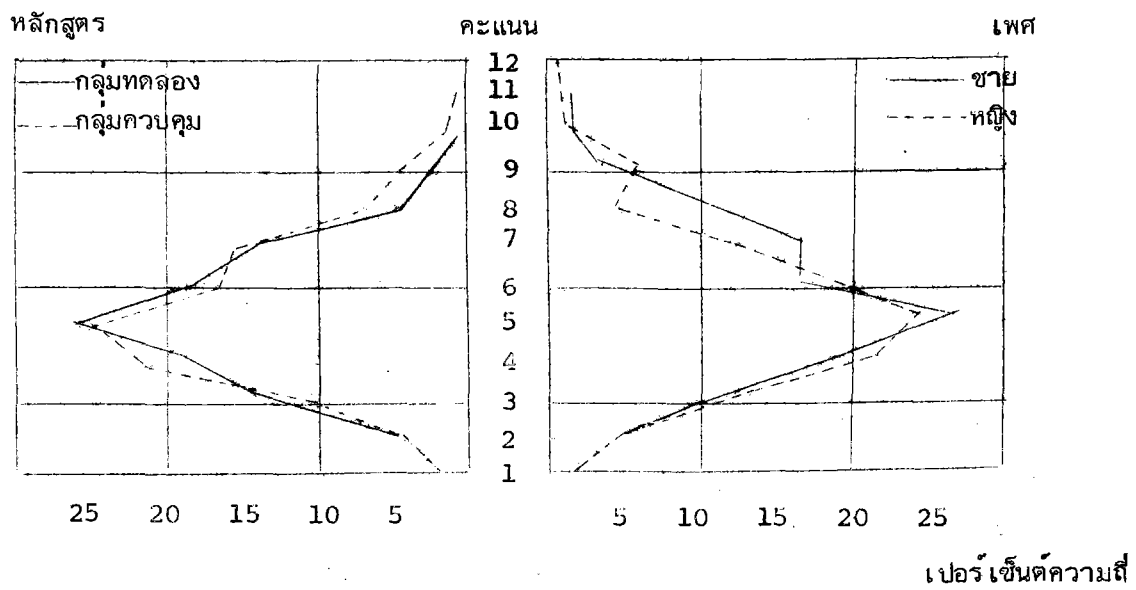
ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 มีคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรไม่สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 อย่างเชื่อมั่นได้ และคะแนนพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรไม่พบว่าแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง รวมทั้งไม่พบความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติ

4.1.3 พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ✓

นำคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ตามตาราง 16 และนำคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือมาแสดงการกระจายเป็นรูปหลายเหลี่ยมความถี่ ดังภาพประกอบ 7 รวมทั้งแสดงค่าสถิติของคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ตามตารางที่ 17 ดังนี้

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ พิจารณา
ความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION			SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F
MAIN EFFECTS							
หลักสูตร	(V3)		11.616	1	11.616	3.991	0.046
เพศ	(V4)		2.545	1	2.545	0.874	0.350
ภาค	(V2)		81.566	4	20.392	7.006	0.000
INTERACTIONS							
V3	V4		0.133	1	0.133	0.046	0.831
V3	V2		50.305	4	12.576	4.321	0.002
V4	V2		4.155	4	1.039	0.357	0.839
V3	V4	V2	15.282	4	3.821	1.313	0.264
RESIDUAL			2241.252	770	2.911		
TOTAL			2403.483	789	3.046		

ภาพประกอบ 7 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ (Frequencies Polygons) ของคะแนนพฤติกรรม

การให้ความร่วมมือ เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตาราง 17 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มควบคุม	349	5.244	1.834
	กลุ่มทดลอง	441	5.041	1.669
เพศ	ชาย	379	5.193	1.754
	หญิง	411	5.073	1.738
ภาค	ตะวันออกเฉียงเหนือ	169	5.533	1.753
	เหนือ	136	5.250	1.763
	กลาง	158	4.772	1.730
	ใต้	163	5.325	1.756
	กรุงเทพฯ	164	4.768	1.607
รวม		790	5.130	1.745

จากตาราง 16 ภาพประกอบ 7 และตาราง 17 แสดงว่าการกระจายของคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือของนักเรียนเมื่อพิจารณาทั้งด้านหลักสูตร เพศ และภาค มีการกระจายเป็นโค้งปกติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

พิจารณาเปรียบเทียบด้านหลักสูตร จากตาราง 16 คะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่าง นักเรียนจากโรงเรียนทดลอง และนักเรียนจากโรงเรียนควบคุม มีคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .046 (sig. of F = 0.046) จากตาราง 17 นักเรียนจากโรงเรียนทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการให้ความร่วมมือต่ำกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 0.203 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ

พิจารณาเปรียบเทียบด้านเพศของนักเรียน จากตาราง 16 คะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงไม่พบความแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ และจากตาราง 17 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการให้ความร่วมมือของนักเรียนชายสูงกว่านักเรียนหญิงเท่ากับ 0.120 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.063

พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างภาค จากตาราง 16 คะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือของนักเรียนเมื่อพิจารณาสถานที่ตั้งของโรงเรียนและแยกตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ นั้น พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 (sig. of $F = 0.000$) และเมื่อพิจารณาความแตกต่างเปรียบเทียบ (Posteriori Contrasts) ระหว่างภาคของคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือโดยวิธีการของ ทูกี (Tukey-Honestly significant difference) แล้ว พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการให้ความร่วมมือของนักเรียนในกรุงเทพฯ แตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการให้ความร่วมมือของนักเรียนในภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างเชื่อมั่นได้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เท่านั้น จากตาราง 17 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการให้ความร่วมมือของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงสุดเท่ากับ 5.533 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในกรุงเทพฯ ต่ำสุดเท่ากับ 4.768 ซึ่งต่างกันเท่ากับ 0.765 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการให้ความร่วมมือของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.403

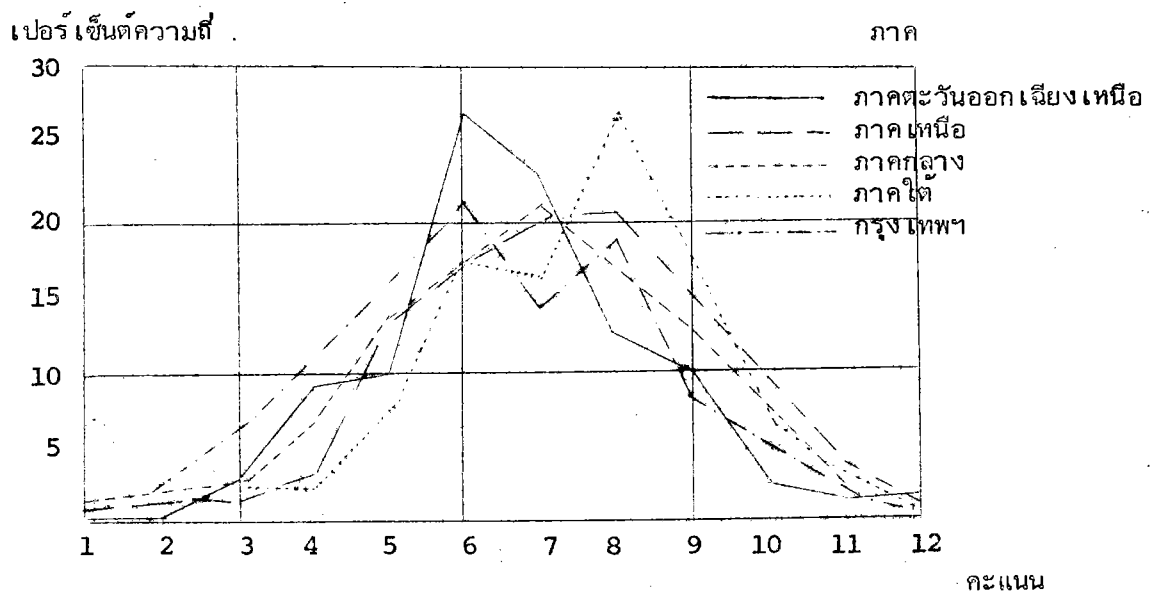
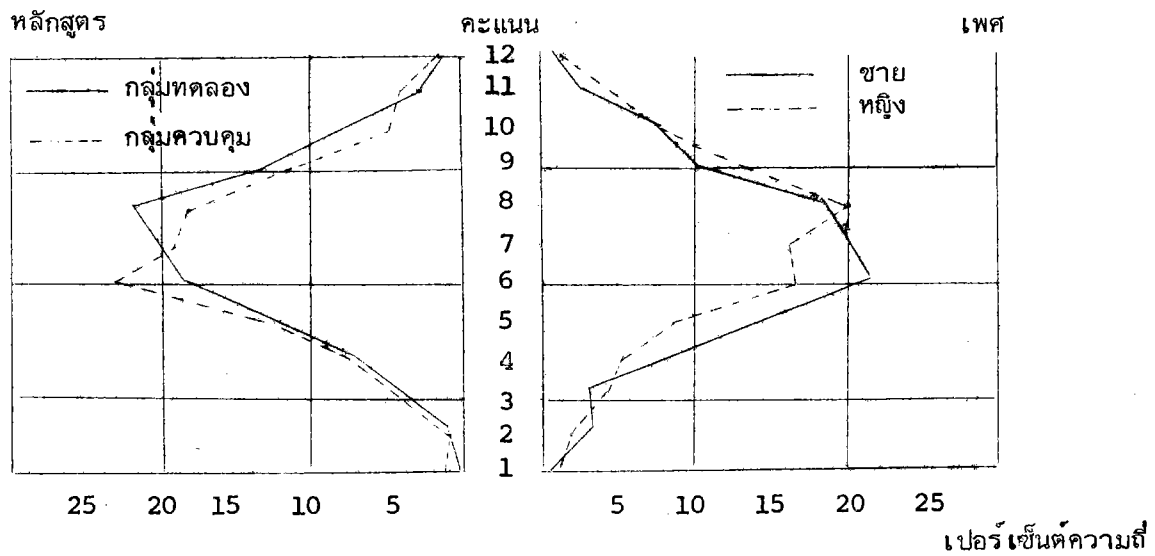
ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 พบว่ามีคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการให้ความร่วมมือต่ำกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติ และคะแนนพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ไม่พบความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง แต่พบว่าแตกต่างกันระหว่างนักเรียนที่เรียนที่โรงเรียนในกรุงเทพฯ กับภาคใต้ และในกรุงเทพฯ กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.1.4 พฤติกรรมการช่วยตัวเอง

นำคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเองที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ตามตาราง 18 และนำคะแนน พฤติกรรมการช่วยตัวเองมาแสดงการกระจายเป็นรูปหลายเหลี่ยมความถี่ ดังภาพประกอบ รวมทั้งแสดงค่าสถิติของคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเอง ตามตาราง 19 ดังนี้

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเอง พิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION				SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F
MAIN EFFECTS								
หลักสูตร	(V3)			9.280	1	9.280	2.564	0.110
เพศ	(V4)			15.809	1	15.809	4.368	0.037
ภาค	(V2)			101.543	4	25.386	7.013	0.000
INTERACTIONS								
	V3	V4		1.334	1	1.334	0.369	0.544
	V3	V2		44.346	4	11.087	3.063	0.016
	V4	V2		5.077	4	1.269	0.351	0.844
	V3	V4	V2	1.919	4	0.480	0.133	0.970
RESIDUAL				2787.069	770	3.620		
TOTAL				2971.887	789	3.767		

ภาพประกอบ 8 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ (Frequencies Polygons) ของคะแนนพฤติกรรม

การช่วยตัวเอง เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง เพศ และภาค

ตาราง 19 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเอง เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มควบคุม	349	6.794	1.945
	กลุ่มทดลอง	441	7.020	1.933
เพศ	ชาย	379	6.749	1.867
	หญิง	411	7.078	1.996
ภาค	ตะวันออกเฉียงเหนือ	169	6.592	1.834
	เหนือ	136	7.132	2.025
	กลาง	158	6.956	1.992
	ใต้	163	7.479	1.754
	กรุงเทพฯ	164	6.494	1.961
รวม		790	6.920	1.941

จากตาราง 18 ภาพประกอบ 8 และตาราง 19 แสดงว่าการกระจายของคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเองของนักเรียนเมื่อพิจารณาด้านหลักสูตร เพศ และภาค มีการกระจายเป็นโค้งปกติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

พิจารณาเปรียบเทียบด้านหลักสูตร จากตาราง 18 คะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเองของนักเรียนจากโรงเรียนทดลอง และนักเรียนจากโรงเรียนควบคุม ไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากตาราง 19 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการช่วยตัวเองของนักเรียนโรงเรียนทดลองสูงกว่าโรงเรียนควบคุมเท่ากับ 0.226 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.100

พิจารณาเปรียบเทียบด้านเพศ ของนักเรียน จากตาราง 18 คะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเองของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง พบว่าแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .037 (sig. of $F = 0.037$) และจากตาราง 19 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการช่วยตัวเองของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชายเท่ากับ 0.329 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.158

พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างภาค จากตาราง 18 คะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเองของนักเรียนแยกตามที่ตั้งของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และ กรุงเทพฯ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (sig. of $F = 0.000$) และจากการทดสอบความแตกต่างเปรียบเทียบ (Posteriori Contrasts) ระหว่างภาคของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการช่วยตัวเองโดยวิธี ทุกกี (Tukey-Honestly significant difference) พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการช่วยตัวเองของนักเรียนในภาคใต้ แตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพฯ อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .05 เท่านั้น จากตาราง 19 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการช่วยตัวเองของภาคใต้สูงสุดเท่ากับ 7.479 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในกรุงเทพฯ ต่ำสุดเท่ากับ 6.494 ซึ่งต่างกันเท่ากับ 0.985 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการช่วยตัวเองของภาคใต้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.559

ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 พบว่ามีคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเองไม่สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติ และคะแนนพฤติกรรมการช่วยตัวเองของนักเรียนหญิง พบว่าสูงกว่านักเรียนชาย รวมทั้งพบความแตกต่างกันระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในกรุงเทพฯ กับภาคเหนือ กรุงเทพฯ กับภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.1.5 พฤติกรรมการณ์เสียสละ

นำคะแนนพฤติกรรมการณ์เสียสละที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

มาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ตามตาราง 20 และนำคะแนน

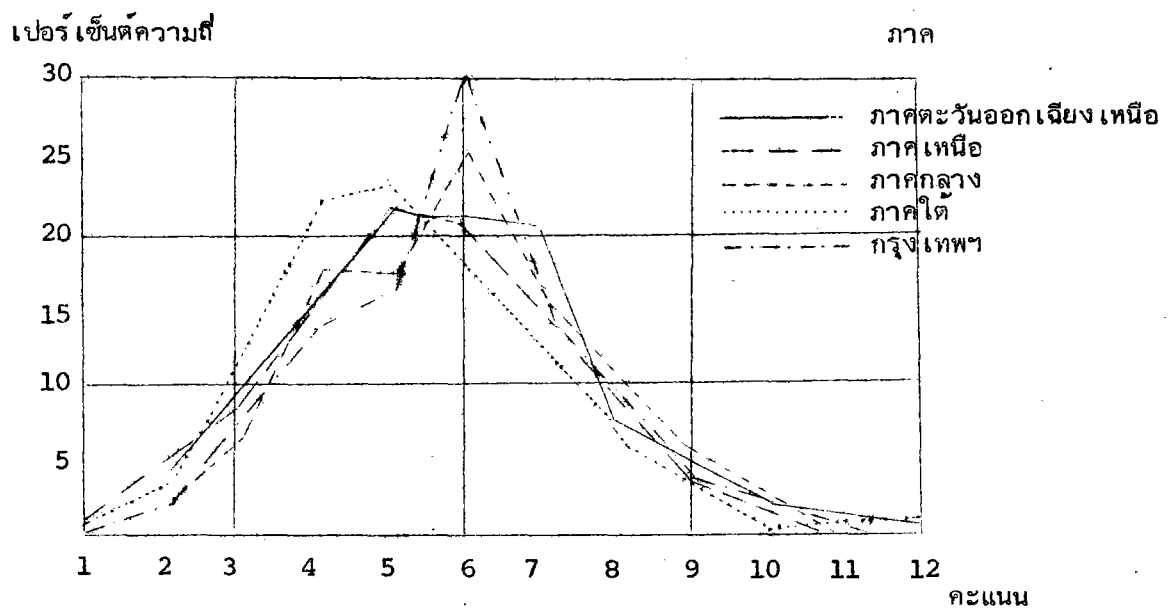
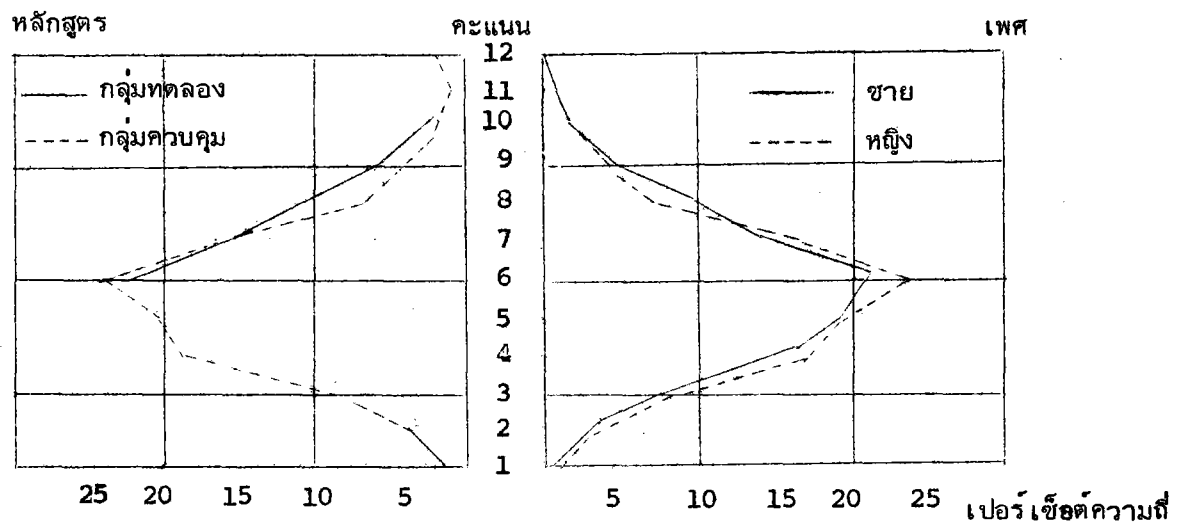
พฤติกรรมการณ์เสียสละมาแสดงการกระจาย เป็นรูปหลายเหลี่ยมความถี่ ดังภาพประกอบ 9 รวมทั้ง

แสดงค่าสถิติของคะแนนพฤติกรรมการณ์เสียสละ ตามตาราง 21 ดังนี้

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการณ์เสียสละ พิจารณาความ

แตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION			SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F
MAIN EFFECTS							
หลักสูตร	(V3)		5.014	1	5.014	1.507	0.220
เพศ	(V4)		0.977	1	0.977	0.294	0.588
ภาค	(V2)		39.483	4	9.871	2.966	0.019
INTERACTIONS							
V3	V4		0.376	1	0.376	0.113	0.737
V3	V2		19.417	4	4.854	1.459	0.213
V4	V2		5.058	4	1.264	0.380	0.823
V3	V4	V2	7.620	4	1.905	0.572	0.683
RESIDUAL			2562.373	770	3.328		
TOTAL			2640.048	789	3.346		

ภาพประกอบ 9 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ (Frequencies Polygons) ของคะแนนพฤติกรรม
การเสียสละ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง เพศ และภาค

ตาราง 21 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมการเสียสละ เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มควบคุม	349	5.524	1.858
	กลุ่มทดลอง	441	5.676	1.806
เพศ	ชาย	379	5.652	1.880
	หญิง	411	5.569	1.783
ภาค	ตะวันออกเฉียงเหนือ	169	5.805	1.797
	เหนือ	136	5.463	1.584
	กลาง	158	5.785	1.852
	ใต้	163	5.233	1.874
	กรุงเทพฯ	164	5.732	1.727
รวม		790	5.609	1.829

จากตาราง 20 ภาพประกอบ 9 และตาราง 21 แสดงว่าการกระจายของคะแนนพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียน เมื่อพิจารณาด้านหลักสูตร เพศ และภาค มีการกระจายเป็นโค้งปกติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

พิจารณาเปรียบเทียบด้านหลักสูตร จากตาราง 20 คะแนนพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียนจากโรงเรียนทดลอง และนักเรียนจากโรงเรียนควบคุม ไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากตาราง 21 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียนโรงเรียนทดลองสูงกว่าโรงเรียนควบคุม เท่ากับ 0.152 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด เท่ากับ 0.043

พิจารณาเปรียบเทียบด้านเพศของนักเรียน จากตาราง 20 คะแนนพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ ส่วนตาราง 21 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียนชายสูงกว่านักเรียนหญิงเท่ากับ 0.083 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.043

พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างภาค จากตาราง 20 คะแนนพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียนแยกตามที่ตั้งของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .02 (sig. of F = 0.019) และจากการทดสอบความแตกต่างเปรียบเทียบ (Posteriori Contrasts) ระหว่างภาคของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเสียสละด้วยวิธี ทุกกี (Tukey-Honestly significant difference) พบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียนในภาคใต้ แตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่านั้น ส่วนภาคอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน ส่วนจากตาราง 21 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงสุดเท่ากับ 5.805 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในภาคใต้ต่ำสุดเท่ากับ 5.233 ซึ่งต่างกันเท่ากับ 0.572 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเสียสละของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สูงกว่าคะแนนรวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 0.196

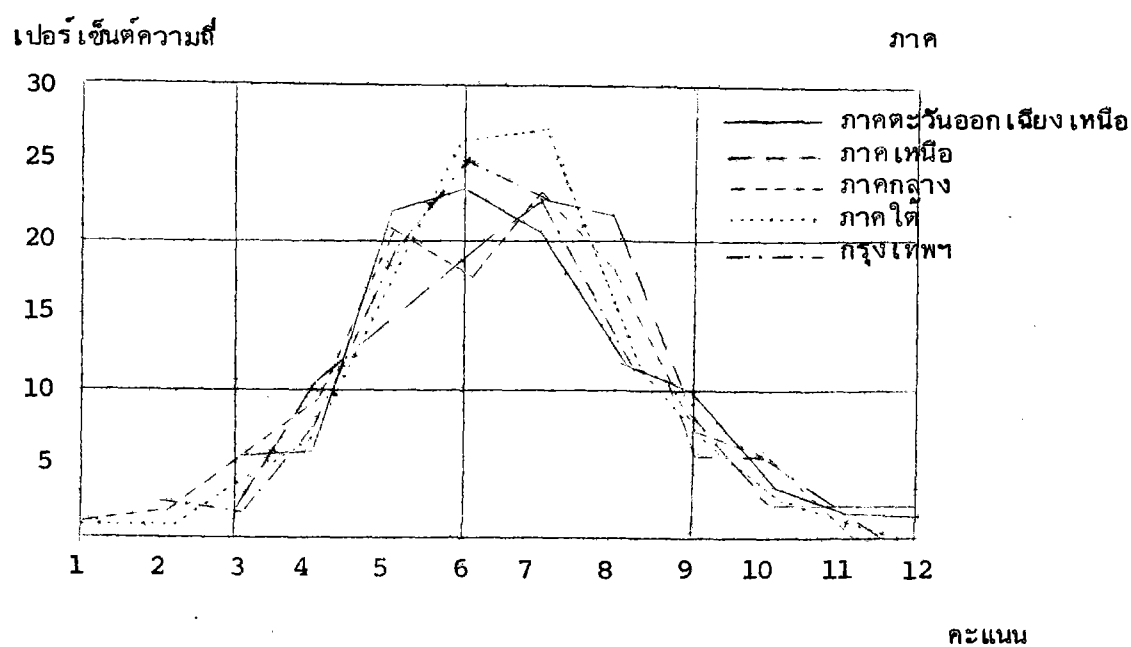
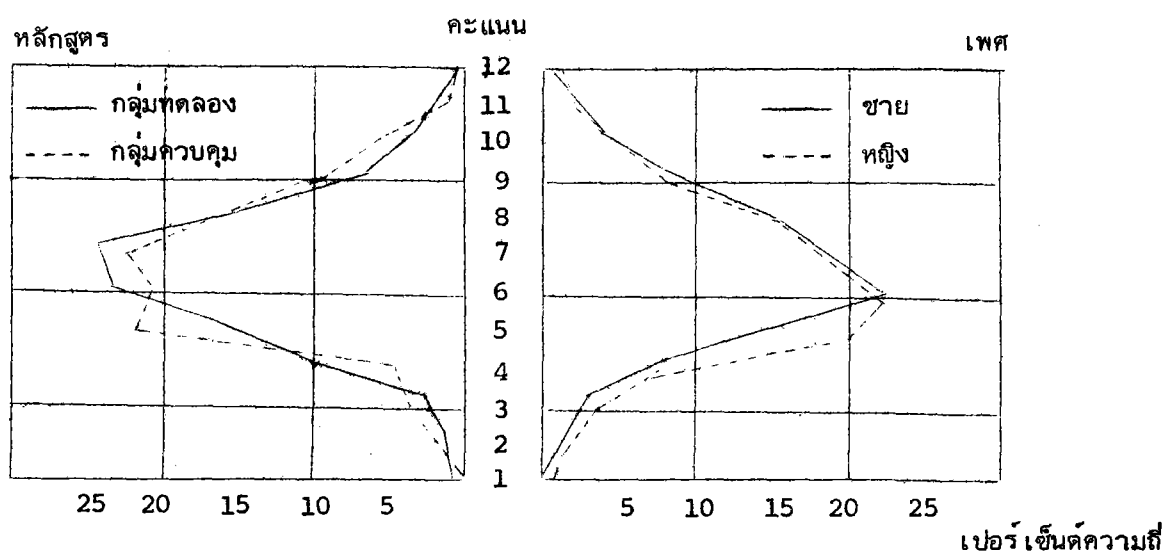
ดังนั้นจะเห็นว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีคะแนนพฤติกรรมการเสียสละ ไม่สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติเช่นเดียวกัน ไม่พบความแตกต่างกันระหว่างคะแนนพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง แต่พบว่ามี ความแตกต่างกันของคะแนนพฤติกรรมการเสียสละระหว่างภาคโดยเฉพาะแตกต่างกันระหว่างคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเสียสละของนักเรียนในภาคใต้ กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.1.6 พฤติกรรมความซื่อสัตย์

นำคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ตามตาราง 22 และคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์มาแสดงการกระจายเป็นรูปหลายเหลี่ยมความถี่ ดังภาพประกอบ 10 รวมทั้งแสดงค่าสถิติของคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ตามตาราง 23 ดังนี้

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ พิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION			SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F
MAIN EFFECTS							
หลักสูตร	(V3)		15.446	1	15.446	5.277	0.022
เพศ	(V4)		0.001	1	0.001	0.000	0.985
ภาค	(V2)		8.379	4	2.095	0.716	0.581
INTERACTIONS							
V3	V4		0.340	1	0.340	0.116	0.733
V3	V2		70.617	4	17.654	6.031	0.000
V4	V2		10.590	4	2.648	0.904	0.461
V3	V4	V2	19.529	4	4.882	1.668	0.155
RESIDUAL			2253.967	770	2.927		
TOTAL			2379.383	789	3.016		

ภาพประกอบ 10 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ (Frequencies Polygons) ของกะแนนพฤติกรรม

ความถี่เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง เพศ และภาค

ตาราง 23 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มควบคุม	349	6.653	1.795
	กลุ่มทดลอง	441	6.390	1.682
เพศ	ชาย	379	6.512	1.666
	หญิง	411	6.501	1.802
ภาค	ตะวันออกเฉียงเหนือ	169	6.515	1.833
	เหนือ	136	6.691	1.724
	กลาง	158	6.418	1.821
	ใต้	163	6.472	1.584
	กรุงเทพฯ	164	6.463	1.717
รวม		790	6.506	1.737

จากตาราง 22 ภาพประกอบ 10 และตาราง 23 แสดงว่าการกระจายของคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียน เมื่อพิจารณาด้านหลักสูตร เพศ และภาค มีการกระจายเป็นโค้งปกติ

พิจารณาเปรียบเทียบด้านหลักสูตร จากตาราง 22 คะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนจากโรงเรียนทดลอง และนักเรียนจากโรงเรียนควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .02 (sig. of F = 0.022) และจากตาราง 23 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนในโรงเรียนทดลอง ต่ำกว่าโรงเรียนควบคุมเท่ากับ 0.263 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด เท่ากับ 0.116

พิจารณาเปรียบเทียบด้านเพศ จากตาราง 22 คะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ ส่วนตาราง 23 นักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนหญิง 0.011 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.006

พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างภาค จากตาราง 22 คะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนแยกตามที่ตั้งของโรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ ส่วนตารางที่ 23 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนในภาคเหนือสูงที่สุดเท่ากับ 6.691 คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในภาคกลางต่ำสุดเท่ากับ 6.418 ซึ่งต่างกันเท่ากับ 0.173 คะแนนเฉลี่ยของภาคเหนือสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.185

จะเห็นได้ว่า นักเรียนที่เรียนจาก หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่ามีคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่ำกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติ ขณะเดียวกันไม่พบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความซื่อสัตย์ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง รวมทั้งไม่พบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์เมื่อแยกตามที่ตั้งของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และ กรุงเทพฯ

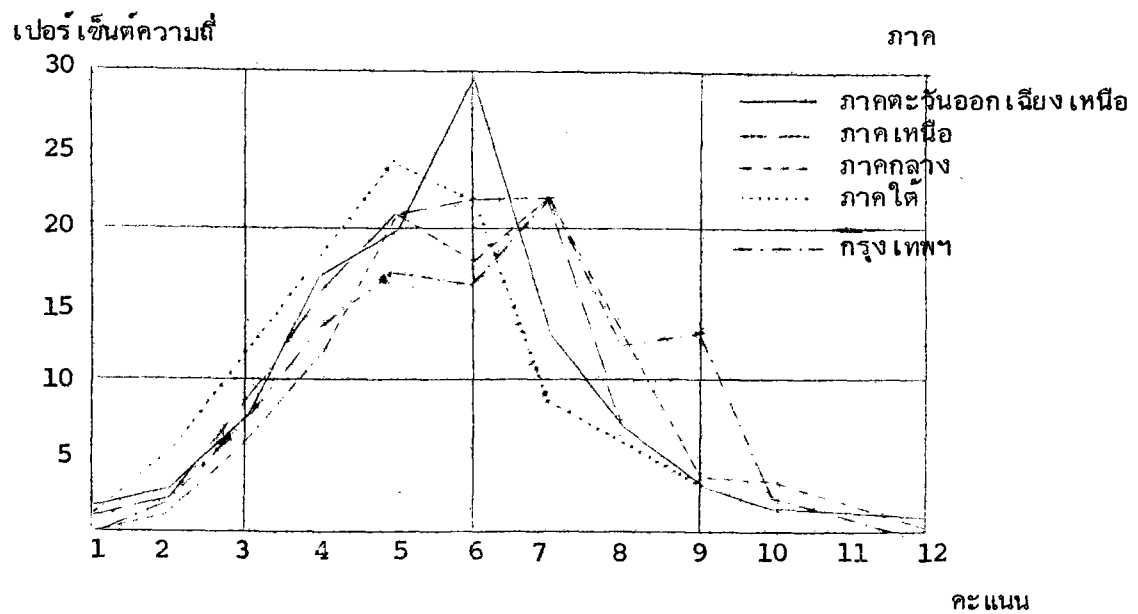
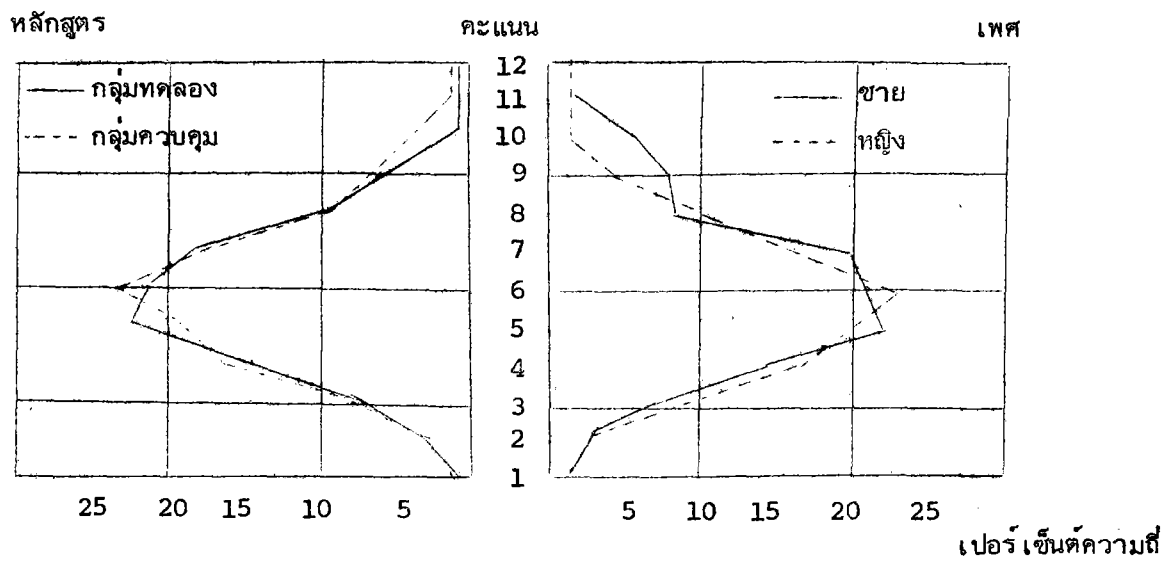
4.1.7 พฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา

นำคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ตามตาราง 24 และนำคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬามาแสดงการกระจาย เป็นรูปหลายเหลี่ยมความถี่ ดังภาพประกอบ 11 รวมทั้งแสดงค่าสถิติของคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา ตามตาราง 25 ดังนี้

ตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา พิจารณา

ความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION	SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F
MAIN EFFECTS					
หลักสูตร (V3)	4.289	1	4.289	1.364	0.243
เพศ (V4)	13.750	1	13.750	4.375	0.037
ภาค (V2)	148.512	4	37.128	11.813	0.000
INTERACTIONS					
V3 V4	0.919	1	0.919	0.292	0.589
V3 V2	27.935	4	6.984	2.222	0.065
V4 V2	18.149	4	4.537	1.444	0.218
V3 V4 V2	13.596	4	3.399	1.081	0.365
RESIDUAL	2420.153	770	3.143		
TOTAL	2652.788	789	3.362		

ภาพประกอบ 11 รูปหลายเหลี่ยมความถี่ (Frequencies Polygons) ของคะแนนพฤติกรรม

ความมึนน้ำใจนักกีฬาเปรียบเทียบระหว่างหัตถ์สูตร เพศ และภาค

ตาราง 25 ค่าสถิติคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มควบคุม	349	5.860	1.889
	กลุ่มทดลอง	441	5.660	1.786
เพศ	ชาย	379	5.902	1.905
	หญิง	411	5.606	1.756
ภาค	ตะวันออกเฉียงเหนือ	169	5.521	1.722
	เหนือ	136	5.581	1.671
	กลาง	158	6.101	1.859
	ใต้	163	5.153	1.797
	กรุงเทพฯ	164	6.372	1.834
รวม		790	5.748	1.834

จากตาราง 24 ภาพประกอบ 11 และตาราง 25 แสดงว่าการกระจายของคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียน เมื่อพิจารณาด้านหลักสูตร เพศ และภาค มีการกระจายเป็นโค้งปกติ

พิจารณาเปรียบเทียบด้านหลักสูตร จากตาราง 24 คะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนจากโรงเรียนควบคุม และนักเรียนจากโรงเรียนทดลอง ไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ และจากตาราง 25 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนในโรงเรียนทดลอง ต่ำกว่าโรงเรียนควบคุมเท่ากับ 0.200 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.088

พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างเพศ จากตาราง 24 คะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา ของนักเรียนชาย พบว่าแตกต่างจากนักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .04 (sig. of $F = .037$) ส่วนตารางที่ 25 นักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่านักเรียนหญิงเท่ากับ 0.296 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.154

พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างภาค จากตาราง 24 คะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา แยกตามที่ตั้งของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (sig. of $F = 0.000$) และ เมื่อทำการ ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาค (Posteriori Contrasts) ของคะแนนเฉลี่ย พฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาด้วยวิธี ทุกกี (Tukey-Honestly significance difference) พบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนแตกต่างกันระหว่าง ภาคใต้กับภาคกลาง ภาคใต้กับกรุงเทพฯ และกรุงเทพฯกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากตาราง 25 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนในกรุงเทพฯ สูงสุดเท่ากับ 6.372 และคะแนนเฉลี่ยในภาคใต้ต่ำสุดเท่ากับ 5.153 ซึ่งต่างกันเท่ากับ 1.219 และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.624

จะเห็นได้ว่า นักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่ามี คะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาไม่สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 แต่พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาแตกต่างกันรวมทั้งคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาแตกต่างกันระหว่างภาคใต้กับภาคกลาง ภาคใต้กับกรุงเทพฯ และกรุงเทพฯกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.1.8 วิเคราะห์ความแตกต่างเปรียบเทียบของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ก. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

นำคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มาวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ตามตาราง 26 รวมทั้งแสดงค่าสถิติของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ดังตาราง 27 ดังนี้

ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION		SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F	
MAIN EFFECTS							
หลักสูตร	(V3)	165.704	1	165.704	2.077	0.150	
เพศ	(V4)	1373.490	1	1373.490	17.213	0.000	
ภาค	(V2)	3024.728	4	756.182	9.477	0.000	
INTERACTIONS							
V3	V4	111.659	1	111.659	1.399	0.237	
V3	V2	260.203	4	65.051	0.815	0.516	
V4	V2	742.562	4	185.640	2.326	0.055	
V3	V4	V2	602.336	4	150.584	1.887	0.111
RESIDUAL		61442.352	770	79.795			
TOTAL		67618.125	789	85.701			

ตาราง 27 ค่าสถิติตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คะแนนการอบรมเลี้ยงดูเปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{x}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มทดลอง	441	55.651	9.408
	กลุ่มควบคุม	349	54.418	9.059
เพศ	ชาย	379	52.670	9.228
	หญิง	411	52.207	9.128
ภาค	ตะวันออกเฉียงเหนือ	169	53.911	9.086
	เหนือ	136	53.417	8.689
	กลาง	158	50.956	9.625
	ใต้	163	54.933	9.482
	กรุงเทพฯ	164	56.756	8.398
รวม		790	53.990	9.258

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม จากตาราง 26 คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียน ไม่พบว่าแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม ส่วนตาราง 27 คะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียน ในโรงเรียนทดลอง ต่ำกว่าในโรงเรียนควบคุมเท่ากับ 1.233 แต่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.428

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ จากตาราง 26 คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียน พบว่าแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (sig. of $F = 0.000$) และตารางที่ 27 คะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชายสูงกว่าของนักเรียนหญิงเท่ากับ 0.463 แต่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.320

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาค จากตาราง 26 คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เมื่อแยกตามที่ตั้งของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (sig. of $F = 0.000$) และจากการศึกษาเปรียบเทียบ (Posteriori Contrasts) ด้วยวิธี ทุกกี (Tukey-Honestly significance difference) พบว่าคะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันระหว่างนักเรียนในภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางกับภาคใต้ ภาคกลางกับกรุงเทพฯ และภาคเหนือกับกรุงเทพฯ อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .05 และจากตาราง 27 พบว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น นักเรียนในกรุงเทพฯ ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 56.756 และนักเรียนจากภาคกลางได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 50.956 ซึ่งต่างกันเท่ากับ 5.800 และนักเรียนในกรุงเทพฯ มีคะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างจากคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.766

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนทคลอง ไม่พบว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนจากโรงเรียนควบคุม แต่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันในภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะแตกต่างกันระหว่างภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางกับภาคใต้ ภาคกลางกับกรุงเทพฯ และภาคเหนือกับกรุงเทพฯ

ข. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

นำคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนจากแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ดังตารางที่ 28 รวมทั้งแสดงค่าสถิติของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ดังตารางที่ 29 ดังนี้

ตาราง 28 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION			SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F
MAIN EFFECTS							
หลักสูตร	(V3)		52.176	1	52.176	9.954	0.002
เพศ	(V4)		0.489	1	0.489	0.093	0.760
ภาค	(V2)		550.695	4	137.674	26.264	0.000
INTERACTIONS							
V3	V4		1.598	1	1.598	0.305	0.581
V3	V2		51.466	4	12.867	2.455	0.045
V4	V2		53.944	4	13.486	2.573	0.037
V3	V4	V2	39.596	4	9.899	1.888	0.111
RESIDUAL			4036.221	770	5.242		
TOTAL			4785.453	789	6.065		

ตาราง 29 ค่าสถิติตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรม เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร
เพศ และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มควบคุม	441	23.342	2.315
	กลุ่มทดลอง	349	22.871	2.618
เพศ	ชาย	379	23.079	2.587
	หญิง	411	23.185	2.345
ภาค	ตะวันออกเฉียงเหนือ	169	21.698	2.372
	เหนือ	136	23.743	2.413
	กลาง	158	23.190	2.252
	ใต้	163	23.123	2.252
	กรุงเทพฯ	164	24.067	2.358
รวม		790	23.134	2.463

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม จากตาราง 28
คะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่าแตกต่างกันระหว่างนักเรียนในโรงเรียน
ทดลอง และโรงเรียนควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (sig. of F = 0.002)
และจากตาราง 29 คะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนทดลอง
ต่ำกว่าในโรงเรียนควบคุมเท่ากับ 0.471 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.263

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ จากตาราง 28 คะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่พบความแตกต่างระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติ แต่จากตาราง 29 คะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชาย เท่ากับ 0.006 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.011

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาค จากตาราง 28 คะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อแยกตามที่ตั้งของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และ กรุงเทพฯ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (sig. of F = 0.000) และจากการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามวิธี ทุกกี (Tukey-Honestly significance difference) พบว่าคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนแตกต่างกันระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับกรุงเทพฯ และ ภาคใต้กับกรุงเทพฯ อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจากตาราง 29 คะแนนเฉลี่ยการ ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในกรุงเทพฯ สูงสุดเท่ากับ 24.067 และคะแนนเฉลี่ยของ นักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่ำสุดเท่ากับ 21.698 ซึ่งต่างกันเท่ากับ 2.369 นักเรียน ในกรุงเทพฯ มีคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.933

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นักเรียนในโรงเรียนทดลองมีคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม แตกต่างจากนักเรียนในโรงเรียนควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ รวมทั้งการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมใน ภาคต่าง ๆ แตกต่างกัน โดยเฉพาะระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคใต้ ภาคกลาง ภาคเหนือ และกรุงเทพฯ รวมทั้งภาคใต้กับกรุงเทพฯ อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติ แต่คะแนนการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่แตกต่างกันระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง

ค. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมาวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ตามตาราง 30 รวมทั้งแสดงค่าสถิติของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามตาราง 31 ดังนี้

ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
พิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตร เพศ และภาค

SOURCE OF VARIATION			SUM OF SQUARES	DF	MEAN SQUARE	F	SIG. OF F
MAIN EFFECTS							
หลักสูตร	(V3)		48414.914	1	48414.914	36.326	0.000
เพศ	(V4)		14398.199	1	14398.199	10.803	0.001
ภาค	(V2)		202064.750	4	50516.188	37.903	0.000
INTERACTIONS							
V3	V4		3620.220	1	3620.220	2.716	0.100
V3	V2		20344.250	4	5086.063	3.816	0.004
V4	V2		13823.285	4	3455.821	2.593	0.035
V3	V4	V2	12709.707	4	3177.427	2.384	0.050
RESIDUAL			1026240.063	770	1332.779		
TOTAL			1338137.000	789	1695.991		

ตาราง 31 ค่าสถิติตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร
เพศ และภาค

ตัวแปร		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หลักสูตร	กลุ่มทดลอง	441	148.751	42.017
	กลุ่มควบคุม	349	133.043	38.409
เพศ	ชาย	379	137.264	42.844
	หญิง	411	146.005	39.178
ภาค	ตะวันออกเฉียงเหนือ	169	130.491	38.706
	เหนือ	136	147.397	39.284
	กลาง	158	143.563	36.319
	ใต้	163	121.724	39.469
	กรุงเทพฯ	164	167.122	36.865
รวม		790	141.811	41.184

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม จากตาราง 30 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่าแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (sig. of F = 0.000) และจากตาราง 31 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนทดลองมากกว่าในโรงเรียนควบคุมเท่ากับ 15.708 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 6.940

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ จากตาราง 30 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ของนักเรียน พบว่าแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .00 (sig. of $F = 0.001$) และจากตาราง 31 นักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนมากกว่านักเรียนชาย เท่ากับ 8.741 และมากกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด เท่ากับ
 4.194

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาค จากตาราง 30 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 เมื่อแยกตามที่ตั้งของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และ
 กรุงเทพฯ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (sig. of $F = 0.000$) และ
 จากการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามวิธี ทุกี (Tukey-
 Honestly significance difference) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกัน
 กันระหว่างภาคกลางกับภาคใต้ ภาคเหนือกับภาคใต้ กรุงเทพฯกับภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียง
 เหนือกับกรุงเทพฯ อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .05 และจากตาราง 31 คะแนนเฉลี่ย
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกรุงเทพฯ สูงสุดเท่ากับ 167.122 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนของนักเรียนในภาคใต้ต่ำสุดเท่ากับ 121.724 ซึ่งต่างกันเท่ากับ 5.398 ผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนของนักเรียนในกรุงเทพฯ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด เท่ากับ 5.311

จึงกล่าวได้ว่า นักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีคะแนน
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503
 นอกจากนั้น คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง
 รวมทั้งแตกต่างกันระหว่างภาคที่ตั้ง อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติอีกด้วย

4.1.9 วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้อง กับตัวแปรพฤติกรรม

เชิงจริยธรรม

นำคะแนนตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เหตุผลเชิงจริยธรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคะแนนตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ได้แก่ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักกีฬา มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation) และทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังแสดงไว้ตามตาราง 32 ดังนี้

ตาราง 32 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

พฤติกรรมเชิง จริยธรรม ตัวแปร ที่เกี่ยวข้อง	วินัย	ขยัน	ร่วมมือ	ช่วยตัวเอง	เสียสละ	ซื่อสัตย์	น้ำใจ นักกีฬา
การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย	-0.0668 (790) S=0.030	0.1231 (790) S=0.001	0.0087 (790) S=0.403	-0.0654 (790) S=0.033	0.0552 (790) S=0.060	0.0584 (790) S=0.050	-0.0395 (790) S=0.134
เหตุผลเชิง จริยธรรม	-0.0729 (790) S=0.020	-0.0332 (790) S=0.176	-0.0931 (790) S=0.004	-0.0150 (790) S=0.337	-0.0120 (790) S=0.368	-0.0186 (790) S=0.301	0.0563 (790) S=0.057
ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน	-0.0963 (790) S=0.003	0.0203 (790) S=0.284	-0.2226 (790) S=0.001	0.0371 (790) S=0.149	0.0456 (790) S=0.100	-0.0170 (790) S=0.317	0.2027 (790) S=0.001

(สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ / (จำนวนข้อมูล) / S = นัยสำคัญทางสถิติ)

จากตาราง 32 แสดงว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มีค่าไม่สูงนัก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ เท่ากับ 0.2226 และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุดระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ เท่ากับ 0.0087

ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเอง และความซื่อสัตย์ อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ การเสียสละ และความมีน้ำใจนักกีฬา ไม่พบความสัมพันธ์กันอย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรม กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเฉพาะความมีวินัย และการให้ความร่วมมือ อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .02 ส่วนเหตุผลเชิงจริยธรรม กับพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักกีฬา ไม่พบความสัมพันธ์กันอย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความมีวินัย การให้ความร่วมมือ และความมีน้ำใจนักกีฬา อย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .003 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเอง การเสียสละ และความซื่อสัตย์ ไม่พบความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า พฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร มีความสัมพันธ์กันเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเท่านั้น พฤติกรรมการให้ความร่วมมือมีความสัมพันธ์กันกับเหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการช่วยตัวเอง และพฤติกรรมความซื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่วนพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา มีความสัมพันธ์เฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น นอกจากนี้ ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างเชื่อมั่นได้

4.2 ข้อมูลภาคการศึกษา เฉพาะกรณี

ผู้วิจัยศึกษาสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนวัดหนองบัว ซึ่งเป็นโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนวัดสวนส้ม ซึ่งเป็นโรงเรียนควบคุมด้วยตนเอง (Direct Observation) พร้อมทั้งจดบันทึกพฤติกรรมที่พบ โดยมีเค้าโครงการสังเกตกำหนดไว้ล่วงหน้า (มีระเบียบในหน้า 81) การสังเกตของผู้วิจัยกระทำระหว่างเวลาที่นักเรียนมาถึงโรงเรียนจนกระทั่งกลับจากโรงเรียน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 ในการเสนอข้อมูลภาคการศึกษา เฉพาะกรณี ผู้วิจัยขอเสนอเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนที่สังเกต
2. สภาพและบรรยากาศของการจัดการเรียนการสอน
3. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สังเกตได้ระหว่างโรงเรียนวัดหนองบัว กับโรงเรียนวัดสวนส้ม

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียนที่สังเกต

ก. โรงเรียนวัดหนองบัว เป็นโรงเรียนประชาบาลในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งอยู่ที่ ต.สวนบัว อ.บ้านแพ้ว เป็นโรงเรียนทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2519 เรื่อยมาปีละชั้น จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2522 มีนักเรียนที่ผู้วิจัยสังเกตจำนวน 14 คน เป็นนักเรียนชาย 6 คน นักเรียนหญิง 8 คน โรงเรียนวัดหนองบัว ตั้งอยู่ริมถนนสายบ้านแพ้ว-พระประโทน ห่างจากกรุงเทพฯ ไปตามถนนสายธนบุรี-ปากท่อ ประมาณ 38 กิโลเมตร บริเวณโรงเรียนมีน้อย และพื้นที่เป็นที่ตำนาน้ำท่วมถึง นักเรียนส่วนใหญ่ใช้ลานวัดเป็นที่เล่นพักผ่อน ไม่มีห้องสมุดรวมแต่มีมุมห้องสมุดในห้องเรียน บริเวณโรงเรียนและอาคารเรียนสะอาด ไม่มีรั้ว โรงเรียนตั้งอยู่บนลานวัดหนองบัว

เมื่อนักเรียนมาถึงโรงเรียน จะมีครูคอยดูแลความเรียบร้อยอยู่ตรงทางเข้า เด็กนักเรียนส่วนหนึ่งจะทำเวรตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น จัดบอร์ด ทำความสะอาดห้อง จัดโต๊ะในห้องเรียน ส่วนหนึ่งทำการบ้านที่ค้างอยู่ บางคนเล่นที่ลานวัด เมื่อได้ยินสัญญาณโรงเรียนเข้า นักเรียนจะมา

เข้าแถวหน้าห้องเรียน เคารพธงชาติ สวดมนต์ โดยมีครูประจำชั้นดูแลความเรียบร้อยตรวจสอบ
 สุขภาพของนักเรียน ขณะเดียวกันครูใหญ่หรือผู้ใหญ่อื่นๆ จะชี้แจงหรืออบรมการปฏิบัติตน
 ของนักเรียนตามระเบียบของโรงเรียน รวมทั้งมารยาท ตลอดจนข่าวสาร กิจกรรมที่นักเรียน
 ควรปฏิบัติ ต่อจากนั้นนักเรียนเดินแถวเป็นระเบียบเข้าห้องเรียน เมื่อนักเรียนเข้าชั้นเรียน
 ครูประจำชั้นจะอบรมชี้แจงหรือจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (home room) ประมาณ 5-10 นาที
 แล้วจึงดำเนินการสอน ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในห้องทดลอง จะสอนวิชาต่าง ๆ ใน
 กลุ่มวิชาทักษะ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 สอนเฉพาะจริยศึกษาและกิจกรรมสร้างนิสัย ส่วนศิลปะศึกษา ดนตรี พล และกลุ่มการทำงานพื้นฐาน
 อาชีพ มีครูพิเศษทำการสอน

การสอนในภาคเช้าดำเนินไปประมาณ 3 ชั่วโมง นักเรียนจะพักรับประทานอาหารกลางวัน
 ซึ่งส่วนใหญ่ทำเอง หรือซื้ออาหารที่โรงเรียนจัดทำในรูปของโครงการอาหารกลางวัน เมื่อพักรับ
 รับประทานอาหารเสร็จ ส่วนใหญ่ไปวิ่งเล่นที่ลานวัด หรืออ่านหนังสือในห้องเรียน เมื่อได้ยินสัญญาณ
 ให้นักเรียนเข้าเรียนในภาคบ่าย นักเรียนเข้าแถวหน้าชั้น และอาจได้รับฟังคำชี้แจงจากครูเจ้าหน้าที่
 จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วจึงเข้าชั้นเรียน เรียนอีก 2 ชั่วโมง โรงเรียนเล็ก ครูประจำชั้นจะ
 ชี้แจงปัญหาที่เกิดขึ้นในรอบวันและบอกให้นักเรียนปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เด็กนักเรียนส่วนหนึ่งจะกลับ
 บ้าน อีกส่วนหนึ่งจะอยู่ที่โรงเรียนเพื่อรับการสอนซ่อมเสริมจากครูในเรื่องราวที่นักเรียนไม่เข้าใจ
 ประมาณ 30-40 นาที แล้วจึงให้นักเรียนกลับบ้าน

ข. โรงเรียนวัดสวนส้ม เป็นโรงเรียนประชาบาลสังกัดองค์การบริหาร
 ส่วนจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งอยู่ที่ ต.สวนส้ม อ.บ้านแพ้ว เป็นโรงเรียนควบคุม สอนตามหลักสูตร
 ประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ผู้วิจัยสังเกตนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 คน เป็น
 นักเรียนชาย 6 คน นักเรียนหญิง 4 คน โรงเรียนวัดสวนส้มตั้งอยู่ริมคลองดำเนินสะดวก ห่าง
 จากกรุงเทพฯ ไปตามถนนสายเพชรเกษม และลงเรือที่อำเภอกะทู้แบน ไปตามคลองดำเนิน
 สะดวก เป็นระยะทางรวมทั้งสิ้นประมาณ 30 กิโลเมตร บริเวณโรงเรียนมีเนื้อที่กว้าง มีสนาม
 หน้าโรงเรียน ปลูกต้นไม้และไม้ดอกสวยงาม มีเรือนเลี้ยงสัตว์ แปลงปลูกต้นไม้และผัก ตลอดจน
 มีสนามเด็กเล่น มีรั้วต้นไม้ บริเวณโรงเรียนสะอาด และสงบ

เมื่อนักเรียนมาถึงโรงเรียน จะมีครูคอยดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยก่อนที่โรงเรียนจะเข้า นักเรียนส่วนหนึ่งจะทำหน้าที่ของตน เช่น รดน้ำต้นไม้ที่ปลูกไว้ ให้อาหารสัตว์ บางคนทำการบ้าน บางคนวิ่งเล่นในสนาม เมื่อได้ยินสัญญาณโรงเรียนเข้า นักเรียนจะเข้าแถวที่สนามของโรงเรียน มีครูประจำชั้นดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อเคารพธงชาติ และสวดมนต์ หลังจากนั้นครูใหญ่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะทำการอบรมชี้แจงการปฏิบัติตนตามระเบียบและมรรยาทต่าง ๆ ที่เหมาะสม แล้วจึงให้นักเรียนแยกเดินเข้าชั้นเรียน เมื่อนักเรียนเข้าเรียน ครูประจำชั้นจะสำรวจนักเรียนว่าใครขาดเรียนบ้าง อาจมีการแนะนำตักเตือนเกี่ยวกับการบ้านหรือการปฏิบัติตนของนักเรียนประมาณ 5-10 นาที แล้วจึงทำการสอน ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา ยกเว้น พลศึกษา งานประดิษฐ์ และเกษตร การสอน เป็นวิชา ๆ วิชาละ 1 ชั่วโมง แบ่งเป็นการเรียนภาคเช้า 3 ชั่วโมง ภาคบ่าย 2 ชั่วโมง การรับประทานอาหารกลางวัน เด็กส่วนใหญ่ นำเอาอาหารมารับประทานเองในห้อง เมื่อเสร็จจากรับประทานอาหารเด็กจะไปเล่นที่สนามหรือสนามเด็กเล่น เมื่อได้ยินสัญญาณให้เข้าเรียนในภาคบ่าย เด็กจะเข้าแถวหน้าห้องเรียน ครูเจ้าหน้าที่จะทำหน้าที่ประกาศข้อควรปฏิบัติหรือแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนที่ผิดพลาด แล้วจึงให้เข้าชั้นเรียน เมื่อได้ยินสัญญาณโรงเรียนเลิก เด็กนักเรียนส่วนหนึ่งกลับบ้าน อีกส่วนหนึ่งที่มีหน้าที่ประจำวันจะทำความสะอาดห้อง จัดโต๊ะเรียนให้เป็นระเบียบ แล้วจึงกลับบ้าน

4.2.2 สภาพและบรรยากาศของการจัดการเรียนการสอน

ก. โรงเรียนวัดหนองบัว ห้องเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นห้องทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีการจัดบอร์ดที่หน้าห้อง เป็นความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียน มีแผนภูมิ มุมอุปกรณ์การสอน มุมหนังสืออ่าน มีเกมส์ให้นักเรียนเล่นเมื่อมีเวลาว่าง การเรียนการสอนโดยมากครูเป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียนปฏิบัติ การสอนโดยมากให้เด็กเป็นศูนย์กลาง จัดการเรียนเป็นกลุ่ม และใช้วิธีการกลุ่ม มีการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นมากขึ้น นักเรียนมิได้ถูกให้นั่งฟังนิ่ง ๆ แต่มีกิจกรรมที่ต้องทำอยู่เสมอ นักเรียนมีความกล้าในการแสดงออก และการเรียนตามบทเรียน คงเป็นไปตามความก้าวหน้าของเด็ก ซึ่งมีความสามารถไม่เท่ากัน บรรยากาศของห้องเรียนมีชีวิต ตื่นเต้น และเร้าใจเสมอ ซึ่งทำให้การเรียนการสอนเป็นไปในลักษณะให้นักเรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักการแก้ปัญหา บางครั้งได้มีโอกาสทดลองร่วมใน

กิจกรรมที่ครูจัดขึ้น การสอนแบบบรรยายยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะในระยะที่ขึ้นบทเรียนใหม่ ๆ นักเรียนได้มีโอกาสร่วมในขบวนการเรียนการสอนมาก เช่น ช่วยครูคิดอุปกรณ์ ซีทีแผ่นภูมิ ตอบคำถามของเพื่อน ร่วมในกิจกรรมการทดลอง ฯลฯ สภาพการเรียนการสอนดังกล่าว เด็กนักเรียนมีความพอใจในการเรียน แต่ครูต้องทำงานหนักมาก โดยเฉพาะการเตรียมตัวสอน ตลอดจนเตรียมอุปกรณ์การสอน และข้อคำถามต่าง ๆ เพื่อเร้าให้นักเรียนได้มีการแสดงออกให้มากที่สุด

ข. โรงเรียนวัดสวนส้ม ห้องเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัย

ทำการสังเกต พบว่าวิธีการสอน เป็นแบบบรรยายตามหนังสือแบบเรียนเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนมีโอกาสดังออกน้อยมาก อาจมีในรูปคำถาม-นักเรียนตอบ อุปกรณ์ไม่ค่อยมี เด็กเรียนวิชา คณิต-เขียนไทยมาก เช่น เมื่อครูอธิบายเสร็จ จะเขียนสรุปความสำคัญบนกระดานแล้วให้นักเรียนลอกหรือบอกให้จด การเรียนเน้นในเนื้อหาของการสอนมากกว่ากิจกรรมที่เด็กแสดงออก ครูยังเป็นศูนย์กลางของเด็ก ยกเว้นการเรียนพลศึกษา เกษตร ซึ่งเด็กได้แสดงออกมาก เด็กนำดินไม้มาปลูกที่โรงเรียน และหมั่นรดน้ำ พรวันดิน เพื่อต้องการเห็นความเจริญเติบโต โดยเฉพาะต้นฝรั่ง ชมพู ส้ม ที่นักเรียนนำมาปลูก การจัดตกแต่งสนาม ซึ่งนักเรียนมีส่วนร่วมด้วยอย่างมาก การสอนเน้นที่เนื้อหาวิชา และสอนให้ท่องจำเป็นส่วนใหญ่ การค้นคว้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมมีน้อย ห้องสมุดไม่มี ดังนั้น ความรู้ที่นักเรียนได้รับจึงเป็นความรู้ที่ได้จากครูและหนังสือแบบเรียนเท่านั้น

4.2.3 พฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากการสังเกตเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม

จากการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 7 ประการ ประกอบด้วย พฤติกรรม ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักกีฬา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดหนองบัว จำนวน 14 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และโรงเรียนวัดสวนส้ม จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนควบคุม ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 นั้น มีโครงสร้างของการสังเกตดังนี้

พฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร สังเกตความตั้งใจเรียน การทำการบ้าน การซักถามครู การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และการขาดเรียน

พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ สังเกตการช่วยทำงานในห้องเรียน การจัดโต๊ะ จัดบอร์ด การทำความสะอาดห้องเรียน การร่วมทำกิจกรรมในห้องเรียน และในโรงเรียน เช่น ทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น

พฤติกรรมการช่วยตัวเอง สังเกตการตั้งใจทำงานในห้องเรียน เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง นักเรียนพยายามทำให้สำเร็จ

พฤติกรรมการเสียสละ สังเกตการช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเจ็บป่วย แบ่งอาหารและของใช้ จำเป็นให้เพื่อนที่ขาดแคลน รวมทั้งการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและบุคคลอื่น

พฤติกรรมความซื่อสัตย์ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไม่พูดเท็จ การประพฤติตนเป็นขโมย การลอกการบ้านเพื่อน การคืนของที่เก็บได้ให้เจ้าของ รวมทั้งการไม่ทุจริตในการสอบ

พฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา สังเกตการให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด การรู้แพ้รู้ชนะ การยอมรับผิดเมื่อทำผิด รวมทั้งการยอมรับความสามารถของเพื่อนในชั้นเรียน

จากโครงสร้างการสังเกตดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอผลการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ปรากฏในสายตาของผู้วิจัยดังตาราง 33 ดังนี้

ตาราง 33 พฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากการสังเกต เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนทดลอง และ
โรงเรียนควบคุม

โรงเรียน พฤติกรรม เชิงจริยธรรม	โรงเรียนทดลอง (โรงเรียนวัดหนองบัว)	โรงเรียนควบคุม (โรงเรียนวัดสวนส้ม)
1. ความมีวินัย	นักเรียนเข้าแถวเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยครูไม่ต้องคอยควบคุม มีหัวหน้าห้องรับผิดชอบดูแล นักเรียนส่วนใหญ่มาโรงเรียนทันเวลา การแต่งกายเรียบร้อย ตามสภาพของเด็กในท้องถิ่นชนบท ไม่ค่อยสะอาดนัก นักเรียนทุกคนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน การซื้อของมีการเข้าแถวบ้าง แต่ดูไม่เป็นระเบียบ ส่วนการทำงานในสมุดแบบฝึกหัด เป็นระเบียบเรียบร้อยดี รวมทั้งการเก็บของเครื่องใช้ในห้องเรียน แม้จะมีมาก เช่น อุปกรณ์การเรียน มุมห้องสมุด ก็เป็นหมวดหมู่อย่างสังเกตเห็นได้ชัด	นักเรียนเข้าแถวและเดินแถวเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมีครูคอยดูแลและซักเตือน ขณะเดียวกันมีครูเจ้าหน้าที่จะคอยประกาศว่า นักเรียนจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร ในการเดินหรือเข้าแถว เด็กนักเรียนมาโรงเรียนทันเวลา การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยพอสมควร เนื่องจากมีเสื้อผ้าที่สวมใส่น้อย การทำงานในสมุดแบบฝึกหัดเรียบร้อยพอสมควร เด็กนักเรียนจะรีบทำการบ้านให้เสร็จโดยเร็ว ดังนั้นความคงที่ของการทำงานเป็นระเบียบมีไม่มากนัก การเก็บของ และวางเครื่องเขียนแบบเรียนเรียบร้อย เนื่องจากมีเครื่องใช้น้อยมาก เด็กนักเรียนมีความพร้อมเพรียงกันดีในการทำงานในสนามของโรงเรียน

ตาราง 33 (ต่อ)

โรงเรียน พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	โรงเรียนทดลอง (โรงเรียนวัดหนองบัว)	โรงเรียนควบคุม (โรงเรียนวัดสวนส้ม)
2. ความขยันหมั่นเพียร	นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียนมาก เนื่องด้วยในช่วงเวลาของการเรียนมีกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงเสมอ นักเรียนมีความสนใจซักถามปัญหาถามมาก แสดงความอยากรู้ อยากเห็นอย่างเห็นได้ชัด การทำงานในสมุดเสร็จตามกำหนดเวลา เนื่องจากยุทธวิธีการสอน ใช้วิธีการกลุ่ม และยังมีมีการแข่งขันกันด้วย เมื่อมีเวลารว่างนักเรียนหญิงจะอ่านหนังสือทำการบ้าน นักเรียนชายชอบคุย และเล่นเกมส์ นักเรียนทั้งหมดไม่มีใครขาดเรียน	นักเรียนสนใจการเรียนพอประมาณ ตั้งใจทำงานด้วยความเรียบร้อย โดยเฉพาะการจดงานตามครูบนกระดานหรือบอกให้จด การทำงานเสร็จไม่ค่อยทัน เพราะเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ทำงานช้า การแสดงความคิดเห็นของนักเรียนมีน้อย นักเรียนจะตอบเมื่อครูถามเท่านั้น ส่วนใหญ่เด็กนักเรียนไม่ขาดเรียน และชอบมาโรงเรียน มาเล่นกีฬาที่โรงเรียน
3. การให้ความร่วมมือ	นักเรียนช่วยจัดโต๊ะ จัดบอร์ดในห้องเรียน ให้ความร่วมมือในการโยกย้ายโต๊ะเพื่อทำกิจกรรม และเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นอย่างดี เด็กแต่ละหมู่จะตั้งใจจัดบอร์ดที่หน้าห้องเรียน ส่วนการทำความสะอาดห้องเรียน นักเรียนหญิงจะให้ความร่วมมือมากกว่านักเรียนชาย ทุกคนรู้หน้าที่ของตนโดยไม่ต้องเตือน และมีหัวหน้ากลุ่มคอยควบคุมดูแลความเรียบร้อย กิจกรรมนอกห้องเรียน นักเรียนให้ความร่วมมืออย่างมาก เช่น การขุดดินปลูกต้นไม้ ขุดรดน้ำ รวมทั้งทำความสะอาดบริเวณสนาม	นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำความสะอาดห้องเรียน พอประมาณ เด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะรีบทำในตอนเลิกเรียนเพื่อจะได้รีบกลับบ้าน การช่วยเหลือกิจกรรมในห้องเรียนไม่ค่อยมี มีกิจกรรมนอกห้องเรียนบ่อย นักเรียนมีส่วนในการปลูกต้นไม้ ทำกรงเลี้ยงไก่ ทำรั้ว ตัดหญ้า พรวนดินในสนาม นักเรียนพอใจในการทำกิจกรรมดังกล่าว รวมทั้งให้การดูแลเอาใจใส่ ไม่ให้ใครมาทำลายสิ่งที่พวกเขามีส่วนในการสร้างสรรค์นั้นด้วย

ตาราง 33 (ต่อ)

โรงเรียน พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	โรงเรียนทดลอง (โรงเรียนวัดหนองบัว)	โรงเรียนควบคุม (โรงเรียนวัดสวนส้ม)
4. การช่วยตัวเอง	นักเรียนพยายามทำการบ้านเอง โดยการปรึกษาหารือกันในกลุ่ม มีการค้นคว้าแก้ปัญหาตนเองในการจัดทำสมุดภาพ จากภาพที่ครูจัดหามาให้ นักเรียนจะพยายามคิดหาเหตุผลด้วยตนเองในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาพกับชุมชนที่นักเรียนอยู่ นักเรียนคนใดรู้ตัวว่าเรียนอ่อนไม่เข้าใจเรื่องใดจะพยายามขอให้เพื่อนหรือครูอธิบายให้เข้าใจทันที	นักเรียนทำแบบฝึกหัดการบ้านด้วยตนเอง ต่างคนต่างทำ ไม่มีการสอบถามกัน พอมีเวลาว่าง นักเรียนชายจะคุยกัน เล่นกัน นักเรียนจะพยายามทำงานการบ้านให้เสร็จ เด็กชอบเล่นกีฬามาก เล่นไม่ค่อยเป็นก็พยายามเล่นให้เป็น เพื่อจะได้เล่นเป็นกลุ่มกับเพื่อน ๆ ได้ ซึ่งเด็กจะกระตือรือร้นมากเมื่อถึงชั่วโมงพลศึกษา
5. การเสียสละ	นักเรียนมีการช่วยเหลือกันที่ ต่างมีความรักใคร่ช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะการให้หยิบยืมอุปกรณ์การเรียน ใช้เครื่องเขียนร่วมกัน เวลารับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนจะรับประทานเป็นกลุ่ม แบ่งปันอาหารซึ่งกันและกัน เวลาที่มีกิจกรรมที่ต้องสาธิต เพื่อน ๆ จะยอมเปลี่ยนที่นั่งให้คนที่เดี้ยงหรือสายตาสั้นอยู่ใกล้ขีดกิจกรรมด้วยความเต็มใจ การเสียสละทรัพย์สินของนั้นไม่พบ นอกจากนั้นยังพบว่านักเรียนที่เรียนเก่งพยายามอธิบายโจทย์ปัญหาหรือการบ้านให้เพื่อนที่เรียนไม่เข้าใจอีกด้วย	ไม่พบว่ามี การให้ยืมอุปกรณ์การเรียน ซึ่งกันและกัน แต่จากการสังเกตพบว่า นักเรียนมีเครื่องเขียนแบบเรียนจำกั่มาก แต่เวลาเรียนงานประดิษฐ์เศษวัสดุ นักเรียนบางคนนำเศษผ้ามาแจกจ่ายเพื่อนที่ไม่มี การรับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนต่างคนต่างเอามารับประทานกันเอง และมีจำนวนน้อย บางคนต้องนำเอาอาหารมารับประทานที่โรงเรียนวันเว้นวัน การเสียสละอย่างอื่นไม่พบ ส่วนการอธิบายปัญหาการเรียนไม่มี

ตาราง 33 (ต่อ)

โรงเรียน พฤติกรรม เชิงจริยธรรม	โรงเรียนทดลอง (โรงเรียนวัดหนองบัว)	โรงเรียนควบคุม (โรงเรียนวัดสวนส้ม)
6. ความซื่อสัตย์	ไม่พบว่ามีนักเรียนประพฤติตนเป็นขโมย ในชั้นไม่มีของใครเคยหาย แต่พบว่าเวลา ทำงานไม่เสร็จตามกำหนดมีการแก้ตัว ตลอดจนไม่พบว่ามีนักเรียนลอกการบ้านกัน เนื่องจากครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียน ปรึกษาหารือกันได้อยู่แล้ว ไม่พบพฤติกรรม ที่เก็บของได้นำส่งครู รวมทั้งไม่พบว่ามี การทุจริตในการสอบ	เด็กส่วนใหญ่ซื่อ พูดอะไรตรงไป ตรงมา มีการลอกการบ้านกันบ้าง เด็กก็บอกตามตรง ว่าลอกมาจากเพื่อน เพราะไม่เข้าใจที่ครูสอน ไม่พบการ ทุจริตในการสอบ และพฤติกรรมเป็น ขโมย
7. ความมีน้ำใจ นักกีฬา	นักเรียนส่วนใหญ่มีการให้อภัยซึ่งกัน และกัน เมื่อเพื่อนทำผิด เช่น กลั่นแกล้ง รังแกกัน ก็ให้อภัยกัน นักเรียนยอมรับ ความสามารถของ เพื่อนที่ได้รับแต่งตั้ง เป็น หัวหน้าชั้น หรือหัวหน้ากลุ่ม	มีการขบถกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะ เมื่อครูไม่อยู่ จึงมีการทะเลาะกันบ้าง แต่สิ่งเกิดพบว่า การโกรธกันมีเพียง ชั่วคราว แล้วก็พูดกันตามปกติ มีการยอม รับและ เชื้อฟังหัวหน้าชั้น เมื่อครูมอบ หมายให้ดูแลความเรียบร้อยในห้อง เรียน

จากพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้จาก โรงเรียนวัดหนองบัว และโรงเรียนวัดสวนส้ม นั้น แสดงว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 7 ประการ ดังกล่าวไม่แตกต่างกันมากนัก ที่แตกต่างกันส่วนใหญ่เป็นผลมาจากยุทธวิธีการสอนของครู ซึ่งสร้าง กิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงออกแตกต่างกันไป ดัง เช่น การสอนในโรงเรียน ทดลอง ซึ่งมีเด็กเป็นศูนย์กลาง ส่วนการสอนในโรงเรียนควบคุมมีครูเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นพฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียนในโรงเรียนทดลอง จึงสังเกตเห็นได้ง่ายกว่าพฤติกรรมการแสดงออก ของนักเรียนในโรงเรียนควบคุม ส่วนนิสัยส่วนตัวในด้านต่าง ๆ การสังเกตระยะสั้นไม่ค่อยพบ กอปรกับผู้วิจัยเป็นบุคคลภายนอก แม้จะสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนบ้างแล้วก็ตาม อาจทำให้ พฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติ เป็นนิสัยมิได้แสดงออกมา อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามครูและนักเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่นักเรียนต้องช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เลี้ยงน้อง ทำกับข้าว เนื่องจากพ่อแม่ต้อง ไปรับจ้างทำงานในไร่ ดังนั้นนักเรียนจึงต้องช่วยตัวเองมาก ในวันหยุดก็ช่วยพ่อแม่ทำงานหาเงิน มาใช้จ่ายในครอบครัวด้วย จากลักษณะดังกล่าว พฤติกรรมการช่วยตัวเอง ความขยันขันแข็ง และ การให้ความร่วมมือน่าจะมีความเด่นชัดในการปฏิบัติ แต่สังเกตไม่พบมากนัก เช่นเดียวกับพฤติกรรม อื่น ๆ ซึ่งปรากฏจากสังเกตไม่เด่นมากเช่นเดียวกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 7 ประการ ประกอบด้วยพฤติกรรมความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักกีฬา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 กับการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยมีสมมติฐานของการวิจัยดังนี้ (1) นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 7 ประการ สูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 (2) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม 7 ประการ ไม่แตกต่างกันระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง (3) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม 7 ประการ ไม่แตกต่างกันระหว่างนักเรียนในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ (4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม 7 ประการ มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยนำเครื่องมือดังกล่าวไปทำการทดสอบและสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนทดลองจำนวน 441 คน ในโรงเรียนควบคุม จำนวน 349 คน และทำการศึกษาเฉพาะกรณีด้วยการสังเกตพฤติกรรมทั่ว ๆ ไปของนักเรียนขณะที่อยู่ที่โรงเรียนจากโรงเรียนทดลองและควบคุม ในจังหวัดสมุทรสาคร

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีหาค่าสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 7 ด้าน คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการเปรียบเทียบระหว่างหลักสูตร (กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม) เพศ และภาค พร้อมทั้งการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้วยวิธีทูกี (Tukey) ระหว่างนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นตัวแทนของภาคเหนือ

นักเรียนในจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักเรียนในจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี สมุทรสาคร นครปฐม ซึ่งเป็นตัวแทนของภาคกลาง นักเรียนในจังหวัดสงขลา เป็นตัวแทนของภาคใต้ กับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ประกอบกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสังเกตจากการศึกษา เฉพาะกรณี ดังผลสรุปการวิจัยที่แสดงไว้ตามตาราง 34 และ 35 ดังนี้

ตาราง 34 สรุปผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และความสัมพันธ์ของตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรม กับตัวแปรที่เกี่ยวข้องของข้อมูลภาคสนาม รวมทั้งข้อมูลภาคการศึกษาเฉพาะกรณี

ตัวแปร	ข้อมูลภาคสนาม				ข้อมูลภาคการศึกษาเฉพาะกรณี
	ความสัมพันธ์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	หลักสูตร	เพศ	ภาค	
1. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม					
1.1 ความมีวินัย	←	-	-	-	ไม่พบความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนจากโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุมอย่างเด่นชัด
1.2 ความขยันหมั่นเพียร	←	-	-	-	
1.3 การให้ความร่วมมือ	←	*	-	**	
1.4 การช่วยตัวเอง	←	-	*	**	
1.5 การเสียสละ	←	-	-	*	
1.6 ความซื่อสัตย์	←	*	-	-	
1.7 ความมีน้ำใจนักกีฬา	←	-	*	**	
2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง					
2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	←	-	**	**	*.01 < p < .05
2.2 เหตุผลเชิงจริยธรรม	←	**	-	**	** p < .01
2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	←	**	**	**	

ตาราง 35 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาคด้วยวิธี ทุกกี (Tukey-Honestly significant difference) ของตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปร	ภาค	ภาค				
		ตะวันออก เฉียงเหนือ	เหนือ	กลาง	ใต้	กรุงเทพฯ
การให้ความร่วมมือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	-	-	-	*	*
	เหนือ	-	-	-	-	-
	กลาง	-	-	-	-	-
	ใต้	-	-	-	-	-
การช่วยตัวเอง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	-	-	-	-	-
	เหนือ	-	-	-	-	-
	กลาง	-	-	-	-	-
	ใต้	-	*	-	-	*
การเสียสละ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	-	-	-	-	-
	เหนือ	-	-	-	-	-
	กลาง	-	-	-	-	-
	ใต้	*	-	-	-	-
ความมีน้ำใจนักกีฬา	ตะวันออก เฉียงเหนือ	-	-	-	-	*
	เหนือ	-	-	-	-	-
	กลาง	-	-	-	*	-
	ใต้	-	-	-	-	*

ตาราง 35 (ต่อ)

ตัวแปร	ภาค	ภาค				
		ตะวันออก เฉียงเหนือ	เหนือ	กลาง	ใต้	กรุงเทพฯ
การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย	ตะวันออก เฉียงเหนือ	-	-	-	-	-
	เหนือ	-	-	-	-	*
	กลาง	*	-	-	-	*
	ใต้	-	-	*	-	*
เหตุผลเชิงจริยธรรม	ตะวันออก เฉียงเหนือ	-	*	*	*	*
	เหนือ	-	-	-	-	-
	กลาง	-	-	-	-	-
	ใต้	-	-	-	-	*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ตะวันออก เฉียงเหนือ	-	-	-	-	*
	เหนือ	-	-	-	*	-
	กลาง	-	-	-	*	-
	ใต้	-	-	-	-	*

* $.01 < p \leq .05$

✓ 5.1 สรุปผลการวิจัยของข้อมูลภาคสนาม : ตัวแปรพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

จากตาราง 34 และตาราง 35 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมความมีวินัย : นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมความมีวินัยไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีพฤติกรรมความมีวินัยไม่แตกต่างกัน และนักเรียนในภาคต่าง ๆ มีพฤติกรรมความมีวินัยไม่แตกต่างกัน ด้านความสัมพันธ์พบว่าพฤติกรรมความมีวินัย มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร : นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม นักเรียนชายและหญิงมีพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรไม่แตกต่างกัน และนักเรียนในภาคต่าง ๆ มีพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรไม่แตกต่างกัน ด้านความสัมพันธ์พบว่าพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรมีความสัมพันธ์เฉพาะกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ : นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมการให้ความร่วมมือต่ำกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนชาย และหญิงมีพฤติกรรมการให้ความร่วมมือไม่แตกต่างกัน และนักเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี มีพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ สูงกว่านักเรียนในจังหวัดสงขลา และกรุงเทพฯ ด้านความสัมพันธ์พบว่า พฤติกรรมการให้ความร่วมมือมีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พฤติกรรมการช่วยตัวเอง : นักเรียนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการช่วยตัวเองไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมการช่วยตัวเองสูงกว่านักเรียนชาย และนักเรียนในจังหวัดสงขลา มีพฤติกรรมการช่วยตัวเองสูงกว่านักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพฯ ด้านความสัมพันธ์พบว่า พฤติกรรมการช่วยตัวเอง มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

พฤติกรรมความเสี่ยงละ : นักเรียนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความเสี่ยงละไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม นักเรียนชายและหญิง มีพฤติกรรมความเสี่ยงละไม่แตกต่างกัน และนักเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี มีพฤติกรรมความเสี่ยงละ สูงกว่านักเรียนในจังหวัดสงขลา ด้านความสัมพันธ์พบว่า พฤติกรรมความเสี่ยงละ มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พฤติกรรมความซื่อสัตย์ : นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนในภาคต่าง ๆ มีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน ด้านความสัมพันธ์พบว่า พฤติกรรมความซื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

พฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา : นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม นักเรียนชายมีพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่านักเรียนหญิง และนักเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี มีพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่านักเรียนในกรุงเทพฯ นักเรียนในกรุงเทพฯ มีพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่าในจังหวัดสงขลา นักเรียนในจังหวัดสงขลา มีพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่านักเรียนในจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี สมุทรสาคร และนครปฐม ด้านความสัมพันธ์ พบว่าพฤติกรรมความมีน้ำใจนักกีฬา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย : นักเรียนในกลุ่มทดลองมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม นักเรียนชายได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากกว่านักเรียนหญิง และนักเรียนในกรุงเทพฯ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากกว่านักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ สงขลา ชัยนาท สุพรรณบุรี สมุทรสาคร และนครปฐม

เหตุผลเชิงจริยธรรม : นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน นักเรียนในกรุงเทพฯ และสงขลา มีเหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่านักเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี นักเรียนในกรุงเทพฯ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนในจังหวัดสงขลา และนักเรียนในจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี สมุทรสาคร นครปฐม มีเหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่านักเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน : นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนหญิง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนในกรุงเทพฯ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดสงขลา นักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสาคร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในจังหวัดสงขลา

✓ 5.2 สรุปผลการวิจัยของข้อมูลภาคการศึกษา เฉพาะกรณี

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในสภาพทั่ว ๆ ไป เมื่อนักเรียนอยู่ที่โรงเรียน ในสภาวะการสังเกต ได้มีการสร้างสถานการณ์จำลอง พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักกีฬา ของนักเรียนวัดหนองบัว จ.สมุทรสาคร ซึ่งเป็นโรงเรียนทดลอง ไม่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กับโรงเรียนวัดสวนส้ม จ.สมุทรสาคร ซึ่งเป็นโรงเรียนควบคุม

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยประเมินผลหลักสูตรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในกลุ่มทดลอง ไม่สูงกว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนในกลุ่มควบคุมนั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาวะการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทดลองหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 อย่างมาก เนื่องจากพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ต้องการสร้างเสริมให้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของนักเรียน จึงได้เน้นความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง โดยกำหนดไว้เป็นคุณสมบัติที่ต้องการเน้นไว้ในหลักสูตร ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 อย่างเห็นได้ชัด กลับปรากฏจากรายงานการวิจัยครั้งนี้ว่า ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจสืบเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ อาทิ จากขบวนการจัดรูปแบบการทดลองหลักสูตร จากครู จากกลวิธีการสอน จริยศึกษา รวมทั้งจากสื่อการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยขอแสดงความคิดเห็นสืบเนื่องจากผลการวิจัยไว้ดังนี้

5.3.1 จากขบวนการจัดรูปแบบการทดลองหลักสูตร

ก. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้หารือกับ ศึกษาธิการจังหวัด และหัวหน้าส่วนการศึกษา เพื่อคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษา เป็นโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม โดยให้คำนึงถึง การกระจายโรงเรียนตามขนาด โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ที่ตั้งในเมืองและชนบท สังกัดเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา มาเป็นโรงเรียนทดลอง และควบคุม เป็นระยะเวลา 6 ปี นับแต่ปี พ.ศ.2519 เป็นต้นไป ซึ่งจากการคัดเลือกดังกล่าว ไม่มีการตรวจสอบ

ตัวแปรอื่น ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนทดลอง และควบคุม ซึ่งหน่วยของการเลือก (Unit of Sample) ว่า เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ในด้านรูปแบบการบริหารงานวิชาการ อาคาร สถานที่ ตลอดจนวัสดุครุภัณฑ์ อีกทั้งไม่มีการตรวจสอบนักเรียนในกลุ่มทดลอง และควบคุม ซึ่งเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ว่า มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรในด้านสติปัญญาและฐานะทางเศรษฐกิจของนักเรียน ซึ่งมีผลอย่างสำคัญต่อผลการทดลอง ดังนั้นจึงเป็นการกำหนดเองว่า ตัวแปรอิสระทั้งจากโรงเรียน และตัวนักเรียนเองมีความเหมือนกัน ซึ่งไม่สามารถคาดหวังอย่างนั้นได้เลย ถ้าไม่มีการวัดมาก่อน หรือทั้งหน่วยของการเลือก และหน่วยของการวิเคราะห์เกิดจากการสุ่ม (Random Sampling) อีกทั้งไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรได้ด้วย (Representation of population) ด้วยเหตุนี้ รูปแบบของการทดลองจึงเข้าลักษณะเลือกกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยไม่มีการวัดครั้งแรกหรือสุ่ม (Static Group Comparison) ดังนี้

x	O_2	กลุ่มทดลอง
$\sim x$	O_2	กลุ่มควบคุม

x : หมายถึง การให้ Treatment ในที่นี้หมายถึงขบวนการทดลอง
ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521

$\sim x$: หมายถึง การให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503
เป็นไปตามปกติ ในกลุ่มควบคุม

O_2 : หมายถึง การจัดและประเมินผลการกระทำ x และ $\sim x$ แล้วนำ
มาพิจารณาศึกษาเปรียบเทียบ

ซึ่งจากรูปการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการทดลองดังกล่าว จะเห็นได้ว่าไม่สามารถจะควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน ซึ่งมีอิทธิพลอย่างสำคัญยิ่งต่อผลการทดลอง ซึ่งอาจผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้

ข. ตัวแปรแทรกซ้อน (Extraneous Variables)

จากการทดลองหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ของกรมวิชาการ
ครั้งนี้เป็นการทดลองในสภาพการณ์ที่เป็นจริง (Field Experiment) โดยไม่มีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนใด ๆ ซึ่งเป็นผลทำให้ผลที่ได้จากการทดลองผิดพลาดได้ ตัวแปรที่แทรกซ้อนต่อการทดลองซึ่งไม่ได้ควบคุมหรือควบคุมไม่ได้ มีดังนี้

นักเรียน ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม นักเรียนอาจมีการย้ายโรงเรียน การลาออก การตกชั้น มีสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก อันมีผลกระทบต่อค่าของความแปรปรวนทั้งในกลุ่มทดลอง และควบคุมได้

ครู ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ครูอาจมีการย้าย ลาออก หรือในชั้นทดลอง ครูที่ได้รับการอบรมเพื่อสอนตามหลักสูตรใหม่ลาออกไป หรือย้าย. ครูที่สอนแทนไม่เคยได้รับการอบรม หรือในชั้นควบคุมไม่มีครูสอน ครู 1 คน ต้องสอน 2 ชั้น ในบางโรงเรียน หรือครูไม่ได้สอนตามคู่มือครู ตลอดจนแผนการสอนที่วางไว้ ซึ่งผลที่ได้จึงกระทบต่อผลการทดลองอย่างมาก

การบริหารการสอน ผู้บริหาร และครูที่ได้รับการอบรมขาดความเข้าใจกัน จึงไม่สามารถอำนวยความสะดวกในด้านการบริหารหลักสูตรให้เป็นไปตามรูปแบบของการทดลองได้ เช่น ขาดอุปกรณ์การสอน ขาดการให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยที่ครูในชั้นทดลองจะเหนือกว่าครูคนอื่น ๆ ที่สอนในระดับชั้นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนทดลอง ซึ่งมีนักเรียนชั้นเดียวกันหลายห้อง แต่ใช้ทดลองเพียง 1 หรือ 2 ห้อง ส่วนห้องที่เหลือยังสอนตามหลักสูตรเดิมอยู่ ทำให้การบริหารการสอนเกิดความสับสน ทำให้ครูในชั้นทดลองส่วนหนึ่งกลับมาใช้วิธีการสอนแบบเก่าแทน ซึ่งไม่ยุ่งยาก นอกจากนั้นแล้วผู้บริหารในจังหวัดอาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการทดลอง ตลอดจนวัสดุหลักสูตร ให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นอีก ซึ่งทำให้การควบคุมการทดลองเป็นไปอย่างหาประสิทธิภาพและบรรทัดฐานของการทดลองไม่ได้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ในโรงเรียนควบคุมนั้นได้รับการปล่อยปละละเลยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งไม่ถูกต้อง น่าจะต้องให้วัสดุอุปกรณ์ตลอดจนขวัญ และกำลังใจ เช่นเดียวกับโรงเรียนทดลอง แต่ให้ต่างกันเฉพาะด้านของกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ และเท่าเท่านั้น ส่วนอื่น ๆ ควรจะต้องได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารเท่า ๆ กัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่ผลการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันดังกล่าว อาจสืบเนื่องมาจากกระบวนการจัดรูปแบบการทดลองหลักสูตร ซึ่งไม่ค่อยได้คำนึงทั้งในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง และการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนดังได้อภิปรายแล้วนี้ก็เป็นได้ ซึ่งส่งผลทำให้ผลการวิจัยขาดความสอดคล้องกับสภาพที่ควรจะเป็นได้

5.3.2 จากครู

เป็นที่เชื่อมั่นได้ว่า หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวหลักสูตร เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือการบริหารแต่เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับวิธีการที่ครูใช้สอน ตลอดจน พฤติกรรมที่ครูประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะบทบาทของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ครู ต้องหาวิธีการให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเองมาก ๆ บ่อย ๆ ด้วยการฝึกให้เด็กอภิปราย แบ่งกลุ่ม ทำงาน ฯลฯ แต่ถ้าครูไปใช้วิธีสอนแบบเดิม ปลุกดันไม้จากกระดานดำ ฝึกวินัย และความมีน้ำใจ นักศึกษาในสมุท จะไม่สามารถทำให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่บรรลุเป้าหมายได้เลย และ โดยเฉพาะการสอนทางด้านจริยธรรม ครูจะต้องปฏิบัติอย่างเดียวกับที่สอน เช่น สอนให้เด็กมีวินัย ครูจะต้องประพฤติตนให้มีวินัยเป็นตัวอย่าง สอนให้เด็กมีความขยัน ครูต้องปฏิบัติตนให้เป็นคนขยัน นักเรียนจะได้ยึดถือเป็นแบบฉบับ ซึ่งเป็นไปตามผลงานการวิจัยของ เครน และบอลลิฟ (Crane and Ballif. 1973 : 49-52) และ ดอร์กับฟัย (Dorr and Fey. 1974 : 335-341) ที่ว่า ผู้ใหญ่หรือครู เป็นแบบอย่างชักจูงให้เด็กนักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการเลียนแบบได้ ด้วยเหตุนี้ ครูที่ทำการสอนจึงต้องมีคุณสมบัติของความเป็นครูที่ดี ประกอบด้วยองค์ของกัลยาณมิตร ที่พระราชวรมนี กล่าวไว้ เป็นคุณสมบัติของครูที่ดี 7 ประการ ดังภาษาบาลี ดังนี้

“ปิโย ครู ภาวณียो वृत्ता वजनखमो कमर्त्तुज्ज वत् กตฺता โน อฏฺฐาเน นิโยชये” ได้แก่

ก. ปิโย ความเป็นคนน่ารัก สร้างความรู้สึกให้นักเรียนสนิทสนม สบายใจ
ชวนให้อยากปรึกษาหารือหรือไต่ถาม

ข. ครู มีความประพฤติเหมาะสมกับฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกขอบุญใจ
เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย

ค. ภาวณียो ปรับปรุงตนเอง ให้เป็นผู้มีความรู้ และภูมิปัญญาอย่างแท้จริง
เป็นที่น่ายกย่อง สมควรเอาอย่าง ให้ศิษย์เฝ้าอ้างระลึกถึง ด้วยความซาบซึ้ง มั่นใจ และภูมิใจ

ง. วृत्ता รู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อใดควรพูดอย่างไร คอยให้คำแนะนำ ว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

จ. วजनขโม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาสอบถาม
อยู่เสมอ

ฉ. คัมภีร์จะ กะถิง กัตตา กล่าวชี้แจง แฉลงเรื่องต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งให้เข้าใจได้

ช. โน อัญญาเน นิโยชะเย ไม่แนะนำในเรื่องที่เหลวไหล หรือชักงูไปในทางที่เสื่อมเสีย

ถ้าครูได้ปฏิบัติตามคุณสมบัติดังกล่าว อีกทั้งแสดงพฤติกรรมของการมีวินัย ความขยัน การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักกีฬา ให้ปรากฏอย่างสม่ำเสมอแล้ว เป็นที่เชื่อแน่ว่านักเรียนจะต้องมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปในทิศทางที่พึงปรารถนาของตนเอง และสังคม ยังความภาคภูมิใจมาสู่ความเป็นครู ดังพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานแก่ครูอาวุโส ที่มีโอกาสเข้ารับพระราชทานเข็มเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2520 ความว่า "ผู้เป็นครูอย่างแท้จริงนั้น นับเป็นบุคคลพิเศษ ผู้ต้องเมตตา และเสียสละเพื่อความสำเร็จ ความก้าวหน้า และมีความสุขความเจริญของผู้อื่น ตลอดชีวิต ที่กล่าวดังนี้ประการหนึ่ง เพราะครูจำเป็นต้องมีความรัก ความสงสารศิษย์ เพื่อเป็นพื้นฐานทางจิตใจอย่างหนักแน่น จึงสามารถตรากตรำกายใจอบรมสั่งสอนและแม้เสียชีพเพื่อศิษย์ให้ตลอดรอดฝั่ง อีกประการหนึ่ง ต้องยอมเสียสละความสุข และประโยชน์ส่วนตัว เป็นอันมาก เพื่อทำหน้าที่เป็นครู"

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า ครูผู้ทำการสอนทั้งในโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุมมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วหรือไม่ ในบางโรงเรียน ครูที่สอนจริยธรรมอาจจะอยู่ในลักษณะ มีความรู้ ความเข้าใจ รู้ซึ่งถึงหลักจริยธรรม แต่รู้เฉพาะตน ประยุกต์ถ่ายทอดไม่ได้ บางคนตั้งตนเป็นศาสดาเสียเอง บางคนขาดความกระตือรือร้นในการสอน บางคนมีภาระมาก ด้านเศรษฐกิจ ต้องเอาเวลาส่วนหนึ่งมาใช้ที่โรงเรียน เบียดบังเวลาของการเรียนการสอนไปใช้ในกิจการส่วนตัว หรือในโรงเรียนทดลอง ครูผู้สอนจำเป็นต้องบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น จากการสังเกต วัด ประเมิน เป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้รู้ว่านักเรียนผู้ใดมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จะได้มีการเรียนซ่อมเสริม หรือแนะนำให้ปฏิบัติให้ถูกต้องทันที ครูบางคนอาจไม่ปฏิบัติ แต่ไปนั่งนึกเอาแล้วบันทึกทีเดียวตอนปลายปี ซึ่งไม่สามารถที่จะแนะนำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ทันการ เป็นต้น ถ้าสถานการณ์ของครู ยังเป็นอยู่

อย่างนี้ ครูจะใช้อะไรมาเป็นเครื่องต่อต้านสภาพแวดล้อมทางด้านจริยธรรมที่นับวันแต่เลวร้ายลงไปด้วย ความเจริญทางด้านวัตถุ ตลอดจนแหล่งอบายมุขทั้งหลาย ความหวังของการปรับปรุงทดลองหลักสูตรใหม่นี้ จึงขึ้นกับตัวครูเป็นสำคัญ ดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วยส่วนหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ผลของการวิจัยครั้งนี้จึงอาจสืบเนื่องมาจากตัวครูด้วยประการหนึ่ง

5.3.3 จากกลวิธีการสอนจริยธรรม

ปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปหันสมัยก้าวหน้า แต่การศึกษาทางด้านจริยศึกษายังก้าวไม่ทัน จึงเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างวัตถุกับจิตใจ การสอนจริยศึกษาแต่เดิมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 เน้นเนื้อหาวิชาว่าด้วยประวัติศาสตร์ พิธีกรรมและคำสอน มากกว่าการประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงเน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ฝึกฝนคุณธรรมต่างๆ บ่อยๆ จนเป็นนิสัย แต่การที่นักเรียนจะประพฤติปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ก็ต่อเมื่อนักเรียนต้องมีศรัทธา ซึ่งจะต้องเกิดจากกลวิธีการสอนที่เหมาะสม ที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องสอนให้เข้าถึงวิญญาณของนักเรียน คือ ปลุกความสำนึก ความมีสติ รู้จักความรับผิดชอบชั่วดีของเขา ให้เกิดความรู้สึกรู้จักพอใจ อันเป็นแรงบันดาลใจให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา หันมาสู่การปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกต้อง จึงจะถือว่าบรรลุเป้าหมายของการสอนจริยธรรมอย่างแท้จริง กลวิธีการสอนมีหลายแบบ ซึ่งจะขอนำมากล่าวถึงที่สำคัญดังนี้

กลวิธีการสอนจริยศึกษาตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ความจริงแล้วการสอนจริยธรรมในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น ได้บูรณาการเข้าในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเป็นส่วนที่เหลื่อมแยกเอาไว้สำหรับการสอนจริยศึกษาโดยเฉพาะในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในการสอนจริยศึกษา มีกลวิธีการสอนดังนี้

1. การสอนจริยศึกษา แทรกอยู่ในโอกาสต่าง ๆ เช่น ขณะนักเรียนทำงานร่วมกันในห้องเรียน ในโรงเรียน ขณะอบรมหน้าเสาธง หรืออบรมตอนเช้า ตอนเย็น หรืออบรมขณะประชุมสัปดาห์ เมื่อได้รับรายงานหรือพบเห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ควรตักเตือน ฯลฯ

2. การสอนใช้หลักจิตวิทยา ธอนได้ค์ ประกอบด้วย แรงจูงใจ ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการสร้างบทเรียนให้สนุกสนานเป็นรูปธรรม เมื่อเด็กปฏิบัติก็ต้องเสริมกำลังด้วยการให้กำลังใจด้วยวิธีการต่าง ๆ และการปฏิบัติกับเด็กให้มีความคงที่ คงเส้นคงวา โดยให้นักเรียนได้รับบทเรียนในพฤติกรรมเดียวกันเหมือน ๆ กัน ทุกครั้ง

3. การสอนเน้นให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงว่า ผลของการกระทำเป็นอย่างไร เกิดจากเหตุของการกระทำอะไรบ้าง

4. ใช้กิจกรรมในการสอน ได้แก่ การแบ่งหมู่สำรวจ อภิปราย เล่านิทาน ร้องเพลง แสดงละครตามบทบาทสมมุติ ฯลฯ (กรมวิชาการ 2521 จ. 265-278)

และจากการประชุมปฏิบัติการ "การสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา" ณ ห้องประชุมสภาสังคมสงเคราะห์ เมื่อวันที่ 17-21 มกราคม 2520 ที่ประชุมได้เสนอหลักการสอนจริยศึกษาให้เป็นไปตามลำดับขั้นดังนี้

ให้สอนจากสิ่งที่รู้ไปยังสิ่งที่ไม่รู้ จากสิ่งที่เข้าใจง่ายไปหาสิ่งที่ซับซ้อน สอนจากสิ่งที่มีตัวตน ไปหาสิ่งที่ไม่มีตัวตน จากวิธีวิเคราะห์ไปหาวิธีสังเคราะห์ สอนให้เป็นไปตามธรรมชาติ สอนโดยใช้เหตุผลให้เหมาะสมกับจิตใจของเด็ก สอนจากสิ่งพบเห็นไปหาเหตุผล และให้เป็นไปตามความสามารถของเด็ก สอนจากปัญหาให้เรียนด้วยการกระทำ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมช่วย แนะนำให้สังเกต พิจารณาค้นคว้าหาเหตุผล สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง และสอนให้มีกิจกรรมสัมพันธ์กับความ เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2520 : 1-2)

อย่างไรก็ดี การสอนทางด้านจริยธรรมนั้น ฮอลล์ และ เดวิส (Hall and Davis. 1975 : 127-169) กล่าวว่า ควรตั้งอยู่บนพื้นฐาน 2 ประการ (1) ให้นักเรียนสร้างความคิด หลักการ และค่านิยมตามความคิดของตนเอง มากกว่าจะให้ผู้ใหญ่หรือครูให้สิ่งนั้นแก่เขา (2) เน้นกระบวนการหรือวิธีการมากกว่าเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วิลสัน (Wilson. 1969 : 23-28) ที่ว่า การสอนจริยธรรม ไม่ใช้การสอนกฎของจริยธรรม แต่เป็นการสื่อความหมาย วิธีการใช้เหตุผลของแต่ละคน นำไปพัฒาค่านิยมของตนขึ้นมาเอง

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว แกลเบรธ และโจนส์ (Galbraith and Jones. 1976 : 172-180) เสนอว่า กลวิธีการสอนจริยธรรมนั้น ครูควรกระตุ้นนักเรียนด้วยคำถามง่าย ๆ ก่อน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงปัญหานั้น ๆ เป็นการอุ่นเครื่อง (Warm-up Question) แล้วจึงเสนอปัญหา อภิปรายปัญหา เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน แล้วแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ให้อภิปรายพร้อมทั้งมีกิจกรรมประกอบด้วย การสวมบทบาท (Role taking) ในการแสดงตามเรื่องที่กำหนดให้ และให้แต่ละกลุ่มอภิปรายว่าตอนจบเป็นอย่างไร ด้วยเหตุผลอะไร หลังจากนั้นให้ขยายเรื่องราวขึ้นให้กว้างขวางขึ้น แล้วสรุปว่า ควรจะปฏิบัติอย่างไรด้วยเหตุผลใด

การสอนจริยธรรมนั้น ความมุ่งหมายสูงสุด คือ การปลูกฝังให้นักเรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่ดีงาม มีความรับผิดชอบ มีวินัย ชยัน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือตัวเอง เสียสละ ซื่อสัตย์ และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ทั้งนี้จะต้องเน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ เพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้น ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างครู ผู้ใหญ่ เด็ก ทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นประจำอยู่เสมอ เป็นการสอนจากการปฏิบัติ มีแบบอย่าง

กลวิธีการสอนจริยธรรม ที่ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสม และควรฝึกปฏิบัติอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตยของไทย คือ การใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process) ทั้งนี้เพราะ กลวิธีดังกล่าว มีลักษณะ

1. ผู้เรียนและสมาชิกทุกคน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน
2. กิจกรรมที่จัดจะมีความหมายต่อผู้เรียน เพราะทำให้ผู้เรียนค้นพบสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง
3. การเรียนรู้เกิดขึ้นจากทุกคนได้มีส่วนร่วมวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
4. ครูมีหน้าที่เพียงผู้จัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับเป้าหมายและประสานงานเท่านั้น
5. การเรียนรู้มีลักษณะ เป็นการเรียนเรื่องของตนเอง ของผู้เรียนด้วยกัน เรื่องของกลุ่ม ซึ่งสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มีไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองได้ทันที อันมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีด้วย

การเรียนรู้ด้วยขบวนการกลุ่มดังกล่าวมาแล้ว จะมีผลทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเองมากขึ้น ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อจะได้พยายามแก้ไข รู้จักคิด สังเกต เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีวิถีทางอารมณ์มากขึ้น โดยมีขั้นตอนของการเตรียมการสอนดังนี้

1. ขั้นวางแผน(Planing) ครูต้องวางแผนว่าจะจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา ควบคุมให้นักเรียนค้นพบเป้าหมายที่ต้องการ
2. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Participation) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่วางแผนไว้ กิจกรรมอาจเป็น การพูดคุย สนทนา โต้ตอบ เกมส์ สร้างสถานการณ์ ด้วยการเลียนแบบสภาพจริง เล่นบทบาทสมมุติ อภิปราย ดำเนินการจัดประสบการณ์ตรง เช่น ไปทัศนศึกษา อยู่ค่ายพักแรม หรือการฝึกสังเกต
3. ขั้นค้นพบ (Discovery) นักเรียนร่วมในกิจกรรม และคอยสังเกต จะเกิดความรู้ความเข้าใจ เป็นการค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) เมื่อเกิดความเข้าใจแล้ว จะเกิดการเรียนรู้ และนำไปวิเคราะห์ร่วมกับกลุ่มใหญ่
5. ขั้นประเมินผล (Evaluation) อาจประเมินร่วมกับกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว โดยตนมีส่วนร่วมทั้งทางกาย อารมณ์ และสติปัญญา
6. ขั้นนำไปใช้ (Application) นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ และประเมินผลแล้ว ไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมและตนเอง

จากที่อภิปรายมานี้ จะเห็นได้ว่า กลวิธีการสอนจริยธรรมนี้ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอย่างมาก ถ้าครูผู้สอนมีพฤติกรรมที่ดีเป็นแบบอย่าง และใช้กระบวนการกลุ่มตัดสินใจ แทนที่จะตัดสินด้วยตัวครูเอง ประเด็นนี้ การสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ก็ได้เสนอแนะให้ปฏิบัติ แต่ครูผู้สอนในโรงเรียนทดลอง ปฏิบัติมาน้อยเท่าใดนั้น เป็นปัญหา จากที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูผู้สอนในโรงเรียนทดลองบางท่านพบว่า มิได้ปฏิบัติ โดยอ้างว่ามีเวลาน้อยบ้าง นักเรียนไม่พร้อมบ้าง นักเรียนไม่เข้าใจวิธีการอภิปราย ความเป็นในระดับเด็กโต หรือผู้ใหญ่จะเหมาะสมกว่าบ้าง แล้วใช้วิธีการแบบเดิม คือ การเรียนการสอนด้วยการบรรยาย

เป็นการสอนโดยการปลูกฝังความเชื่อ (Indoctrination) ซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ตายตัว และบังคับให้ปฏิบัติ ผลการวิจัยที่ผู้วิจัยดำเนินการมา จึงไม่พบความแตกต่างกันจากคุณสมบัติที่ต้องการเน้นในหลักสูตร ซึ่งอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากยุทธวิธีการสอนที่ไม่ได้ปรับปรุงให้เหมาะสม

5.3.4 จากสื่อการเรียนการสอน

เนื่องจากหลักสูตร เป็นเพียงแม่บท ที่กำหนดเนื้อหาไว้เป็นแนวทางสำหรับช่วยให้การจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดหมายเท่านั้น มิได้กำหนดรายละเอียด กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีการวัดผล ฉะนั้นครูผู้สอนจะหยิบยกเอาหลักสูตรเข้าห้องเรียนเพื่อทำการสอนทันทีไม่ได้ จำเป็นต้องมีวัสดุสื่อการเรียนประกอบด้วย เพื่อให้การทดลองหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ประสบผลดีและการใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผล จึงต้องมีสื่อการเรียน ซึ่งหมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับการทำให้การสอนของครูถึงผู้เรียน และทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ครูวางไว้ เป็นอย่างดี สื่อการเรียนตามหลักสูตรทดลอง ประกอบด้วย

1. คู่มือการใช้หลักสูตร ให้รายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และ เนื้อหา
2. แผนการสอน ได้แก่ ประมวลการสอนหรือโครงการสอน กำหนดแนวทางการสอนจากเนื้อหาในหลักสูตร พร้อมทั้งเสนอแนะกิจกรรมการเรียน และแนวทางการประเมินผลไว้ให้ ซึ่งมีแผนการสอนภาษาไทย แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย แผนการสอนกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ
3. หนังสือเรียน มีเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาไทยเท่านั้น ส่วนวิชาอื่นไม่มีหนังสือเรียน
4. คู่มือหนังสือเรียน แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ มีเฉพาะภาษาไทยและคณิตศาสตร์เท่านั้น
5. หนังสืออ่านประกอบ เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสค้นคว้า รักการอ่าน จึงมีหนังสืออ่านประกอบมาก และในโรงเรียนทดลองนำไปจัดไว้เป็นมุมหนังสือในห้อง
6. ภาพชุดประกอบการสอน บัตรงาน และ เอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า การสอนนักเรียนในโรงเรียนทดลองนั้น ครูจะต้องอ่านและทำความเข้าใจในสื่อการเรียน การสอนอย่างมาก เรียกว่าจะสอนอะไรก็ต้องดูเอกสารเตรียม การสอนทั้งหมด ตั้งแต่แผนการสอน หนังสือเรียน จนถึงจะใช้อุปกรณ์อะไร โดยที่ในระยะแรก คงจะอ่านวนมากพอสมควร และที่เป็นปัญหามากอีกประการหนึ่ง ก็คือ การสอนกลุ่มประสบการณ์ ชีวิต การวิชาการ มุ่งหมายให้มีตำราเรียน เพื่อให้การสอนสอดคล้องกับสภาพการณ์ของท้องถิ่น แทนแบบเรียนตามหลักสูตรเก่า มีเฉพาะวิธีการสอนและกิจกรรมครูที่ขาดความขยัน และไม่ชอบ ค้นคว้า ก็มักจะหันไปยึดวิธีการสอนแบบเก่า คือ ถือหนังสือเรียน เข้าไปบอกนักเรียนจด ก็เป็น อันว่าผลการทดลองจึงไม่ประสบผลเท่าที่ควร เพราะขาดการควบคุมให้การใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

จากที่ผู้วิจัยอภิปรายผลจากการวิจัยอาจสืบเนื่องจากขบวนการออกแบบการทดลอง จากครู จากกลวิธีการสอนจริยธรรม และจากสื่อการเรียนการสอน ซึ่งอาจมีผลกระทบทำให้ ผลการทดลองหลักสูตร เพื่อให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณสมบัติที่ต้องการเน้นใน หลักสูตรนั้นผิดพลาดไปได้ ซึ่งประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าสำคัญมากที่สุดก็คือ การสอนของครู แม้ว่าหลักสูตร ที่วางไว้ในเอกสาร จะดีพิเศษเพียงใดก็ตาม ถ้าครูไม่ปฏิบัติเสียอย่างเดียว ทุกอย่างก็ล้มเหลว เหมือนเดิม ด้วยเหตุนี้ ตัวแปรเกี่ยวกับครู จึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และรอบคอบ เป็นที่สุด

เช่นเดียวกับการที่ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียนทั้งทดลอง และควบคุม ในการศึกษาเฉพาะกรณีนั้น พฤติกรรมที่พบเห็นอาจไม่ใช่พฤติกรรมที่ประพฤติดีปฏิบัติ อยู่เป็นประจำได้ รวมทั้งการสอนของครูอีก เพราะเนื่องด้วยผู้วิจัยเป็นบุคคลภายนอก จำเป็น ต้องบอกวันเวลาที่ไปสังเกตอย่างแน่นอน ให้ครูใหญ่ และครูประจำชั้นทราบล่วงหน้า ดังนั้น พฤติกรรมที่เด็กนักเรียนแสดงออกจึงอาจแปรผันไป ซึ่งอาจเป็นเหตุหนึ่งได้ที่ทำให้ไม่พบความ แตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการประเมินหลักสูตรด้านจริยธรรม

เป็นที่ทราบกันดีว่า การจัดการศึกษา เพื่อให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ย่อมพัฒนาให้ประเทศชาติ เจริญก้าวหน้าได้มาก ดังที่ประเทศเกาหลี ประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติพฤติกรรม 3 ประการ คือ ความขยัน ช่วยตัวเอง และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง โดยที่ประชาชนทุกรูปแบบ ทุกชั้น ในสังคมต่างก็ถือปฏิบัติ ผลคือความสำเร็จในการพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้นระยะเวลาอันสั้น บัดนี้หลักสูตรการศึกษาก็ได้กำหนดพฤติกรรม ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ไว้ในหลักสูตร โดยหวังว่า เมื่อการเรียนการสอนดำเนินไประยะเวลาหนึ่งแล้ว ผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายโดยมีพฤติกรรมตามที่กำหนด

ด้วยเหตุนี้ การประเมินผลหลักสูตรด้านจริยธรรม จึงมีความจำเป็นต้องกระทำ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยไปส่วนหนึ่งแล้ว คือ ประเมินจากพฤติกรรมของผู้เรียนแต่เพียงอย่างเดียว โดยใช้วิธีการให้นักเรียนสำรวจตนเองจากแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นอกจากนี้ การประเมินพฤติกรรมของนักเรียนอาจใช้วิธีการประเมินของโคห์ลเบิร์ก หรือของเพียเจต์ ซึ่งกล่าวถึงระดับขั้นของจริยธรรม โดยวิธีสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์ดูการแก้ปัญหาแล้วตัดสินใจว่า นักเรียนจะอยู่ในจริยธรรมขั้นใด หรืออาจใช้วิธีการของเรสท์ ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบที่ใช้วัดความเข้าใจ เชิงจริยธรรม และแบบที่ใช้วัดเจตคติ เชิงจริยธรรม โดยมีลักษณะเป็นปรนัย มีเหตุผลที่เสนอมาให้นักเรียนเลือก

อย่างไรก็ตาม การประเมินผลทางด้านจริยธรรมในหลักสูตรนั้น เป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกมาก รวมทั้งเมื่อสภาวะแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนไป พฤติกรรมของคนก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย ด้วยเหตุนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน จึงต้องอาจมีการพิจารณาเป็นกรณีเฉพาะ และใช้หลายอย่างประกอบกัน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะไว้ดังนี้

1. พิจารณาเลือกพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ต้องการประเมิน ให้คำจำกัดความในลักษณะที่เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้

2. สร้างเครื่องมือที่สามารถวัดพฤติกรรมในข้อ 1 ซึ่งแบ่งได้เป็น

2.1 การวัดเชิงปริมาณ (Formal Procedures) ได้แก่ แบบทดสอบ
ปรนัย เช่น เลือกตอบ มาตราส่วนประมาณค่า สถานการณ์สมมุติ

2.2 การวัดเชิงคุณภาพ (Informal Procedures) ได้แก่ การสังเกต
การสอบถาม สัมภาษณ์ การตรวจผลงานนักเรียน เช่น การเขียนเรื่อง การวาดภาพ การศึกษา
จากรายงานของผู้ปกครอง และของครู การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่เล่น
ขณะไปทัศนศึกษา และขณะทำกิจกรรมอื่น ๆ

3. ใช้เครื่องมือที่สร้างวัดประเมินพฤติกรรมของนักเรียนไว้ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา
หรือตั้งแต่นักเรียนมาเข้าโรงเรียน แล้วดำเนินการสอนตามขอบวนการสอนไปเรื่อย ๆ โดยมีการ
วัดและประเมินพฤติกรรมนักเรียนอีกเป็นระยะ ๆ แล้วนำผลที่ได้มาทำการศึกษาริเคราะห์เปรียบ
เทียบ จะเป็นทางหนึ่งที่น่าจะถึงการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในหลักสูตรได้ทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การประเมินหลักสูตรด้านจริยธรรมนั้น การประเมินอาจขยาย
ให้กว้างไปถึงการประเมินพฤติกรรมของครูด้วย จะดีกว่าการประเมินเฉพาะพฤติกรรมของนักเรียน
แต่เพียงอย่างเดียว เพราะจากที่ได้อภิปรายมาแล้ว พฤติกรรมของครูทั้งในขณะที่สอนและไม่สอน
มีส่วนสำคัญยิ่งในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยขอฝากไว้สำหรับ
พิจารณากันต่อไป อีกทั้งถ้ามีการแนกประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในหลักสูตร แบ่งเป็นรายภาค
จะทำให้ได้ข้อมูลลึกซึ้งมากขึ้น เพราะขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจอาจมี
ส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษาอยู่ด้วย

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อ

1. จากความจำกัดของการวิจัยที่ว่า การวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมดังกล่าวจะมีความ
เด่นชัด ถ้ามีการประเมินเมื่อนักเรียนเรียนครบตามหลักสูตร เนื่องจากพฤติกรรมบางประการ
อาจยังไม่เกิดขึ้นเพราะการใช้หลักสูตรไปเพียง 4 ปีเท่านั้น ประเด็นนี้ ถ้าจะทำการวิจัยอีกครั้ง
เมื่อนักเรียนเรียนครบทั้ง 6 ปี ตามหลักสูตร หรือในปีการศึกษา 2524 ก็จะเป็นการวิจัยได้
เป็นอย่างดีว่า คุณสมบัติที่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ต้องการเน้นบรรลุเป้าหมายเพียงใด
หรือไม่

2. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 7 ประการ ของนักเรียน ประกอบด้วย ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักกีฬา น่าจะได้มีการวิจัยว่า พฤติกรรมใดเป็นรากฐานของพฤติกรรมใด หรือวิจัยถึงลำดับขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการเน้นเพื่อการปลูกฝังจริยธรรมขึ้นพื้นฐานของนักเรียนให้เหมาะสม

3. การศึกษาเฉพาะกรณี ถ้าได้มีการศึกษาวิจัยโดยมีการสร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนปฏิบัติ แล้วสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจะทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงมากขึ้น เพราะการพัฒนาทางด้านจริยธรรมนั้นเป็นผลสืบเนื่องจากระยะเวลายาวนาน การประเมินโดยใช้ระยะเวลาสั้น ๆ อาจไม่ครบถ้วน ควรมีการวิจัยในระยะเวลาที่นานพอควร

4. การวิจัยเพื่อการประเมินผลหลักสูตร โดยการเปรียบเทียบนั้นเป็นการประเมินเพียงด้านเดียว อีกด้านหนึ่งควรประเมินความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้ว่าเหมาะสมเพียงใดหรือไม่ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรมาประกอบกันให้ได้ผลมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ,ดร. "การวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการประถมศึกษา" จุลสารการประถมศึกษา
3 : 1-7 มีนาคม 2520.
- การฝึกหัดครู, กรม การศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูกับหลักสูตรประถมศึกษา
พ.ศ.2521 2523, 254 หน้า อัดสำเนา
- การศาสนา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ หลักการและวิธีการจัดจริยศึกษาและหัวข้อจริยธรรม
สำหรับใช้อบรมนักเรียนนักศึกษา โรงพิมพ์การศาสนา 2521, 45 หน้า
- การศึกษาแห่งประเทศไทย, สมาคม จุดยืนและทิศทางการศึกษาไทย สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
2518, 189 หน้า
- ก้องแก้ว เจริญอักษร "การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์" วารสาร
คุรุศาสตร์ 2 : 36-56 มีนาคม-เมษายน 2522
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน รายงานวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา :
จุดอ่อนด้านทักษะเบื้องต้นทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรี 2519, 56 หน้า
- จารึก ชุกติพิบูล จริยธรรมศึกษา : ทฤษฎีการวิจัยและการสอนจริยธรรม 2520, 42 หน้า
อัดสำเนา
- จันทิกา ลิมปิเจริญ กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอน เดอะบิสซิเนสเพรส 2512, 101 หน้า
- ชัยพร วิชาวุธ,ดร. "หลักจิตวิทยาการศึกษาและข้อคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรไทย" ในประมวล
บทบรรยายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หน้า 92-99 กองพัฒนาหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ
2519
- ศิรินทร์ พรทิมา "หนทางอันอาจนำไปสู่ความล้มเหลวของหลักสูตรใหม่" ประชาศึกษา 30(10) :
8-11 พฤษภาคม 2522
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน,ดร. "จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักพฤติกรรมศาสตร์" ในเอกสาร
ประกอบคำบรรยายการสัมมนา เรื่องจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่ง
เอเชีย 28 เมษายน 2522 หน้า 1-29 อัดสำเนา

- X ดวงเดือน พันธุนาริน และ เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม จริยธรรมของเยาวชนไทย โรงพิมพ์การศาสนา 2520, 339 หน้า
- ถีน แพเพเซอร์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความคิดสร้างสรรค์และความเกรงใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตศึกษา 6 ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2517, 84 หน้า อัดสำเนา
- ทิพย์สุดา นิลสินธพ ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2513, 134 หน้า อัดสำเนา
- ทิตนา เขมมณี,ดร. "การประเมินหลักสูตร" ใน เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการวิจัยทางการศึกษา พ.ศ.2519 ณ ห้องประชุมสำนักงานส่งเสริมเยาวชน และ ห้องประชุมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า 5-9 กรกฎาคม 2519 หน้า 6-7 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2519 อัดสำเนา
- นิล, เอ.เอส. ชีวิต, เสรีภาพ, ชัมเมอร์ฮิล แบลโดย เตือนตา สุวรรณจินดา และสมบุรณ์ ศุภศิลป์ โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์ 2522, 553 หน้า
- ประนต เล็กสวาสดี ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การพึ่งพิงผู้อื่นพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2517, 117 หน้า
- X ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 151 หน้า อัดสำเนา
- มนัญ เศวตศิริ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งในการเรียนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพด้านงานเกษตรจากหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับร่าง พ.ศ.2518) ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 107 หน้า อัดสำเนา
- รัตน ภมร การสอนศีลธรรมในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญของโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2513 ปริญญาโท ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513, 78 หน้า อัดสำเนา

- ✓ ราชเลขาธิการ, สำนัก ประมวลพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2516 จนถึงเดือนธันวาคม 2517 โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร 2518, 386 หน้า
- ละออ การุณยะวณิช จริยศึกษาและการพัฒนาประเทศ โรงพิมพ์ตำรวจ 2520, 188 หน้า
- วสิน อินทสระ จริยศาสตร์ อมรการพิมพ์ 2518, 503 หน้า
- วารินทร์ ม่วงสุวรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรักและแบบควบคุม
เอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม บริษัทวิทยานิพนธ์ กส.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2517, 189 หน้า อดิสรุมา
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรในปีการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2513 อันดับ 1 โรงพิมพ์การศาสนา 2513, 212 หน้า
- _____ หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับร่าง) โรงพิมพ์สหประชาชาติชัย 2520, 501 หน้า
- ✓ _____ คู่มือครูวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรพุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3,4 รุ่งเรือง
สาสน์การพิมพ์ 2520, 118 หน้า
- ✓ _____ คู่มือครูวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรพุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1,2 รุ่งเรือง
สาสน์การพิมพ์ 2520, 118 หน้า
- _____ คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 โรงพิมพ์ในเครือโปรดักชั่น 2521, 119 หน้า
- _____ หลักสูตรใหม่ : เอกสารแนะนำหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง) โรงพิมพ์การศาสนา 2521, 19 หน้า
- _____ คู่มือการอบรมครู เรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
2521, 182 หน้า
- _____ แผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย การงานและพื้นฐานอาชีพ
โรงพิมพ์คุรุสภา 2521, 221 หน้า

- _____ แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฉบับทดลอง โรงพิมพ์
 คุรุสภา 2521, 368 หน้า
- _____ แผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย โรงพิมพ์คุรุสภา 2522,
 291 หน้า
- _____ แนวการใช้หลักสูตรประโยคประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 เชลทรัลเอ็ดจ์เพรส ศึกษา
 การพิมพ์ 2522, 209 หน้า
- _____ แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประจวบศิริชนธ์ โรงพิมพ์
 ศูนย์การทหารราบ 2523, 312 หน้า
- _____ วิชาการ, กรม กองวิจัยการศึกษา การติดตามผลการทดลองการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช
 2519 3 หน้า อัดสำเนา
- _____ รายงานสรุปการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม 22-27 มกราคม 2523 ณ
วิทยาลัยครูอุบลราชธานี 2513, 13 หน้า อัดสำเนา
- _____ การศึกษาจริยธรรมไทย (A Study of Thai Morality) 2523, 7 หน้า อัดสำเนา
- _____ วิชาการ, กรม สำนักงานทดสอบทางการศึกษา เครื่องมือวัดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ในสมุด
ประจำชั้นประถมปีที่ 1 โรงพิมพ์การศาสนา 2521, 105 หน้า
- _____ รายละเอียดจุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุดประจำชั้นประถมปีที่ 2 โรงพิมพ์การศาสนา
 2521, 59 หน้า
- _____ รายละเอียดจุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุดประจำชั้นประถมปีที่ 3 2522, 108 หน้า
 อัดสำเนา
- _____ เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้น (ป.02/1) ชั้นประถมปี
ที่ 1 โรงพิมพ์การศาสนา 2522, 103 หน้า
- _____ วิเชียร เทียมเมือง ปัญหาและความคิดเห็นของครูชั้นประถมปีที่หนึ่ง ในการทดลองใช้หลักสูตร
ประโยคประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับร่างครั้งที่ 1 ปี พ.ศ.2518) ปริญาณิพนธ์
 กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 195 หน้า
- _____ วิเชียร ทองนุช การเปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักอนุรักษ์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน ปริญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 119 หน้า

วิรัช วรรณรัตน์ "สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาบุคคลิกภาพของเด็ก" วารสารครู 4(9) : 17-23

มกราคม 2523

วิวัฒน์ มูลสภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง ปริญานิพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 165 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์จุรสุภา 2507, 1133 หน้า

_____ แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 โรงพิมพ์การศาสนา 2529, 35 หน้า

ส. ศิวรักษ์ อุดมคติทางการศึกษาของไทย สำนักพิมพ์เคล็ดไทย 2519, 126 หน้า

สันต์ ท. โกมลบุตร จดหมายเหตุลาอูแบร์ โรงพิมพ์จุรสุภา 2510, 356 หน้า

_____ "สัมภาษณ์ อธิบดีกรมวิชาการ ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง" คุรุปริทัศน์ 5(9) : 27-28

กันยายน 2523

สงวน ไวยธรรม "ความรู้เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521" วารสารครู 4(3) :

13-19 ธันวาคม 2522

เสถียรพงษ์ วรรณปก "พุทธศาสนาและการนำธรรมมาพัฒนาหลักสูตรไทย" ใน ประมวลบท

บรรยายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หน้า 124-146 กองพัฒนาหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ

2519

✕สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก การวิจัยหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น โรงพิมพ์

จุรสุภา 2509, 399 หน้า

สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักนายกรัฐมนตรี สมุดรายงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร ม.ป.ท.

2523, 49 หน้า

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ คู่มือครูจริยศึกษา ภาคปฏิบัติ เรื่อง

แนวการสอนจริยศึกษา คำร่างการพิมพ์ 2520, 77 หน้า

สนอง เครือมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ซึ่งเรียนจากหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 ปริญานิพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 130 หน้า อัดสำเนา

สามัญศึกษา, กรม กองการประถมศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง

เมื่อเปรียบเทียบกับหลักสูตร โรงพิมพ์จุรสุภา 2511, 229 หน้า

_____ สภาพการณ์หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ โรงพิมพ์คุรุสภา 2512, 225 หน้า

_____ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งเมื่อเทียบกับหลักสูตร โรงพิมพ์
การศาสนา 2513, 176 หน้า

สุเชษฐ์ ม้าเห่ริม อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ปรินญาณพนธ์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519 91 หน้า อัดสำเนา

สุภาวงศ์ จันทวานิช "จริยธรรมกับการศึกษา" วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
13(5) : 1-5 มิถุนายน-กรกฎาคม 2522

สุทธิศล โนนันท์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา
ศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 พ.ศ.2518 กลุ่มทักษะภาษาไทย ปรินญาณพนธ์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 107 หน้า อัดสำเนา

สุมิตร คุณานุกร หลักสูตรและการสอน โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ 2518, 259 หน้า

_____ "บทบาทของอาจารย์ในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร" ใน คู่มืออาจารย์ด้านการเรียน
การสอน หน้า 28-40 หน่วยพัฒนาผดอาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520

สมน อมรวิวัฒน์ "หลักสูตรประถมศึกษา : ความหวังที่จะไม่สูญสลาย" วารสารสภาการศึกษา
แห่งชาติ 12(6) : 9-16 สิงหาคม-กันยายน 2521

_____ "คุณธรรมเช่นใดในตัวครู" วารสารครูศาสตร์ 9(2) : 1-2 มีนาคม-เมษายน 2522

สมถวิล อัจฉรินทร์ สำรวจการวัดผลวิชาศีลธรรมในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรินญาณพนธ์ ก.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2505, 119 หน้า อัดสำเนา

สมทรง บุญญฤทธิ์ กลวิธีสอนจริยธรรม สมชายการพิมพ์ 2523, 106 หน้า

สมบัติ มหารศ "การสอนค่านิยม" ใน เอกสารประกอบการสอนวิชาประถม 321 หน้า 90-101
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2522 อัดสำเนา

สมบุญ สว่างวารชาติ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับ
ร่างครั้งที่ 1 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ปรินญาณพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 124 หน้า อัดสำเนา

ส่วนการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร แนะนำจังหวัดสมุทรสาคร ม.ป.ท. 2520
124 หน้า

อดิศักดิ์ เจริญพิทักษ์ "หนทางอันอาจนำไปสู่ความล้มเหลวของหลักสูตรใหม่" วารสารครู 4(3) :

20-25 ธันวาคม 2522

อนุสรณ์ ทรัพย์มัญ แนวทางสร้างหมู่บ้านเพื่อชีวิตใหม่ของไทยที่ความยากจนได้ภายใน 4 ปี

วารสารการพิมพ์ 2521, 160 หน้า

อรุณศรี อนันตรศิริชัย "การประเมินผลนักเรียนโดยเน้นจริยศึกษาในเอเชีย" วารสารสามัญศึกษา

16(6) : 55-64 มิถุนายน 2522

อารยา เกษมณี ปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรินญาณพนธ์ ก.ม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 122 หน้า อัดสำเนา

อุบลรัตน์ โพธิโกศล การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความซื่อสัตย์ของเด็กไทย

ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 134 หน้า

อรพินธ์ นาคประดิษฐ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี

ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 43 หน้า อัดสำเนา

อรนุช หลิมประเสริฐ การศึกษาเปรียบเทียบเด็กในเมืองและชนบทเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมกับ

เรื่องอนุรักษความยาวและปริมาณกับการอบรมเลี้ยงดู ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 163 หน้า อัดสำเนา

Ahmann, Stanley J. and others. Evaluating Elementary School Pupils.

Boston, Allyn and Bacon Inc., 1960. 435 p.

Bandura, Albert. and Frederick J. McDonall. "Influence of Social Reinforcement and the Behavior of Models in Shaping Children's Moral Judgments," in Reading in Educational Psychology. p. 264-273. 2 nd. ed., ed. by Jerone M. Seidman. Boston, Houghton Mifflin Company, 1965.

Beck, Cliva H. "The Development of Moral Judgment," in Developing Value Construction in Schooling. Inquiry into Process and Product. p. 44-45. ed. by James A. Phillips, Jr. Ohio, Association for Supervision and Curriculum Development. 1972.

Beyer, Barry K. "Conducting Moral Discussion in the Classroom," Social Education. p. 194-202, April, 1976.

- Bijou, Sedney W. Child Development : The Basic Stage of Early Childhood. New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1976. 240 pp.
- Biskin, Donald S. and Kenneth Hoskinson. "An Experimental Test of the Effect of Sturctured Discussions of Moral Dilemmas Found in Children's Lituratures on Moral Reasoning," The Elementary School Journal. 77(5) : 407-415, 1977.
- Bloom, Benjamin S. and others. Taxonomy of Educational Objectives Hand Book : Cognitive Domain. New York, David McKey Company, Ind., 1971. 207 p.
- ✓ Baldwin, A.L. and others. "Patterns of Parent Behavior," Psychological Monograph. 3 : 58, 1945.
- Brandt, Ronald. S. "On Moral/Civic Education : An Interview with Edwin Fenton," The Journal of the Educational Leadership. 34(7) : 487-494, April, 1977.
- Bull, Norman J. Moral Judgment from Children to Adolescence. California, Sage Publications, 1969. 303 p.
- ✓ Crane, Valers. and Bonnie L. Ballif. "Effects of Adult Modeling and Rule Structure on Responses to Moral Situations of Children in Fifth-Grade Classrooms," The Journal of Experimental Education. 41(3) : 49-52, Spring, 1973.
- Desena, Paul A. "The Role of Consistency of Identifying Characteristics of three Achievement," The Guidance Journal. 48 : 145-149, 1964.
- ✓ Dorr, D., and Fey S. "Relative Power of Symbolic Adult and Peer Models in the Modification of Chidren's Moral Choice Behavior," Journal of Personality and Social Psychology. 29(3) : 335-341, 1974.
- Durkheim, Emile. Moral Education. London, The Free Press, 1973. 288 p.
- Eapen, P.C., Dr. "A Report on Moral Education," in Regional Workshop for Compilation of Joint Study on Moral Education in Asian Countries, Tokyo Japan 19 th February to 18 th March 1980, 1980. 29 p. mimeographed.

- Edwards, Allen L. Edwards Personal Preference Schedule. New York, The Psychological Corporation, 1959. 27 p.
- Edwards, Carslyn P. "The Effect of Experience in Moral Development : Results From Kenya," Dissertation Abstracts. 36(2). : 76 A, K974.
- Fraenkel, Jack R. How to Teach About Values : An Analytic Approach. New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1977. 154 p.
- Galbraith, Ronald E. and Thomas M. Jones. Moral Reasoning : A Teaching Handbook for Adapting Kohlberg to the Classroom. Minneapolis, Greenhaven Press, Inc., 1976. 180 p.
- Garbarino, James. and Varie Bronfenbrenner. "The Socialization of Moral Judgment and Behavior in Cross-Cultural perspective," in Moral Development and Behavior : Theory, Research, and Social Issues. p. 70-83. ed. by Thomas Lickona. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1976.
- Gill, L.J. "Some Nonintellectual Correlates of Academic Achievement Among Mexican Secondary School Students," Journal of Educational Psychology. 53 : 144-149, 1962.
- Hand Book of the Value Education Project. Funded by the Juvenile Protective Association of Aurara. 1973 151 p. typed.
- Hoffman, M.L. Moral Development. New York, John Willey & Sons, Inc., 1970. 360 p.
- Hulda, Grobman. Evaluation Activities of Curriculum Projects : A Starting Point. Chicago, Rand Mc Nally & Company, 1968. 136 p.
- Hall Robert T. and John U. Davis. Moral Education in Theory and Practice. New York, Prometheus Book, 1975. 189 p.
- Johnson, David W., Linda Skon and Roger Johnson. "Effects of Cooperative, Competitive and Individualistic Conditions on Children's Problem Solving Performance," American Educational Research Journal. 17(1) : 83-93, Spring, 1980.
- Jenson, Larry C. and Norma P. Johnson. "Moral Education in Elementary School Sharing Behavior as an exemplar," Education. 4(100) : 314-325, Summer, 1980.

Keasy, C.B. "Social Participation as a Factor in the Moral Development of Preadolescents," Developmental Psychology. 5(2) : 216-220, 1971.

Keasy, C.B. "Social Participation as a Factor in the Moral Development of Preadolescents," Developmental Psychology. 5(2) : 216-220, 1971.

Kohlberg, Lawrence. "Development of Character and Moral Ideology" in Review of Child Development Research. p. 383-432. ed. by Martin L. Hoffman and Lois W. Hoffman. New York, Russell Sage Foundation, 1964.

____ "Education for Justice : A Modern Statement of the Platonic view," in Moral Education : Five Lectures. p. 57-83. ed. by Nancy F. and Theodore R.Sizer. Massachusetts, Harvard University Press, 1970.

____ "From is to Ought. How to commit the naturalistic fallacy and get away with it in the study of moral development," in Cognitive Development and Epistemology. p. 151-235 ed. by Mischel T. New York, Academic, 1971.

____ "Stage and Sequence : the Cognitive Developmental Approach to Socialization," in Hand book of Socialization Theory and Research p. 347-480. ed. by D.A. Goslin. Chicago, Rand McNally, 1973.

____ "Moral Education For a Society in Moral Transition," Journal of Educational Leadership. 33(1) : 46-54, October. 1975.

____ "Moral Stage and Moralization. The Cognitive-Developmental Approach," in Moral Development and Behavior : Theory, Research, and Social Issues. p. 31-53. ed. by Thomas Lickona. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1976.

Korean Educational Development Institute. A Study on Educational Innovations in Republic of Korea. 1979, 103 p. typed.

Kwon, Tae-il. Moral Education in Korea. Paper Presented for Joint study on Moral Education in Asia and the workshop for the Compilation of the study at February 19-March 18, 1980 Tokyo, Japan. 27 p.

- Lickana, Thomas. "Research on Piaget's Theory of Moral Development," in Moral Development and Behavior Theory, Research, and Social Issues. p. 219-240. ed. by Thomas Lickona. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1976.
- Mussen, P. The Psychological Development of the Child. New York, Anglewood Cliff, 1963. 102 p.
- Nie, Norman H. and others. SPSS-Statistical Package for the Social Sciences. 2nd. ed., New York, McGraw-Hill Book Company, 1975. 675 p.
- Piaget, Jean. The Moral Judgment of the Child. New York, Collier Books, , 1962. 410 p.
- Provus, Malcom. "Evaluation of on going Programs in Public School System," in Educational Evaluation : New Roles, New Means. p. 247-257. Chicago, National Society for the study of Education, 1969.
- Regional Workshop on Research in Curriculum Evaluation. Bangkok, Institute for Child Study, 1968. 186 p.
- Republic of Korea : Saemual Education-Focus on its Curricular Aspect. APEID. Report of the Symposium, Unesco Regional office for Education in Asia, 1977. 62 p.
- Saylor, J.G. and W.H. Alexander. Planning Curriculum For Schools. New York, Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1974. 286 p.
- Sears, R.R., E.E. Maccoby and H. Lewin. Pattern of Child Rearing. Illinois, Row Peterson Inc., 1957. 469 p.
- Selman, Robert L. and Marcus Liberman. "Moral Education in the Primary Grades : An Evaluation of A Development Curriculum," Journal of Educational Psychology. 67(5) : 712-716, 1975.
- Shepherd, Gary A. "Moral Conformity in Open and Closed Groups : A Comparative Study of Moral Decision-Making Among Mormon Catholic and Public School Children," Dissertation Abstract. 37(2) : 1242-A, 1976.
- Taba, Hilda. Curriculum Development. Theory and Practice. New York, Harcourt Brace & World Ind., 1963. 396 p.

- Tagatz, Glenn E. Child Development and Individually Guided Education. Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1976. 212 p.
- Turiel, Elliot. "Stage Transition in Moral Development," in Second Handbook of Research on Teaching. p. 732-758. 2nd ed., ed. by Robert H.W. Travers. Chicago, McNally, 1973.
- Tyler, Ralph W., and others. Perspective of Curriculum Evaluation. Chicago, Rand McNally & Company, 1967. 102 p.
- Wilson, John and others. Introduction to Moral Education. London : Penguin Books Ltd., 1969. 464 p.
- Wiseman, Stephen and Dougla Pedgeon. Curriculum Evaluation. National Foundation for Educational Research in England and Wales, NFER Publishing Company Ltd., 1972. 92 p.
- Wright, Derek. The Psychology of Moral Behavior. Middlesex, Penguin Book Ltd., 1975. 288 p.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม ฉบับที่ ๑ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

การอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง

การตอบแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

แบบสอบถามฉบับนี้มี 20 ข้อ สอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อนักเรียน (ลูก) ขอให้นักเรียนในฐานะเป็นลูกตอบตามความเป็นจริงว่าข้อความที่ถามนั้นเป็นความจริงมากน้อยเพียงใด โดยที่นักเรียนไม่ต้องกังวลว่า คำตอบนั้นจะถูกหรือผิด เพราะว่าพ่อแม่ของแต่ละคนย่อมปฏิบัติต่อลูกแตกต่างกัน

วิธีตอบ ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงมากน้อยเพียงใด โดยเลือกขีดเครื่องหมาย X ในกระตาคำตอบ ใน ช่องมากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ดังตัวอย่าง

	พ่อแม่ปฏิบัติต่อนักเรียน (ลูก)			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ข้อ ๐. พ่อแม่กินข้าวร่วมกับนักเรียน				

ถ้าความจริงพ่อแม่กินข้าวร่วมกับนักเรียนทุกครั้ง นักเรียนก็ทำเครื่องหมาย ~~มากที่สุด~~ ในกระตาคำตอบดังตัวอย่าง

ขอให้นักเรียนตอบให้หมดทุกข้อ

โปรดอย่าขีดเขียนสิ่งใดในแบบสอบถามนี้

ขอนักเรียนจงโชคดี

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

กรุณาอ่านซ้ำ ๆ ทำให้หมดทุกข้อ แล้วทำเครื่องหมาย X ในกระดาษคำตอบ

1. เมื่อมีเวลาว่าง พ่อแม่พาลูกเรียนไปเที่ยวนอกบ้าน
2. นักเรียนได้ยินได้ฟังพ่อแม่พูดถึงความสามารถของนักเรียน เช่น พุดเก่ง เรียนเก่ง และอื่น ๆ
3. พ่อแม่ให้โอกาสนักเรียนเลือกแบบและสีของเสื้อผ้าด้วยตนเอง
4. เมื่อนักเรียนทะเลาะกับพี่น้องหรือคนอื่น ๆ พ่อแม่ถามถึงสาเหตุที่เกิดการทะเลาะนั้น
5. พ่อแม่หาเรื่องนิทาน เรื่องตลกและเรื่องอื่น ๆ มาพูดคุยกับนักเรียน
6. เมื่อนักเรียนมีความจำเป็นต้องกลับบ้านค่ำ โดยมีได้บอกพ่อแม่ไว้ก่อน พ่อแม่ซักถามด้วยความ เป็นห่วง
7. พ่อแม่ซื้อฟุตบอล หรือตุ๊กตา หรือของเล่นอื่น ๆ ให้นักเรียน
8. เมื่อนักเรียนอยากกินอาหารอะไร พ่อแม่ทำอาหารนั้น หรือซื้ออาหารนั้นให้
9. เมื่อนักเรียนทำของแตกหรือเสียหาย พ่อแม่ซักถามถึงสาเหตุ
10. เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจเกี่ยวกับการบ้าน พ่อแม่ให้คำแนะนำ
11. พ่อแม่รับฟังและทำตามความคิดของนักเรียน
12. พ่อแม่พูดชมเชย เมื่อนักเรียนช่วยทำงานในบ้านเสร็จ
13. เมื่อนักเรียนไม่ทำตามทีพ่อแม่ขอร้อง พ่อแม่ให้นักเรียนชี้แจงเหตุผล
14. พ่อแม่ให้คำแนะนำในการมีเพื่อนของนักเรียน
15. พ่อแม่เอาใจใส่ต่อการแต่งตัวของนักเรียน
16. พ่อแม่ให้อิสระแก่นักเรียนในการจัดโต๊ะหนังสือที่บ้าน
17. ถ้าผลการเรียนของนักเรียนไม่ดี พ่อแม่พูดให้นักเรียนพยายามตั้งใจมากขึ้น
18. เมื่อนักเรียนไม่สบาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง และอื่น ๆ พ่อแม่คอยเฝ้าดูแล
19. พ่อแม่จะพูดคุยกับนักเรียนโดยใช้คำพูดสุภาพ
20. เมื่อนักเรียนทำผิด พ่อแม่ตีนักเรียน

แบบสอบถามฉบับที่ 2 : แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจง

การตอบแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แบบวัดฉบับนี้มี 10 ข้อ แต่ละข้อเป็นข้อความสั้น ๆ นักเรียนต้องอ่านให้เข้าใจแล้ว คิดถึงเหตุผลที่ใช้จากเหตุการณ์ในแต่ละข้อนั้น ๆ ว่านักเรียนจะปฏิบัติด้วยการใช้เหตุผลข้อใดใน 3 ข้อที่ให้ ก. ข. หรือ ค.

เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบได้แล้ว ทำเครื่องหมาย $\times$ ทับอักษรข้อที่เป็นเหตุผลที่นักเรียนเลือก ในกระดาษคำตอบเพียงข้อเดียว

ตัวอย่าง ข้อ 0.

เพื่อนบ้านปลูกชมพู่ลูกดกไว้ข้างรั้วบ้านข้าพเจ้า ชมพู่ทอดกิ่งเข้ามาในเขตบ้าน และเพื่อนบ้านไม่ทราบ

- ก. ข้าพเจ้าเก็บชมพู่ที่กินโดยไม่บอกเจ้าของ เพราะข้าพเจ้าจะให้ของตอบแทนในภายหลัง
- ข. ข้าพเจ้าเก็บชมพู่ที่กินโดยไม่บอกเจ้าของ เพราะข้าพเจ้าคิดว่าเก็บกินดีกว่าปล่อยให้สุกแล้วเสีย
- ค. ข้าพเจ้าเก็บชมพู่ที่กินโดยไม่บอกเจ้าของ เพราะข้าพเจ้าคิดว่าเก็บชมพู่เล็กน้อยไม่ผิดอะไรร้ายแรง

กระดาษคำตอบ			
ข้อ	เหตุผลที่นักเรียนเลือก		
0	ก	$\times$	ค
1	ก	ข	ค
2	ก	ข	ค

จากตัวอย่าง ถ้านักเรียนเลือกเหตุผล ข้อ ข. ก็ทำเครื่องหมาย $\times$ ในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่าง

โปรดระลึกเสมอว่า เหตุผลในแต่ละข้อ ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด ให้นักเรียนตั้งใจและใช้เหตุผลไปตามที่นักเรียนคิด อย่างดีที่สุด และโปรดอย่าขีดเขียนสิ่งใด ๆ ในแบบสอบถามนี้

ขอจงโชคดี.

แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กรณาวานอย่างช้า ๆ และโปรดทำให้หมดทุกข้อ

1. ถ้าข้าพเจ้าจำเป็นต้องซื้อดินสอสีเพื่อทำการสอบ แต่พ่อค้าเรียกราคาแพงกว่าปกติ
ข้าพเจ้าซื้อแต่พ่อค้าทอนเงินให้เกินมา
 - ก. ข้าพเจ้าจะไม่คืนเงินที่เกินให้เพราะคนเอาเปรียบควรได้รับการเอาเปรียบเช่นเดียวกัน
 - ข. ข้าพเจ้าจะไม่คืนเงินที่เกินให้เพราะพ่อค้าทอนเงินให้ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจึงมีสิทธิเก็บเงินนั้นได้
 - ค. ข้าพเจ้าจะไม่คืนเงินที่เกินให้เพราะเงินที่ทอนมานั้นมิใช่เงินที่ได้จากการทำผิดกฎหมาย
2. ถ้าข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากครูให้ดูแลความประพฤติของเพื่อนในห้องเรียน แต่เพื่อนสนิทของข้าพเจ้าหนีโรงเรียนไปเล่นการพนัน
 - ก. ข้าพเจ้าไม่บอกครูเพราะ ข้าพเจ้าจะได้มีเพื่อนสนิทต่อไป
 - ข. ข้าพเจ้าไม่บอกครูเพราะ ข้าพเจ้าจะเตือนเพื่อนเอง
 - ค. ข้าพเจ้าไม่บอกครูเพราะ ข้าพเจ้าไม่กลัวครูทำโทษข้าพเจ้า
3. ในการสอบครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าทำข้อสอบไม่ได้เพื่อหนึ่งข้าง ๆ แอบส่งกระดาษคำตอบให้
 - ก. ข้าพเจ้าไม่ยอมรับกระดาษคำตอบนั้น เพราะข้าพเจ้ากลัวครูจับได้
 - ข. ข้าพเจ้าไม่ยอมรับกระดาษคำตอบนั้น เพราะข้าพเจ้ายอมสอบวิชานั้นตก
 - ค. ข้าพเจ้าไม่ยอมรับกระดาษคำตอบนั้น เพราะข้าพเจ้าต้องให้เพื่อนเห็นว่าข้าพเจ้าซื่อตรง
4. ถ้าข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าห้อง และเก็บเงินของห้องไว้
 - ก. ข้าพเจ้าจะไม่โกงเงินนั้น เพราะข้าพเจ้าต้องการให้เพื่อนเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนดี
 - ข. ข้าพเจ้าจะไม่โกงเงินนั้น เพราะข้าพเจ้ากลัวถูกจับได้แล้วเพื่อนจะรังเกียจ
 - ค. ข้าพเจ้าจะไม่โกงเงินนั้น เพราะข้าพเจ้าต้องการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

- 5.. ถ้าข้าพเจ้าพบว่า พี่ชายของข้าพเจ้าติดยาเสพติด
- ก. ข้าพเจ้าจะบอกพ่อแม่เพราะ พ่อแม่จะได้รักข้าพเจ้ามากขึ้น
 - ข. ข้าพเจ้าจะบอกพ่อแม่เพราะ ข้าพเจ้าต้องการให้พี่ชายกลับตัวเป็นคนดี
 - ค. ข้าพเจ้าจะบอกพ่อแม่เพราะ ข้าพเจ้าเป็นน้องต้องช่วยเหลือพี่
6. ถ้าข้าพเจ้าได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ารวบรวมของบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากไฟไหม้ และสามารถเอาของบางอย่างมาเป็นของตัวเองได้โดยไม่มีใครรู้
- ก. ข้าพเจ้าไม่เอาของเหล่านี้เพราะ ข้าพเจ้ากลัวคนอื่นรู้ จะถูกทำโทษ
 - ข. ข้าพเจ้าไม่เอาของเหล่านี้เพราะ ผู้ประสบภัยจากไฟไหม้มีความจำเป็นมากกว่าข้าพเจ้า
 - ค. ข้าพเจ้าไม่เอาของเหล่านี้เพราะ ข้าพเจ้าทำตามระเบียบที่เขาทำกันโดยทั่วไป
7. ลุงไม่ค่อยให้เงินข้าพเจ้าซื้อขนม แต่ชอบให้น้อง ๆ ครั้งหนึ่งลุงให้ข้าพเจ้าไปซื้อของ โดยให้เงินไปพอดีกับราคาของนั้น แต่ข้าพเจ้าซื้อได้ราคาถูกกว่า เงินจึงเหลืออยู่เล็กน้อย
- ก. ข้าพเจ้าไม่คืนเงินที่เหลือให้ลุง เพราะข้าพเจ้าจะได้มีเงินกินขนม
 - ข. ข้าพเจ้าไม่คืนเงินที่เหลือให้ลุง เพราะข้าพเจ้ากลัวคนอื่นหาว่าข้าพเจ้าโกง
 - ค. ข้าพเจ้าไม่คืนเงินที่เหลือให้ลุง เพราะข้าพเจ้ามีสิทธิเก็บเงินนั้นไว้โดยไม่ผิด
8. ครูขอให้นักเรียนบริจาคเงินซื้อเข็มกาชาดเพื่อการกุศล ราคา ๒ บาท ข้าพเจ้าได้เงินมากินข้าวกลางวันเพียง ๒ บาท
- ก. ข้าพเจ้าขอบริจาค เพราะข้าพเจ้าอยากอดข้าวกลางวัน
 - ข. ข้าพเจ้าขอบริจาค เพราะข้าพเจ้าต้องการทำบุญกุศล
 - ค. ข้าพเจ้าขอบริจาค เพราะข้าพเจ้าต้องการเป็นคนเสียสละ
9. ในการสอบครั้งหนึ่ง ตอนเข้าครูวางข้อสอบตอนบ่ายวันเดียวกันไว้ใกล้ข้าพเจ้าแล้วออกไปนอกห้อง ข้าพเจ้ามีโอกาสดูข้อสอบโดยไม่มีใครเห็น
- ก. ข้าพเจ้าไม่เปิดข้อสอบตอนบ่ายนั้นดู เพราะข้าพเจ้ากลัวครูทำโทษ
 - ข. ข้าพเจ้าไม่เปิดข้อสอบตอนบ่ายนั้นดู เพราะข้าพเจ้าต้องการทำข้อสอบด้วยตัวเอง
 - ค. ข้าพเจ้าไม่เปิดข้อสอบตอนบ่ายนั้นดู เพราะข้าพเจ้ากลัวคนอื่นว่าข้าพเจ้าไม่ซื่อตรง

10. วัณหนึ่งหลังจากที่ข้าพเจ้าเรียนลูกเสือ หรือยุวกาชาดแล้ว ข้าพเจ้าพบเพื่อนที่เกเรและเคยทำร้ายข้าพเจ้า นิ่งป๋วยอยู่
- ก. ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือเพื่อนที่ป่วย เพราะเพื่อนคนนั้นอาจไม่เกเรข้าพเจ้าต่อไปอีก
 - ข. ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือเพื่อนที่ป่วย เพราะลูกเสือหรือยุวกาชาดเป็นคนดี
 - ค. ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือเพื่อนที่ป่วย เพราะข้าพเจ้าทำตามกฎของลูกเสือหรือยุวกาชาด
-

แบบสอบถาม ฉบับที่ 3

แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

การวัดคุณลักษณะทางด้านคุณธรรมคำชี้แจงแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

แบบวัดฉบับนี้ มีทั้งหมด 49 ข้อ แต่ละข้อมี 2 ประโยคย่อย เมื่อนักเรียนอ่านแต่ละข้อแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย $\times$ หับตัวอักษรของประโยคใดประโยคหนึ่ง ซึ่งใกล้เคียงกับลักษณะของนักเรียนมากที่สุด ลงในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง	ข้อ 0.	ก. ข้าพเจ้าชอบเล่นกีฬามากกว่าเพื่อนฝูง
		ข. ข้าพเจ้าชอบช่วยเหลือแม่ทำงานบ้าน

จากข้อความ ก และ ข ในข้อ 0. ถ้านักเรียนเห็นว่าประโยค ก ในกระดาษคำตอบ มีลักษณะตรงหรือใกล้เคียงกับลักษณะของนักเรียนที่ปฏิบัติอยู่มากกว่าประโยค ข นักเรียนก็ทำเครื่องหมาย $\times$ ในกระดาษคำตอบ

ในกรณีทั้ง ๒ ประโยคไม่เข้ากับลักษณะของนักเรียนเลย ให้เลือกประโยคหนึ่ง ซึ่งใกล้เคียงกับลักษณะของนักเรียนมากกว่าอีกประโยคหนึ่ง

ข้อสังเกต

1. แบบวัดนี้ไม่มีข้อใดถูกผิด ขอให้นักเรียนตั้งใจตอบอย่างดีที่สุด
2. ในแต่ละข้อ ขอให้เลือกตอบเพียงประโยคเดียว ก หรือ ข
3. ขอให้นักเรียนโปรดตอบทุกข้อ ในกระดาษคำตอบ
4. กรุณาอย่าเขียนสิ่งใด ๆ ในแบบสอบถามนี้

ขอให้นักเรียนจงโชคดี

แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ขอให้นักเรียนอ่านข้อ ๆ และเลือกข้อ ก หรือ ข เพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย

☒ ทับอักษร ก หรือ ข ในกระดาษคำตอบ

1. ก. เมื่อข้าพเจ้าพบดินสอ หรือสตางค์ที่มีไข่ของข้าพเจ้าตกอยู่ในสนามโรงเรียน
 ข้าพเจ้านำส่งครูให้ประกาศหาเจ้าของ
- ข. เมื่อข้าพเจ้าได้ยินเสียงระฆังให้เข้าแถว ข้าพเจ้ารีบมาเข้าแถวโดยเล็ก
 เล่นทันที
2. ก. ข้าพเจ้ามาโรงเรียนทุกวันโดยไม่ขาดเรียนเว้นแต่กรณีจำเป็น
- ข. ข้าพเจ้าส่งการบ้านตามเวลาที่ครูกำหนดให้ส่ง
3. ก. เมื่อมีงานโรงเรียนข้าพเจ้าร่วมแสดงกิจกรรม เช่น ร้องเพลง เล่นกีฬา
 หรืองานอย่างอื่นด้วยทุกครั้ง
- ข. ข้าพเจ้าสามารถทำงานตามลำพังได้โดยครูไม่ต้องคอยควบคุม
4. ก. ข้าพเจ้าซักเสื้อผ้า ทำความสะอาดถุงเท้า รองเท้าด้วยตนเอง
- ข. เมื่อข้าพเจ้าเห็นเพื่อนทำผิดระเบียบของโรงเรียน ข้าพเจ้าจะแนะนำ
 เพื่อนให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง
5. ก. ข้าพเจ้าแต่งกาย หรือทำความเคารพตามระเบียบของโรงเรียน
- ข. ข้าพเจ้าเตรียมอุปกรณ์การเรียน เช่น สมุด ดินสอ เศษวัสดุและเครื่องใช้
 อื่นก่อนมาโรงเรียน
6. ก. เมื่อเพื่อนชนะการแข่งขันกีฬา ข้าพเจ้าแสดงความดีใจกับเพื่อนที่ชนะ
- ☒ ข. ข้าพเจ้าช่วยเหลือ พ่อแม่ในการทำงานต่าง ๆ ที่บ้าน
7. ก. ข้าพเจ้าช่วยเพื่อนทำความสะอาดโต๊ะเรียน หรือห้องเรียนเมื่อมีโอกาส
- ☒ ข. เมื่อครูขอร้องให้ช่วยทำงานสิ่งใด ข้าพเจ้าจะรีบทำทันทีและทำไปเรื่อย ๆ
 จนกว่าจะเสร็จ
8. ก. ข้าพเจ้าตั้งใจทำการบ้านที่ครูให้ด้วยตนเองจนเสร็จ
- ข. เมื่อข้าพเจ้าพบว่าเพื่อนทำผิดพลาด จะรีบแก้ไขใหม่ให้ถูกต้องทันที

9.
 - ก. เมื่อข้าพเจ้าทำการบ้านข้าพเจ้าทำด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย
 - ข. เมื่อครูขอให้ข้าพเจ้าช่วยทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ข้าพเจ้าสามารถทำได้ ข้าพเจ้ายินดีทำทันที
10.
 - ก. ข้าพเจ้าช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น ภูบ้าน เลี้ยงน้อง หรือทำงานอื่น
 - ข. ข้าพเจ้าช่วยน้อง เช่น จูงมือข้ามถนน จูงมือน้องข้ามสะพาน หรือขึ้นบันได
11.
 - ก. เมื่อพ่อแม่ให้เงินข้าพเจ้าเกินมาโดยท่านไม่ทราบ ข้าพเจ้าจะบอกพ่อแม่และคืนเงินที่เกินนั้นให้
 - ข. ข้าพเจ้าตักเตือนเพื่อนไม่ให้เด็ดดอกไม้หรือทำลายต้นไม้ที่สนามในโรงเรียน
12.
 - ก. ข้าพเจ้าทำการบ้านโดยไม่ถามใคร เว้นแต่ไม่เข้าใจหรือทำไม่ได้
 - ข. ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อนทำความสะอาดห้องเรียน
13.
 - ก. ข้าพเจ้าเก็บสมุด หนังสือ และกระเป๋าเรียนไว้อย่างเป็นระเบียบ
 - ข. ข้าพเจ้าจัดหนังสือ เตรียมเสื้อผ้า สำหรับใส่ไปโรงเรียนด้วยตนเอง
14.
 - ก. ข้าพเจ้าทำการบ้านให้เสร็จก่อนไปเล่น หรือทำงานอย่างอื่น
 - ข. ข้าพเจ้าจัดเตรียมเครื่องใช้ไปโรงเรียนไว้วางหน้า
15.
 - ก. ข้าพเจ้าร่วมมือกับเพื่อนทำความสะอาดโรงเรียน หรือวัด หรือถนน
 - ข. ข้าพเจ้าปลูกต้นไม้ รดน้ำต้นไม้ ด้วยตนเอง
16.
 - ก. เมื่อข้าพเจ้าพบเพื่อนที่เกเรข้าพเจ้าป่วย ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือทันที
 - ข. ข้าพเจ้าจัดที่นอน จัดห้องนอนด้วยตนเอง
17.
 - ก. ข้าพเจ้าจัดโต๊ะเรียนให้ตรงกับผู้อื่นเสมอ
 - ข. เมื่อเพื่อนเจ็บป่วย ข้าพเจ้าไปเยี่ยม
18.
 - ก. เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือ
 - ข. ข้าพเจ้าแบ่งสมุด ดินสอ หรือยางลบให้เพื่อนเมื่อข้าพเจ้ามีมากพอ
19.
 - ก. ข้าพเจ้าไม่ทิ้งเศษกระดาษ หรือเศษอาหารบนพื้นห้องหรือสนาม
 - ข. เมื่อครูแบ่งงานให้ทำ ข้าพเจ้าทำโดยไม่เอาเปรียบเพื่อน
20.
 - ก. ข้าพเจ้าอาบน้ำ จัดอาหารกิน ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องให้พ่อแม่จัดให้
 - ข. ข้าพเจ้าสละที่นั่งให้น้อง ๆ เมื่อมีงานแสดงที่โรงเรียนหรือที่อื่น กรณีที่นั่งมีไม่พอเพียง

21. ก. ข้าพเจ้าเข้าแถวในโรงเรียนอย่างเป็นระเบียบ
ข. เมื่อพ่อแม่ให้เงินข้าพเจ้าไปให้ครูเป็นค่าบำรุงการศึกษาหรือทำบุญ ข้าพเจ้ารับนำไปให้ครูทันที
22. ก. เมื่อมีการบ้านข้าพเจ้าจะรีบทำให้เสร็จก่อนทำงานอย่างอื่น
ข. ข้าพเจ้าเล่าความจริงให้พ่อแม่ฟังทุกครั้งที่พ่อแม่ถาม
23. ก. ข้าพเจ้าช่วยเพื่อนจัดโต๊ะจัดห้องเรียนให้สวยงามเป็นระเบียบ
ข. เมื่อครูนัดให้ข้าพเจ้ามาช่วยงานที่โรงเรียน ข้าพเจ้ามาตามเวลานัด
24. ก. เมื่อมีการบ้านเกี่ยวกับการประดิษฐ์เศษวัสดุ หรือวาดภาพ ข้าพเจ้าตั้งใจทำด้วยตนเองจนกว่าจะเสร็จ
ข. ข้าพเจ้าหยิบดินสอหรือของเล่นของเพื่อนโดยบอกให้เพื่อนทราบก่อน
25. ก. ข้าพเจ้ามาโรงเรียนแต่เช้าเพื่อให้ทันโรงเรียนเช้า
ข. ข้าพเจ้าให้ความช่วยเหลือเพื่อน ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่จะทำได้
26. ก. เมื่อข้าพเจ้าปลูกต้นไม้ที่โรงเรียน ข้าพเจ้าพยายามรดน้ำ ใส่ปุ๋ยให้มันเจริญเติบโตอยู่ทุกวัน
ข. ข้าพเจ้าให้อภัยเพื่อนที่พูดให้ข้าพเจ้าโกรธ
27. ก. ข้าพเจ้าช่วยทำงานบ้าน เช่น ทำความสะอาดบ้าน จัดบ้านเป็นระเบียบ
ข. ข้าพเจ้าสงสารเวลาที่น้องหรือเพื่อนได้รับการลงโทษ
28. ก. ข้าพเจ้าแต่งตัว จัดกระเป๋าไปโรงเรียนโดยที่พ่อแม่ไม่ต้องเตือน
ข. ข้าพเจ้าชอบเล่าเรื่องตลก หรือเรื่องสนุก ๆ ให้เพื่อนฟัง
29. ก. ข้าพเจ้าให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน เมื่อเพื่อนไม่มี
ข. ข้าพเจ้ายืมเข้าคิว เมื่อชื่อของที่โรงเรียน หรือรับของแจกจากผู้อื่น
30. ก. เมื่อข้าพเจ้าพบดินสอ หรือสตางค์ที่มีชื่อของข้าพเจ้าตกอยู่ที่สนามโรงเรียน ข้าพเจ้านำส่งครูให้ประกาศหาเจ้าของ
ข. เมื่อข้าพเจ้าได้ยินเสียงระฆังให้เข้าแถว ข้าพเจ้ารีบมาเข้าแถวโดยเร็ว เล่นทันที

31. ก. เมื่อข้าพเจ้าเล่นกีฬาแพ้เพื่อน ข้าพเจ้ายอมรับว่าสู้เพื่อนไม่ได้
 ข. เมื่อพ่อแม่บอกให้ข้าพเจ้าทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าจะทำทันทีโดยไม่ผลัดหรือโอ้อ้อ
32. ก. ข้าพเจ้าแบ่งขนมให้น้องหรือเพื่อนกินทุกครั้งที่ข้าพเจ้ามีขนม
 ข. เมื่อครูสอนบทเรียนใหม่ ข้าพเจ้าสนใจและตั้งใจเรียนมาก
33. ก. เมื่อข้าพเจ้าพบกล่องคืนสอ หรือสมุดของเพื่อนที่ลืมไว้ในห้องเรียน ข้าพเจ้าเก็บไว้ให้เพื่อนในวันรุ่งขึ้น
 ข. ข้าพเจ้าชอบทำงาน การบ้าน หรืออ่านหนังสือบ่อย ๆ
34. ก. เมื่อเพื่อนชนะการแข่งขันกีฬา ข้าพเจ้าแสดงความดีใจกับเพื่อนที่ชนะ
 ข. ข้าพเจ้าช่วยเหลือพ่อแม่ในการทำงานต่าง ๆ ที่บ้าน
35. ก. ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่าเมื่อมีโอกาส
 ข. ข้าพเจ้าดักเตือนเพื่อนไม่ให้ขีดเขียนโต๊ะเรียนให้เป็นรอย
36. ก. เมื่อพ่อแม่ให้เงินข้าพเจ้ากินมาโดยท่านไม่ทราบ ข้าพเจ้าจะบอกพ่อแม่และคืนเงินที่กินนั้นให้
 ข. ข้าพเจ้าดักเตือนเพื่อนไม่ให้เด็ดดอกไม้หรือทำลายต้นไม้ที่สนามในโรงเรียน
37. ก. ข้าพเจ้าแสดงความยินดีกับเพื่อนที่สอบได้คะแนนดีกว่าข้าพเจ้า
 ข. เมื่อหัวหน้าห้องบอกให้ข้าพเจ้าทำเวร ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตาม
38. ก. ข้าพเจ้าแบ่งอาหารกลางวันให้เพื่อน เมื่อเพื่อนไม่ได้เอาอาหารกลางวันมากิน
 ข. เมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้า เช่น เลื้อยกำแพงเตาออก หรือมีคืบขาด ข้าพเจ้าจะช่วยตัวเองก่อนบอกพ่อแม่ หรือครู
39. ก. บางครั้งข้าพเจ้าลอกการบ้านเพื่อนส่งครู เวลาครูถามข้าพเจ้าบอกครูตามตรงว่าลอกการบ้านจากเพื่อน
 ข. ในตอนเช้า ข้าพเจ้าทำกิจส่วนตัวด้วยตนเอง เช่น อาบน้ำ แต่งตัวด้วยตนเอง โดยพ่อแม่ไม่ต้องเตือน
40. ก. เมื่อข้าพเจ้าพบเพื่อนที่เกเรนั่งปายอยู่ ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือทันที
 ข. ข้าพเจ้าจัดที่นอน ห้องนอนด้วยตัวเอง

41. ก. ข้าพเจ้าจัดโต๊ะเรียนให้ตรงกับผู้อื่นเสมอ
ข. เมื่อเพื่อนเจ็บป่วย ข้าพเจ้าไปเยี่ยม
 42. ก. ถ้าข้าพเจ้าหยิบหนังสือ สมุดหรือของอย่างอื่นของเพื่อนติดมาที่บ้าน ในวันรุ่งขึ้นฉันจะคืนให้เพื่อนทันที
ข. ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อนโดยอธิบายการบ้านที่ไม่เข้าใจ หรือให้ยืมเงินในกรณีที่ข้าพเจ้ามี
 43. ก. ข้าพเจ้าไม่ถือโกรธกับเพื่อนที่เคยเถาะข้าพเจ้า
ข. ข้าพเจ้าช่วยเหลือน้องหรือพี่ในการทำงานที่บ้าน
 44. ก. ข้าพเจ้าบริจาคของใช้ เสื้อผ้า อาหาร เพื่อช่วยเหลือคนที่ถูกภัยจากน้ำท่วม
ข. ข้าพเจ้าพูดเล่าให้ครูและเพื่อนฟังตามเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ
 45. ก. เมื่อมีการบ้านข้าพเจ้าจะรีบทำให้เสร็จก่อนทำงานอย่างอื่น
ข. ข้าพเจ้าเล่าความจริงให้พ่อแม่ฟังทุกครั้งที่มีพ่อแม่ถาม
 46. ก. ถ้าข้าพเจ้าทำของใช้แตก เช่น แก้วแตก จานแตก เมื่อพ่อแม่ถามข้าพเจ้ายอมรับว่าข้าพเจ้าทำเอง
ข. ข้าพเจ้าเชื่อว่า คนที่ขโมยของเพื่อนนั้นคนอื่นไม่เห็นแต่เทวดาเห็น
 47. ก. เวลาเรียนงานไม้ งานประดิษฐ์ ข้าพเจ้าแบ่งวัสดุให้เพื่อนที่ไม่มี
ข. ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อน หรือน้องที่เจ็บป่วยเท่าที่จะช่วยได้
 48. ก. ถ้าข้าพเจ้าเห็นเพื่อนทะเลาะกัน ข้าพเจ้ารีบไปแจ้งให้ครูทราบทันที
ข. ข้าพเจ้ายอมรับว่าหัวหน้าห้องมีความสามารถมากกว่าข้าพเจ้า
 49. ก. ข้าพเจ้ามาโรงเรียนแต่เช้า เพื่อให้ทันโรงเรียนเช้า
ข. ข้าพเจ้าให้ความช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่จะทำได้
-

แบบสอบถามฉบับที่ 4 : ตัวอย่างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ตัวอย่าง)	
4.1	<u>ภาษาไทย</u> ข้อความ : พาใครมากับคุณป้า ตอบ : ลูกของลูกสาวคนโตของฉัน พ่อมันเสียไปนานแล้ว ขอฝากเรียนกับคุณครูด้านนะคะ ก. คำสมทนานี้จะเกิดที่ใด 1. วัด 2. บ้าน 3. โรงเรียน 4. ตลาด ข. "เสียไปนานแล้ว" หมายความว่าอย่างไร 1. ตาย 2. หลบหนี 3. จากกัน 4. แยกกันอยู่
4.2	<u>คณิตศาสตร์</u> ก. มีเงิน 78 บาท จะซื้อแตงโมผลละ 8 บาท ได้มากที่สุดกี่ผล 1. 7 ผล 2. 8 ผล 3. 9 ผล 4. 10 ผล ข. เลข 4 ในข้อใดมีค่ามากที่สุด 1. 4463 2. 35489 3. 86402 4. 87948 ฯลฯ
4.3	<u>ความรู้ทั่วไป</u> ก. ข้อความที่ว่า "หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน" สัมพันธ์กับบุคคลในข้อใด 1. กรรมกร 2. ทหาร 3. ขาวนา 4. ขาวสวน ข. ข้อใดได้รับประโยชน์จากแหล่งความร้อนธรรมชาติ 1. ตากผ้า 2. รีดผ้า 3. หุงข้าว 4. ย่างปลา ฯลฯ

กระดาษคำตอบ แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

โรงเรียน.....ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....อายุ....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้อ	พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	นอน	ตั้ง	รวม					
1. ก	5. ก	9. ก	13. ก	17. ก	21. ก	25. ก	ว.---		
ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข			
2. ก	6. ก	10. ก	14. ก	18. ก	22. ก	26. ก	ข.---		
ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข			
3. ก	7. ก	11. ก	15. ก	19. ก	23. ก	27. ก	ร.---		
ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข			
4. ก	8. ก	12. ก	16. ก	20. ก	24. ก	28. ก	ด.---		
ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข			
29. ก	32. ก	35. ก	38. ก	41. ก	44. ก	47. ก	ส.---		
ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข			
30. ก	33. ก	36. ก	39. ก	42. ก	45. ก	48. ก	ช.---		
ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข			
31. ก	34. ก	37. ก	40. ก	43. ก	46. ก	49. ก	พ.---		
ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข			
△ △ △ △ △ △ △								คงที่	

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายมิลินทร์ สำเภาเงิน

วัน เดือน ปีเกิด : 11 กรกฎาคม 2488

การศึกษา

พ.ศ.2499 : จบประถมศึกษา จากโรงเรียนวัดปากอ่าวบางตะนูน อ.บ้านแหลม

จ.เพชรบุรี

พ.ศ.2505 : จบมัธยมศึกษา จากโรงเรียน ตฤณาราชบุรี อ.เมือง จ.ราชบุรี

พ.ศ.2509 : จบประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เจ้าพระยา

พ.ศ.2515 : จบครุศาสตรบัณฑิต (คกิตศาสตร์) จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา-

วิทยาลัย

พ.ศ.2519 : จบครุศาสตรมหาบัณฑิต (สถิติการศึกษา) จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2524 : จบการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) จากมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

หน้าที่ปัจจุบัน : นักวิเคราะห์ระบบงาน (Computer System Analysis) ศูนย์คอมพิวเตอร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริญญานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต : "การศึกษา เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียน

จากการประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 และ 2521"

การศึกษา เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนจากการประเมินผล

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 กับ 2521

บทคัดย่อ

ของ

มิลินทร์ สำ เกา เงิน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2524

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 7 ประการ ประกอบด้วยพฤติกรรมความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักกีฬา ระหว่างการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 กับการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนทดลอง 25 โรงเรียน จำนวน 441 คน และในโรงเรียนควบคุม 25 โรงเรียน จำนวน 349 คน จาก จังหวัดเชียงใหม่ อุบลราชธานี ชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สงขลา และกรุงเทพฯ โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยภาคสนาม ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนทดลอง และควบคุม ณ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยภาคการศึกษาเฉพาะกรณี แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ทดสอบความแปรปรวนและความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ นักเรียนในโรงเรียนทดลอง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักกีฬา ไม่สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนควบคุม ทั้งการวิจัยภาคสนาม และการศึกษาเฉพาะกรณี จากการวิจัยเฉพาะภาคสนามพบว่า พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ และพฤติกรรมความซื่อสัตย์ แตกต่างกันระหว่างนักเรียนในโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ มีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมความซื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่วนพฤติกรรมความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเอง การเสียสละ และความมีน้ำใจนักกีฬา ไม่พบความแตกต่างระหว่างนักเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับ .05

A COMPARATIVE STUDY IN MORAL BEHAVIORS BETWEEN
THE OUTCOMES OF PRIMARY CURRICULUM OF B.E. 2503 AND 2521

AN ABSTRACT

BY

MILIN SAMPANGEN

Presented in Partial fulfillment of the requirements
for the Doctor of Education Degree
at Srinakharinwirot University
February 1978

ABSTRACT

The major purpose of this study was to compare seven types of moral behaviors: disciplines, diligence, cooperation, self-reliance, sacrifice, honesty, and sportsmanship. The comparison was made between the fourth grade pupils of a control group, studying the primary curriculum of B.E. 2503 and the fourth grade pupils of an experimental group, studying the primary curriculum of B.E. 2521. In the field study, the sample consisted of 441 pupils from 25 schools in the experimental group and 349 pupils from other 25 schools in the control group. The pupils involved came from eight provinces, namely Chiangmai, Ubonratchathani, Chainat, Suphanburi, Nakhonpathom, Samutsakhon, Songkhla, and Bangkok. The main tools used for collecting data were a moral behavior test, a democratic upbringing measurement questionnaire, a moral reasoning test, and case studies of individual pupils in Samutsakhon province. The statistics used in this study were descriptive statistics, ANOVA and Pearson Product Moment Correlation.

The main results of this study were as follows. First, it was found that the seven moral behaviors of the experimental group of pupils were not higher than the control group of pupils. From the field study, only the cooperative behavior was different between the experimental group and the control group. Furthermore the cooperative behavior correlated significantly with moral reasoning and learning achievement. Moreover, there was also found to be a difference in honest behavior between the two groups with honesty correlating clearly with democratic upbringing.

The differences between the two groups as regards the other qualities of disciplines, diligence, self-reliance, sacrifice, and sportsmanship were not significant at .05 level.